

מערכות

• אהבת מולדת - או רוח יחידה?

• כך תוקף הצבא הסובייטי

קל"ב

כסלו חשכ"א

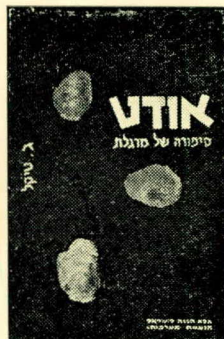
דצמבר 1960

הופיעו:

פרטים דאה

בִּימָה חֲדָשׁ בִּסְפָרִי
מַעֲרָכוֹת" (עֵמ' 70)

בהוצאת "מערכות"

עומדים להופיע:

הקיברנטיקה - מהי?

ג. ח. גילבו

ספר פופולרי - פתח להבנת המדע החדש

"קאסינו"

פ. מג'דלני

דיוקנה של מערכה

תוכן הענינים

3		ציון לשבח
4		<u>מי זמה בהוברת</u>
6	רבי-אלוף ת. לסקוב	מושגים (מתוך שיחות עם מפקדים)
9	מה חזק יותר? אהבת מולדת או רוח יחידה? רס"ג א. הראבן	
17	64,	<u>"הדים"</u>
18		עם סיום מחזור בכיה"ס לפו"מ
22	סא"ל י. בר	לגיבוש תורת-לחימה
		טקטיקה חדשה
29	"א. קלינקראד"	לדגלים-משוררים סובייטים
		<u>פינת השריונאי</u> : "חתימות"-שריון; "טנק-קרב
34		עיקרי" אמריקאי חדש; על ניידות מבצעית
36	האם נשק-אטומי זעיר הוא המענה? קפט. ב. ה. לידל-הארט	
40		<u>כלי-קרב</u> : דייוי קרוקאט
44	סא"ל ש. גבעולי	<u>פטרול-קרב</u>
49	דר. ש. אפלבויס	כיצד התפתח הספר-המוגן הרומאי
56		<u>ממצפה מה"ד</u> : כיצד להתכונן לתחרויות ספורט
58		<u>במת מערכות</u> : פינוי נפגעים בעוצבת-שריון
60		טכניקה ונשק — חידושי המחר
62		<u>בעולם החמוש</u> : שינוי-פנים שני תוך עשור אחד
63		מה משנה הרובה-המיטען בעצמת גודל-רגלים
65		<u>חידושי נשק וטכניקה</u>
68		<u>"הדים"</u> : שלל חרבת-תאופיק בראי טרנס-אטלנטי
69		<u>מה בצבאות?</u>
70		מה חדש בספרי "מערכות"
71		<u>פינת הרגלי</u>

מערכות

בית-ההוצאה שני
צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אל"מ אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
"מערכות": קצין-העריכה רביסון משה ברימר
"צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני
"מערכות-ים": קצין-העריכה רביסון עזרא להד
מוכירת המערכת: מרים נתנאל

המערכת והמנהלה: הקריה"ת"א, רח' ג' מס. 1

"הדפוס החדש" בע"מ, תל-אביב.

קל"ב

(א', כרך ל"ח)
כסלו תשכ"א

מה תבקש לקרוא ?

על

מפקדים ופקודים :

◆ קצין־מטה - חסן עצמך

עמ' 19

◆ מה ילכד בוגרי־תיכון ובני־מעברה ?

עמ' 9

◆ המפקד - מופת

עמ' 18

על

מבצעים וטקטיקה :

◆ גמישות מבצעית

עמ' 7, 35

◆ מתפרסים תוך־תנועה - תוקפים ב„רכוב”

עמ' 29

◆ ללוחמת־שריון - פנים רבות

עמ' 22

או על

מגמות בחימוש :

◆ נשק־גדודי אטומי

עמ' 40

◆ לידל־הארט - נשק גרעיני זעיר

עמ' 36

◆ כלי־הירי שלא נתפס בתאופיק

עמ' 68

ציון לשבח

הנני לציין לשבח את ק/326377 סגן יעקב ניצן — חיל הים,
ואת ק/349914 סגן יהודה סמברג—חיל הים,
על גילוי תושיה, דוגמה אישית ומסירות בהצלת ספינתם.

חיים לסקוב. רביאלוף
ראש המטה הכללי

י"ט כסלו תשכ"א
8 דצמבר 1960

תיאור המעשה:

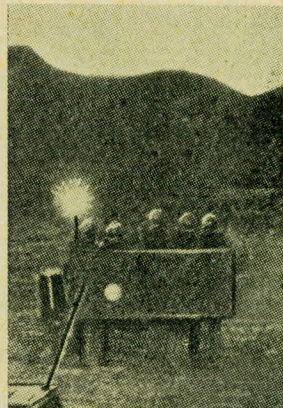
בתאריך 24 נובמבר 1960, שעה קלה אחר הצות, תוך הפלגת אימונים במהירות רבה ובמרחק רב מן החוף, נבע חור רחב בתחתית ספינתם כתוצאה מפגיעה בעצם קשיה שצף מתחת לפני המים.

המים פרצו לספינה בזרם עז, חדר המכונות התמלא במהירות והספינה נמתה על צידה. למרות הים הסוער, החשיכה וקור המים, קפצו סגן יעקב ניצן וסגן יהודה סמברג לים, צללו, ולאחר מאבק ממושך במשך שעות רבות הצליחו לסתום הפרצה ולשאוב את המים עד הגיע משחתת חיל הים עם צות בקרת נוקים לעזרה. גם לאחר זאת המשיכו בעבודתם ללא לאות עד צאת הספינה מסכנה.

מה עדיף — כגורם המעצב המותחיל, הנותן תוקף לעמידה,
 המניע למעשים בקרב: — ליכוד היחידה? — או תחושת-מולדת? על כך
 נסבה השיחה בחדר המגיד ב"מה חזק יותר?" לרס"ג א. הראבן (עמ' 9) —
 והתשובה, אליה מגיעים המשותחים, היא: — בסופר-שלדבר — שניהם יחד.
 שכן (שוב — בסופר-שלדבר) השניים זהים, והראשון מבטא את השני. יתכן
 שיהיה מי שיעיר: "תשובה מן המובנות-מאליהן — ועליכן תשובה נדושה".
 אך ספק אם כך יחשוב מי שיעקוב אחרי מהלכה של שיחה זו, המבטאה גישתו
 של מ"ס אופייני לבעיית מציאותו של החייל בפלוגה. רשימה זו של רס"ן א.
 הראבן שאובה מתוך עבודה, במחזור הקודם של בית-הספר לפיקוד-ומטה,
 שזכתה לציון.

הפקירה התמציתית על אורח-ההתקפה החדש של
 חיל-הרגלים-המשורין הסוביטי (עמ' 29) חתומה במה שהצרפתים
 מכנים "שם-שליקולמוס" — דהיינו, פסבדונים. אך אם גם אין אנו
 מכירים את מחברה — ערכה בולט לעין. ברם, ערך זה — כפול
 הנו. כסקת-המבוא של המחבר מעמידה אותנו על גישושי המחשבה
 הצבאית הבריטית בשנים אלו, שהן תקופת "למחרת ראשית
 הופעת נשק-טילים כחימוש מציאותי" — על כל אי-הבהירות,
 ולעתים המסקנות הנחפזות, הכרוכות במעבר פתאומי כזה במבנה
 צבאות ובטקטיקה שלהם. ואילו עיקרו של המאמר מציג לפנינו
 את החדש שבטקטיקה של יחידות ועוצבות ממוכנות בצבא
 הסוביטי. אין ספק שהכרת אורח-טקטי חדש זה מאלפת לא רק
 לגבי הצבא הסוביטי הגדול עצמו אלא אף לגבי כל אותם הצבאות
 הבינוניים, או הקטנים, היונקים ממנו דגמי-חימוש, דפוסי-ארגון,
 מגמות-הדרכה — ואורח-טקטיקה.

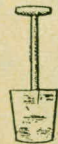
אין ארץ כארצנו שבה בעיית הספרי-המוגן כה

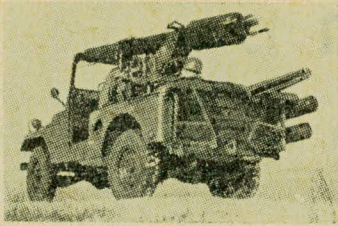
חריפה ואקטואלית. ולא רק במצב של זמנרות — כי אם
 גם בתולדות הארץ, הארוכות והנפתלות: מימי מלכות
 ישראל — מדינות-הדיאדוכים — קיסרות-רומי — ממלכת
 נוסעיה-הצלב. אך היה בשרשרת גלגולים זו שלב בו לא

ניתן היה כלל להבין את מערכת ביצורי-הגבול, התישבות-הספר והגנת-התחום
 של הארץ הקטנה אלא במסגרת הנרחבת של מערכת-המגן הענקית ששמרה אז
 על גבולותיה של קיסרות-ה"עולמית": ה"לימס" (90) הרומאי. מה היו מוצאו,
 טיבו, שלבי-התפתחותו, תכליתו של אותו "לימס", ובמה השפיעו אלה על
 מערכת-המגן ששמרה על דרום הארץ ומזרחה במשך מאות-שנים אחדות?
 מאמרו (עמ' 49) של ד"ר שמעון אפלבויס מהאוניברסיטה העברית — שהתרכז
 במחקרו בארכיאולוגיה של התקופות היונית והרומית בתולדות א"י — מציג
 את הרקע הרחב הזה של התפתחות ה"לימס". באחת החוברות הקרובות מתכונת
 המערכת לתת מקום למאמר-ה"משך" — סקירה על גלגוליו ובעיותיו של
 ה"לימס" בארץ, במיוחד, מפריעטו של קצין בצה"ל העוסק גם בארכיאולוגיה ובאפסטים הצבאיים
 של תולדות הארץ.

ישנן תקוות לעתיד הכרוכות בגילוי העבר. כזאת היא תקוות

של ד"ר ש. אפלבויס: הוא סבור כי ישנם סיכויים כי עוד יתברר לנו בירורית מה
 היה ה"לימס" המוגן בדרום-הארץ ומתי וכיצד התפתח. לדעתו, "עם פיתוחה של סביבה
 זו, ביצוע עבודות-הפירה שונות וכיו"ב, יתגלו בודאי בין מצדים אלה גם שרידי מגדלי
 איתות וכיו" — ויתבררו אזי בהדרגה גם כמה שלבים כרונולוגיים חיוניים בהתפתחותה
 של מערכת-ביצורים זו."

„הנשק הגדודי האטומי“ לוחדות צבא־ארה"ב

נסקר (עמ' 40) לפי מקורות אמריקאיים ואחרים. תכליתו המוצהרת: „יתר עצמאות ויכולת למפקד, קבוצת־הקרב העצמאית־למחצה — אך תוך שמירה מוקפדת על שליטה מרכזית ועל הימנעות משימוש בלתי־אחראי וללא־הכרח.“ היכולת הנוספת — ודאי שישנה בנשק זה, אך מה בדבר סיכויי השליטה? והנה, כך כותב אלכסנדר מקינקול, לויטננט ראשון, בירחון־השריון האמריקאי (דהיינו — מפקד מחלקה או פלוגה של טנקים), בהתיחסו לידעיה על הקצאת מח-

לקות „דייווי קרוקאט“ לגדודי־השריון: „שלא ינפקו, בהודמנויות מתאימות, שנים־שלושה פגזים אטומיים כאלה לטנק־סיור קל, נושא־ד.ק.י? אם תודמן למחלקת־סיור כזו מטרה, כדאית' במיוחד (למשל, גדודי־טנקים במכונס): שיחת־אלחוט חטופה עם מפקדת־גדודך, ו„זבנגז“... ופטרול שגרת־הפך לראשית הבקעה־רבתי! ועוד: — מעתה יוכלו הסיירים לפעול בהעזה כזו אשר נחשבה פעם כשגעון; שהרי, אם נקלעת למצב ביש' — תמיד תוכל לפתור בעייתך בפגז או שניים של מילוי־אטומי. וכמה יגדיל מצב־דברים זה את המעמסה, הפיסית והפסיכולוגית כאחת, שעל סיורי האויב; ומעל־לכל — את המתיחות הנפשית והשכלית של מפקדיו! אכן, אם כאלה יהיו הגילויים־בפועל של השפעת ה„ד.ק.י“ — הרי תוספת־יכולת ודאי שתהיה כאן (עצומה!) — אך שליטה ואחריות... ובינתיים — כדאי וכדאי להכיר את טיבו של מכשיר טקטי חדש זה.

אם תפרוץ מלחמה (או „פעולה משי

טרית“ — כפי שאמרו פעם על קוריאה) בהשג תתפת אחד הצבאות הגדולים, בעלי סוד־החימוש־הגרעיני — הניתן יהיה להימנע מלחמה אטומית־ומימנית „טוטאלית“? יש אומרים: „כן, ע"י שימוש בנשק אטומי, טקטי“ — אשר יאפשר גם למדינות החוששות למעמדם במלחמה להימנע בכ"ז מהפעלת נשק גרעיני, סיטוני, ההרסני עדיאמה. מאמרו של קפ. לידל הארט (עמ' 36) בוחן אפשרות זו וסיכוייה — בעמדם במיוחד על סוגי־הנשק האטומיים ה„זעירים“,

המופיעים בזמן האחרון־ביותר. התשובה שבפיו — מאופקת: יש פנים לכאן ולכאן. המאמר הנו פרק מספרו החדש „הרתעה — או הגנה?“, בו טוען הוא לצורך הכללי לעבור מהרתעת־אימים גרעינית להגנה־מציאיתו, על יסוד גלגול חדיש ומשוכלל־ביותר של „כוחות מקובלים“ (ביבשה, באויר ובים).

★

בעקבות פרשת הקרב „כיבוש מתחם 113“, שנתפרסמה בחוברת קל"א, הגיעונו מספר רשימות של קוראים אשר מתייחסים לאותה פרשה. דבר פרסומן יתברר לאחר בדיקת פרטים שונים שבתוכנן.

★

באותה חוברת (קל"א), במאמר „תמורות כלכליות בסוריה“, פרסמנו מפה (עמ' 43) ובשוליה ציינו כמה פרטים (אי־דיוק והשמטה) הבולטים בה. יש להוסיף עוד ציון אחד: מקורה של המפה — סורי; ורק תרגומה נעשה על־ידינו.

★

פרטים בדבר תחרות רשימות, על נושא השריון, לזכרו של סא"ל זיוי צפרירי ז"ל יתפרסמו בחוברת הבאה.

מושיגים

המהירות - מה משמעותה וכיצד להשיגה

מה הן נקודות-המוצא לקורה-המחשבה המיחס משקל-יתר לגורם המכונה "מהירות"? מוטל עלינו לקיים בכל עת כוח-מגן ההולם את תפקידו, וכושר-לחימה, שיהיו נכונים בכל-זמן לקראת מצב בו עשוי האויב לתקוף אותנו בעת-ובעונה-אחת ביותר מאשר בגיזרה מסוימת אחת. הנותן לך את כוחך במצב-דברים כזה הוא, בראש-וראשונה, המהירות: מהירות הפעולה שאתה מבצע — או המהירות בה אתה מעתיק את כוחך ממקום למקום. יחד עם זה ברור שלא רק שאי-אפשר להיות חזקים לאורכם הן של הגבול היבשתי הארוך והמפותל, והן הגבול האוירי הכל-כולל והן הגבול הימי הנרחב — אלא שאף אי-אפשר להיות חזקים בכל אחת ואחת מנקודות-התבערה. עלינו להפריד בין "נקודת-תבערה" לבין המונח "נקודת-כובד". כל נקודת-כובד היא נקודת-תבערה — אולם לא כל נקודת-תבערה היא גם נקודת-כובד. וכדי שתתהווה במקום מסוים נקודת-כובד — חייבים לרכז לשם את המאמץ העיקרי. ברם, היות והכוחות המצויים הם נתון בעל גודל מסוים — לא ניתן בדרך-כלל ליצור מאמץ-עיקרי אלא על חשבון המאמץ-המשני. ככל שמגדילים את המאמץ-העיקרי — כן חייב המאמץ-המשני להיות קטן-יותר. את הפונקציה שמחברת את המאמץ-העיקרי למאמץ-המשני מהוים הידע של תובלה, והידע של אספקה. כי אם ישנו ידע טוב של תובלה ואספקה — ניתן ליצור מאמץ-עיקרי ראוי-לשמו בגיזרה מסוימת, אף אם יש להחליש לשם כך את יתר הגזרות, ע"י שניתן להן את היכולת לכך וכך ימים של כושר-עמידה, מתוך ידיעה כי אחר שהמאמץ העיקרי יכה את אשר לפניו — יידרש לנו רק מספר ימים מסוים כדי לעבור לכיוון-מאמץ אחר. את מציאותו של ידע זה יש להבטיח ע"י שמתרגלים אותו בתרגילים הרבה, המבהירים גם את "סדריה-גודל" של הזמנים הנדרשים — ועל-כן אף את מידות-הכוח שיש להקציבן לעמידה בכיווני-מאמץ משניים.

*

ועוד שיקולים בחשבון זה, המיוחד למעמדה של מדינת-ישראל: — כאשר האויב יפרוס כוחותיו ליד גבולנו — הימי, האוירי והיבשתי, — יהיה המרחק בין כוחותיו אל מטרות שבתוך ארצנו קטן מן המרחק שעלינו לעבור אותו בדרכנו אל מטרות מקבילות-בערכן בתוך ארצותיו; שכן ה"עומק" שלו רב משלנו. כן ברור שכוחותיו מרובים, בחשבון-הכללי, מכוחותינו. ואמרנו לעצמנו: לא זה הדבר שיכתוב לנו את סדר-הכוחות שאנו מקימים — אלא היכולת, בכל מצב של מגע, להגיע לכך שלנו תהיה העדיפות. ויתרנו על עדיפות כמותית ואמרנו: — עדיפות במגע; ומי שיתבונן במלחמת-השחרור ובפעולות-התגמול ובפעולה שהיתה ב"קדש" — יראה שבנקודת-המגע היתה לנו עדיפות.

צבא האויב שונה מצה"ל; הוא לא רק גדול, אלא ברובו אף מגויס כל הזמן. המשקל של אנשי המילואים ושירות-החובה — קטן בו יחסית. ממשלה, או "חונטה" צבאית, המושלת על ארצו — שולטת בעמה גם עכשיו, באינ-מלחמה, כאילו היא שולטת בו במצב-מלחמה. וזה מאפשר, כמובן, מהירות מעבר ממה שנקרא תנאי-רגיעה לתנאי מלחמה.

*

הננו עדים לשינוי הרב שחל בתנאי-המלחמה החזויים. המנוע מקנה קצב מוגבר לאיך שיעור לאמצעי-הלחימה ביבשה, באויר ובים. ישנה קפיצה נחשנית בשטח האלקטרוניקה, — לתפעול, לבקרה ולדיווח — ובעזרים אחרים, שלא רק מצמצמים את זמן-העבודה של אדם בפעולה מסוימת אלא גם מקטינים את הטעויות שאדם עלול לגרום להן. עצמת-אש גדולה, טוח ארוך, מהירות נוספת, אפקט מוגבר של כל פגז, קצב מואץ של אש — כל אחד מאלה משפיע במישרין על תנאי המלחמה החזויים; אבל גם המנוע וגם אמצעי-הלחימה השונים משפיעים — ע"י תוספת-יכולתם זו — זה על זה, ביצרם, בסך-הכל ההדדי שלהם, השפעות-משולבות חזקות על אופי הלוחמה-החדשה; והשפעות חדשות אלו נצטרך לראות כתנאים-נחונים, שההתנהגות הנדרשת מאתנו למולם תהיה בגדר התנהגות נורמלית, תקינה, במצבי-המלחמה הצפויים. מצבים אלה מחייבים קצב-פעולה נמרץ להשגת יתרון על הזולת: לעלות עליו במהירות ובקצב. בתנאים אלה היתרון יהיה לזה אשר ידע לרכו — מכל הבא אל היד — כוח, ולהפעיל את כוחו מהר-יותר מאשר האויב: — כי הוא יספיק להשיג את התוצאה הדרושה לו לפני שהכוח שאתו הוא בא במגע התחיל, או הספיק, לפתח את מלוא עצמתו. משול הדבר לאיש קטן הנפגש באיש גדול ממנו — ודי לו שהספיק להכות את ההוא מכה בעיניו, והלו לא יראה עוד מה לעשות. ובצד הקצב-המוגבר צועדת גם היכולת להאיט את קצבו של היריב — באותם גזרות וקטעים בהם ישרת הדבר את המזימה הטקטית הכללית.

*

מה עשינו אנו במשך הזמן? נקודת-המפתח להשגת הקצב המוגבר היתה והנה — הפיקוד. כי אם אין גישה שכלית ואורח-מחשבה מתאימים, הרי כל מה שנעשה לא יקבל בכ"ז את ביטויו הראוי.

אנסה להסביר את הרעיון ע"י דוגמה. בשעת המעבר מרכב מנוע ע"י סוסים לרכב מנועי ראו תחילה את המנוע רק כתחליף לסוס ולכן היה במכונית הראשונה יותר מטיפוס הכרכרה מאשר מטיפוס הג'יפ המאוחר.

ואכן, זה היה המאמץ הראשון, והנקודה-ההתחלית, בכל אשר נעשה על-ידנו בתחום זה — והוא שהיה המפתח לתוצאות שהשגנו. שכן, הקצב והמהירות מושתתים על הדינמיות והניידות של כל קצין וקצין, בכל דרג ודרג — והשגתן היתה אחת המטרות של תרגולות-מטה ותמרונים. כל תרגיל וכל אמצעי-שליטה בתחומים ובנושאים אלה נועדו וכוונו להביא לידי תוצאה זאת. הדבר הולך ומקבל את ביטויו, והדרך להשגת המהירות השלמה — היא להוסיף ולפתחה.

הגמישות האופרטיבית - לקח מלקחי „קדש“

במבצע „קדש“ למדנו שיעור חשוב. יתכן והוא לא היה שיעור כה חדש — אבל ישנם כמה לקחים שאותם חייב כנראה כל-אחד ללמוד על בשרו-הוא. דרושה לנו גמישות אופרטיבית — ועם כל פעולה להשגת גמישות אופרטיבית מתעוררת השאלה: — למי בראש-וראשונה תעדיף להקנות גמישות זו — לדרג היוצר את המגע הישיר עם האויב — או לזה המקצה כוחות לנקודות-המגע השונות? הנה, במבצע-„קדש“ ראינו שאם היא ישנה בדרג היוצר את המגע — היא מכריעה. בעוד שאם היא מצויה רק בדרג האסטרטגי — שהוא, בעצם, רק מקצה הכוחות לכיווני-מאמץ שונים — יכולה גמישות זאת גם להתבזבז — אם לא יהא כושר-הגמישות גם לדרג האופרטיבי, הקובע את התוצאות בשטח. ובמקום ללכת על פי דפוסי-ארגוניים קבועים, מוטב במקרים כאלה לנקוט דפוסיים ששזורה לתוכם מראש היכולת של גמישות-השינוי; שהרי לא הארגון שלפניו אנו מאורגנים הוא בדיוק הארגון שלפניו אנו נלהמים. את הארגון לפיו נלחמים, יש להתאים תמיד לאותה התנגדות שעליה יש להתגבר — ויהיה אשר יהיה המבנה הארגוני ששימש כנקודת-מוצא לו. שכן זהו הגורם המכתיב את אופן-פעולתך — ולא העובדה של מבנה מסוג זה או אחר בתוך גודל, או פלוגה או חטיבה.

דהיינו, הדברים נקבעים לפי מה שעומד לפניך, ולפי מידת-התנגדותו — ולא-דוקא לפי מבנה הגופים של כוחותיך, כפי שהיה במקורו.

כוח ההרתעה - והכושר לנצח

מה תכונותיו של כוח מרתיע? לכוה מרתיע שלוש תכונות ההולמות תכליות שונות, או מצביי-הרתעה שונים. מצבי-המוצא הכללי שההרתעה מתכונת לו — הוא שהאויב יצטרך לחשב היטב את הנזק שייגרם לו אם יפעיל את כוחו נגדנו; יתכן כי יבוא אזי למסקנה שהעסק אינו כדאי לו. אך יש לזכור: זהו מצב שבו מלחמה עוד לא היתה; ובזה שאמרנו, "הנה, זה כוח מרתיע" — עדיין לא הוכחנו כלל שהעליונות במקרה של מלחמה מונחת כבר "אצלנו בכיס" — אלא שהיריב עשוי לומר לעצמו: — "לא כדאי", בידעו שאם יתנכל לנו, ללא ספק נפעיל את כוחנו.

אמרנו: יש לנו שלושה מצבים של הרתעה. האחד הוא: האויב מפעיל כוחו — ואנו מפעילים את כוחנו-אנו מיד. אכן, אין זה כה פשוט כשיש לעשות את הדבר; לרוב צריך לכך כוח סדיר שיהיה תחת היד — אבל יתכנו גם מצבים בהם מגייסים כוח זה למועד, והוא מוכן, וברגע שיזוז האויב — אף אנו מזיזים אותו. וישנו מצב אחר — כשהאויב מרכז כוחות ליד הגבול — ואף אנו עושים אז כך. זאת — "הרתעה במקביל". כתוצאה, בכל מצב שהאויב מזיז כוח — יודע הוא מה נעשה אנו. והמצב השלישי — פעולת תגמול. שהרי יתכנו מצבים, בהם אם יראה האויב שאין אנו מגיבים — או שאנו נכשלים בפעולות-תגמול — המסקנה מכך תהיה מצדו בהכרח שהוא מפחית, או מבטל, את ערך הכוחות-המרתיעים שלך. ומאחר שאי-אפשר להחליט מראש על תגובה בנוסח של דוקא אחד ממצבים אלה. — הרי ששלושת המצבים "אחוזים ביד", לשימוש לפי הצורך ולפי הרצון.

ברור וידוע לכל באילו מצבים של איום על בטחוננו — ובמצבים אלה בלבד — נילץ להפעיל את הכוח-המרתיע שלנו. אבל כוח-הרתעה אינו זהה עדיין עם כושר-לנצח. כוח-מרתיע, מצבי-הרתעה — כל זה פועל בתנאים שלפני ההתמודדות; ואילו הכושר-לנצח הוא מושג של התמודדות בפועל. אלא ששעה שבאים להגדיר את הכושר-לנצח — ישנו צד נוסף לדבר. מדיניות-קבע היא לממשלת-ישראל כי אנו לא ניזום מתקפה על האויב; אולם נגיב באם יפר את בטחוננו. ומי שמדבר על הכושר לנצח — חייב גם להגיד כיצד הדבר הזה ייעשה; כיצד יבוצעו וישתלבו המבצעים ההתקפיים וההגנתיים שלנו. מדיניות-הבטחון והאסטרטגיה שלנו היא הגנתית — אבל דוקא בגלל זה המגמה האופרטיבית שלנו חייבת להיות התקפית. זאת ועוד. צבאנו, ברובו, מורכב מכוחות-מילואים — ואין זה דבר פשוט כלל. ואם נזכור כי חילות-האוויר של אויב-כוח יכולים להתפרס בשדות-תעופה הקרובים אלינו, כי את ציוו יכול הוא לפרוס גם באמצע הים, ואת כוחות-היבשה ניתן לפרוס בסמוך לגבולנו — הרי ודאי שהשאלה הזאת — של נוהג איפרטיבי שיהלום את צרכינו — איננה פשוטה.

ונקל להבין כי המענה למעגל-בעיות זה יכול להיות טמון רק בשני נתוני-יסוד: מערכת-אתרעה תכליתית — וכוחות מהירי-פעולה.

ארבעה עיקרים

אילו נשאלתי, מהם עיקרי-המלחמה של צה"ל — ולא שיטות, תכונות, גורמי-יסוד ואורחי-פעולה קבועים של מלחמה, כגון "מהירות", "הפתעה", "גמישות", ו"מנהלה" — הייתי מעמיד אותם על ארבעה: (1) בחירת המטרה המפורשת — והדבקות אליה. (2) ריכוז בכל נקודת-הכרעה שנבחרה. (3) בכל מצב — אורח-הפעולה התקפי. (4) כושרם של מפקדים — בכל דרג, להנחית באמצעים ובזמן העומדים לרשותם — את המכה כשהאויב רק "הרים את רגלו האחת" — אך טרם פסע גם בשניה. (מתוך שיחות עם מפקדים)

מה חזק יותר?

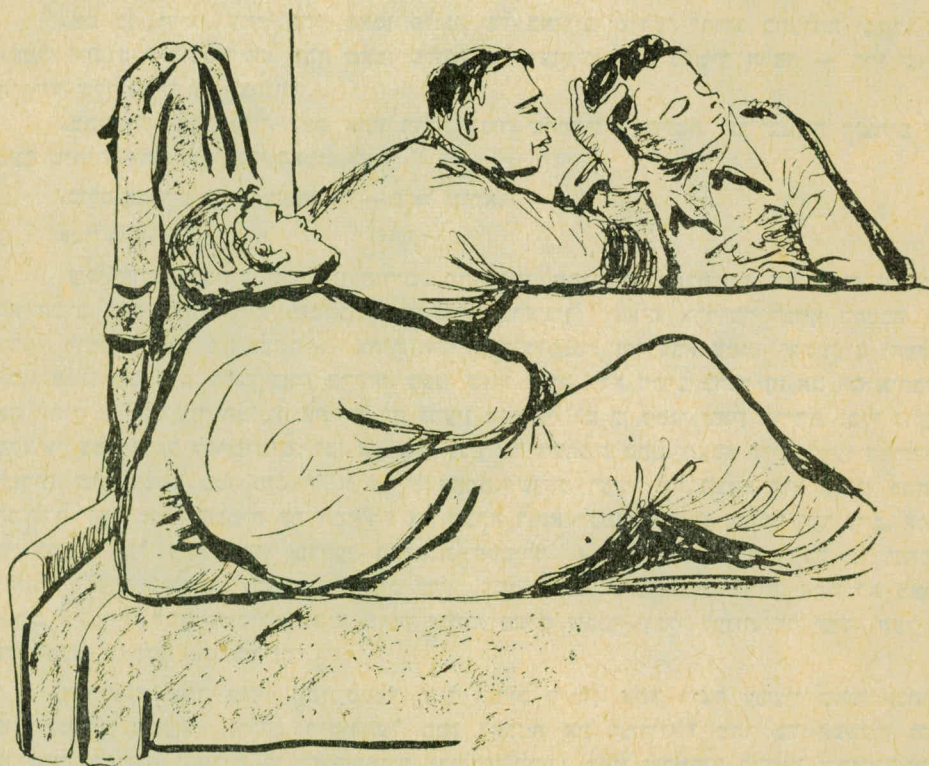
אהבת מולדת - או רוח יחידה?

רס"ן א. הר"אבן

„זה לא פלמ"ח וזה לא גבעתי,
אלה חבריא שבאו לגמור שנתיים
חצי — מפני שאין להם ברירה“.

האזנים כר?

החבריא התאספו בחדרו של המג"ד אחרי ארוחת הערב, כפי שנהגו לעשות אחת לשבוע;
נוסף על גיורא, המג"ד, היו בחדר סגן-מפקד הגדוד דוד, וכל המפ"ם. לאחר שהשתרעו
בכסאות, כשספלי קפה בידם, פתח גיורא ואמר, כשבעיניו חיוך ודונוי:
„הערב, חבריא, יש לי בשבילכם נושא חדש: חינוך לוחמים. וכדי שלא נדבר סתם

באור, נבחן שני יסודות מובהקים בחינוך לוחמים. האחד — אהבת-המולדת, והשני — רוח-
היחידה. נשאל את עצמנו תחילה — איזה משני יסודות אלה יותר חזק?
יכול היית לשמוע קולה של גניחה כללית.
„דחילאק, גיורא“, אמרו, „אתה לא מתכוון ברצינות שנשב ונלעס נושא ציוני שכזה,
ועוד אחרי יום אימונים בשדה...“

„רבתי“, השמיע גיורא בקולו החגיגי ביותר, „המינוי שאני נושא בו הוא לתפקיד מג׳ד. ואם יתברר שמג׳ד צריך לעסוק גם בציונות, אעסוק גם בציונות. את זאת נברר, אם אפשר, אולי עוד במרוצת הערב“ — והוא פנה מיד לצעיר שבמ׳פים:

„עוזי, אתה עדיין חדש בחבורה הקלוקלת הזאת. פתח פיך ויאירו דבריך. הנושא: אהבת מולדת ורוח יחידה“.

אמר עוזי לאטו:

„מבחינתי, אין בעיות בכלל. יש לי פלוגה. לפלוגה הזאת יש יעוד אחד בחיים: להלחם ולבצע את המשימה בהצלחה ובזול. אני משיג את זה קודם כל על-ידי אימונים ומשמעת. אלה יוצרים את רוח היחידה. מה שנוגע לאהבת מולדת, אני חושב שאפשר בפלוגה להסתדר עם אהבה כזאת, ואפשר להסתדר בלעדיה; אין בכך שום שייכות לכושרה של היחידה לבצע את המשימה. אבל אם רוצים שתהיה ביחידה, נוסף על כושר זה, גם אהבת מולדת, שילמדו אותה בבת-הספר“.

„יפה“, אמר גיורא, „הכל מוגדר, הכל תכליתי. אבל אמור לי, עוזי, מה היא המשימה שאותה היחידה שלך חייבת לבצע — בהצלחה ובזול, כפי שאתה אומר?“

„אני חושב שכל משימה מסתכמת בכך, שנשמיד את האויב“.

„במלים אחרות: להרוג אותו“.

„בהחלט“.

„אם כן, ידידי עוזי, אתה מאמן פלוגה של בחורים שידעו להרוג בהצלחה ובזול. אם נאמר זאת בלי קוסמטיקה, אתה מאמן פלוגה של רצחנים. ואם נמשיך הלאה — הרי שרוח היחידה שלך בנויה על רצחנות“.

„בבקשה“, אמר עוזי, „אם אתה רוצה, נגיד שהמדינה משלמת לנו שנהיה רוצחים כל פעם שיהיה צורך בכך. זוהי האמת, לא?“

„כולם סבורים שזוהי האמת?“ — שאל גיורא.

אמר דוד:

„עוזי הושב שצה׳ל זה לגיון הזרים: מתנדבים, מתגייסים, מתכתשים. לא חשוב נגד מי, לא חשוב בעד מה. העיקר שמקבלים משכורת בראשון ויוצאים אחר-כך לכיף בקסבה. זה נשמע רומנטי. אבל מה נעשה — צה׳ל אינו צבא רומנטי. זהו צבא עממי, שתשעים וחמשה אחוז ממנו משרתים מפני שאין ברירה, מפני שזהו החוק, ולא חשוב ברגע זה אם הם אוהבים את החוק או לא. עוד חמישה אחוזים הם גרעין מקצועי, גם כן מפני שאין ברירה, ובלי גרעין מקצועי צבא הופך לפרטיזנים. לכן אין כאן ענין של רצחנות סתם. הצבא קיים למען המולדת. למרות שזה נשמע כמו סיסמה, זו עדיין האמת. שנית, יעודו של הצבא הוא עדיין בטחון המולדת, ועל מנת להבטיח את המולדת אין הכרח דוקא לקטול אנשים מבוקר ועד ערב. אולי די בקיומו של צבא הבקי כדבעי במלאכת הקטילה — על מנת להרתיע כל מי שחפץ להתמודד עמו בקטילה. פלוגת הרצחנים שלך, עוזי, איננה קיימת בחלל ריק. אתה לא מאמן אותם בקטילה לשם הקטילה. אתה מאמן אותם, משום שבכך יוכלו לענות על יעודו העליון של הצבא: לאבטח את המדינה“.

„דחילאק“, אמר עוזי, „אני מלמד חייל לזרוק רימון. אתה רוצה עכשיו שאני אכתוב עוד במערך השעור: זריקת רימון על מנת לאבטח את המדינה? מחר כל אפשטין וכל אבוטבול בפלוגה נהפכים לי לאסטרטגים גדולים. למה? מפני שבמקום לעשות שתי-עשרה פעם ביום „נאגלות“ על יעד מחלקתי, הרבה יותר קל להם לעסוק בתכנון מערכתי של כל המדינה. אני לא אומר שהם חבריא רעים. אבל הם צריכים להתרכז במחשבתם ברמה שלהם. גם אני רק מ׳פ. אם שמתם לב, אני לא מנהל שום דיביזיות בזמן האחרון. אני מנהל רק פלוגה אחת — ואלה חבריא שהיו בני שש במלחמת השחרור“.

„ומה המסקנה מכך שהיו אז בני שש?“ — שאל גיורא.

יוסי, ששתק עד אותה שעה, התערב לפתע ואמר :

„דבר אתם ותראה מה המסקנה. זה לא פלמ"ח וזה לא גבעתי. אלה חבריא שבאו לגמור שנתים וחצי — מפני שאין להם ברירה. הם לא מתרגשים משום דבר. תגיד להם לעשות — יעשו; פחות טוב, יותר טוב, זה כבר תלוי במפקד. אבל אצלם זאת לא שאלה של עשייה מתוך הכרה או אידיאלים או מה שהמג"ד קורא אהבת מולדת. איפה הם ואיפה המולדת? יש לי שניים מואדי סאליב, שלושה מרמלה, אחד מקרית גת, ועוד כמה תריסרים ממקומות דומים. כולם עם בעיות סעד, משפחות גדולות,

מאמנים אותם להיות רוצחים...

חוסר עבודה. מה אתה רוצה שאגיד להם, תאהבו את המולדת? איזו מולדת? ואדי סאליב או דגניה? קרית גת או רחוב דיונגוף? ברגע שאני מתחיל עם הפזמון הזה, אני עולה ישר על שדה מוקשים. מה אני עושה? במקום להסתבך, אני נשאר כורדי. יש לי פלוגה של בחורים, אני עושה מהם חיילים, אני מוציא מהם את הנשמה מבוקר ועד בוקר. בתחילה הם מקללים — אותי, אותך, את הצבא, את המדינה, את הכל. מרוב שהם מקללים יחד — נוצרת אצלם מן אחוה. במשך הזמן, עם השפשוף, הם פתאום מתחילים להרגיש שהפלוגה הזאת כבר אינה סתם סמרטוט. הם כבר מקצועיים. הם כבר מחזיקים את הנשק כאילו הוא חלק מגופם. הם כבר רצים כמו אילות. צעדיהם נשמעים כהלמות

פטישים. וכשהם מרימים קולם בשיר — התקרה מתמוטטת. הם לא אוהבים להיות חיילים, ואף-על-פי-כן נכנסת בהם הרוח והם חיילים טובים. בשבילי זה מספיק.

והנה באים הערב גדולי הדור ומודיעים שיש גם אהבת מולדת. אומרים לי, אם חייל לא אוהב את המולדת, הוא רצחן. בסדר, אני אומר, הוא רצחן, אבל הוא לא בעל אופי פושע. המדינה לקחה אותו ואימנה אותו להיות כזה. אני מבין שיש יהודים שליבם מזדעזע לעצם המחשבה שחבריא צעירים מסוגלים להרוג בדם קר. אבל, בחייכם, מה חשבתם, שמדינה זה ארגון הגננות? זהו עסק קר ומחושב, עם שיקולים והערכות וחשבונות. ואני מניח שבתוך כל ההשבונות האלה יש גם מקום לפלוגה של חבריא שיודעים את מלאכת הקטילה. אחרת לא היו מוציאים מיליונים על תקציבי בטחון“.

הצטרף שמואליק לשיחה :

„אינני יודע מדוע אתם נטפלים דוקא לואדי סאליב ולאבוטבול. אפשר היה לחשוב שאלה מקרים קיצוניים. אבל קחו בחורים במצב כביכול יותר טוב. קחו ילידי הארץ. קחו אפילו בוגרי שמיניות, ״הלעטו״ אותם אחד-העם והיסטוריה ומי יודע מה עוד. האם הם שונים? האם עולמם הקטן אינו מוגבל בדיוק כמו זה של אנשי ואדי סאליב? יש ביניהם רק הבדל אחד : הבחורים בואדי סאליב מתמרמרים על נחיתות חומרית, ואילו בחורי השמיניות — אם לא כולם הרי לפחות רבים ביניהם — כל מה שיש להם בראש הוא לקיים את היתרון החומרי שבו גדלו. כל אחד וטרנזיסטורו, כל אחד ולמברטתו. תגיד להם אהבת מולדת — הם יגחכו לך בפרצוף. אהבה פירושה נכונות להקריב משהו מבלי שנתבקשת להואיל ולעשות זאת. הם — לא אוהבים אף אחד חוץ מעצמם. ואם הם מוכנים להקריב משהו, הרי זה רק בשביל עצמם, שיהיה להם יותר טוב, יותר נוח, יותר בטוח. הם מבינים אולי שיש צורך בצבא, כמו שהם מבינים שצריכים לקבל זריקות נגד טיפוס. הם הגיוניים ותכליתיים. אבל אתה לא תהפוך מה שבשבילם רע הכרחי — לאהבת מולדת. עוזי צודק, עם כל החבריא האלה אפשר לעבוד רק על בסיס אחד :

משמעת ורוח יחידה. תשאל איך משתלבת המדינה בכל זה? פשוט מאוד: המדינה היא המסגרת המחייבת. בלי המדינה, הם בכלל לא היו מגיעים לצבא. הם יודעים זאת. אבל יקח אותי הרוח אם אעשה להם פילוסופיה מעסק שבשבילם הוא בדרך כלל צרה".

גיורא אמר:

"לולא הפתעתי אתכם בנושא. הייתי בטוח שעשיתם קנוניה להשאיר אותי במיעוט. אבל ראו מה אתם עושים. אני שואל אתכם — אהבת מולדת, רוח יחידה: מה חשוב יותר בפלוגה? כולכם מסתערים עלי: מי צריך מולדת, מספיק רוח יחידה? אני אומר לכם: אם כן, אתם רצהנים. אתם מיד בורחים כולכם כעכברים ומסתתרים מאחורי מושג חדש: המדינה. אנחנו רוצחים? חס וחלילה! אנחנו בחורים טובים. כל הדברים הרעים שאנחנו עושים — שים על חשבון המדינה, על חשבון המולדת. אבל חבריא, אתם תסלחו לי, יש משהו בלתי הגון בהסתתרות הזאת שלכם מאחורי המדינה. ראשית, אינני רואה איך מסתתרים מאחורי מדינה. שנית, נדמה לי שבדרך כלל המדינה היא העומדת מאחורי הצבא, ולא להיפך. שלישית, אני מרגיש כאן איזו הפרדה משונה: אתם לחוד, והמדינה, או המולדת, לחוד. אמנם אתם בשירות המולדת, אבל המולדת מהווה אצלכם כעין גושפנקא נפרדת לכל מיני מעשים, שחלקכם בהם הוא מקצועי בלבד. אולי, לכל הרוחות, יבוא מישהו סוף-סוף ויגיד לי מה זו מולדת, במקום סתם להתחבא מאחורי המושג?"

השתררה דומיה.

"אעזור לכם", אמר גיורא. "נתקדם צעד צעד. שאלה ראשונה: כל אחד מכם, האם הוא

שייך למולדת?"

"כן".

"כולם מסכימים שכל הנוכחים שייכים למולדת. ובכן עוד צעד קדימה: אם כל הנוכחים שייכים למולדת, הרי שאנחנו מהוים חלק מהמולדת. תרצו או לא תרצו, מולדת מורכבת מסך-הכל של האנשים השייכים לה: טובים, רעים, חכמים וטפשים, ומסך-הכל של הארץ שעליה הם חיים. זוהי מולדת: מקום ואנשים, ולא סתם מושג מופשט. ואם תסכימו עמי הלאה, מולדת איננה רק מקום ואנשים, אלא גם סך-הכל של המעשים שאותם עשו האנשים, עושים ויעשו; מעשים טובים ומעשים רעים, מעשי תבונה ומעשי איולת. בואו נסכים תחילה להגדרה זו".

"מסכימים".

"אם אנחנו מבינים מולדת כגוף חי ומורכב, הרי שקל לנו יותר לעמוד על הסתירות הקיימות כביכול בגוף זה. ואדי סאליב הוא חלק מהמולדת, ודגניה וקרית גת, ורחוב דיזנגוף, ופלוגה ג', והחבריא היושבים ברגע זה כאן, בחדר".

עוזי התפרץ:

"ככה אתה חושב וככה אולי אנחנו חושבים. אבל הם חושבים אחרת. כשבילם ואדי סאליב לחוד וצהלה לחוד. אין מולדת אחת. יש שתיים, יש חמש, והם שייכים רק לאחת מהן".

"נאה מאוד", אמר גיורא, "ומשום שהם מאמינים שאין מולדת אחת, אתה מוכן לשתף עמם פעולה?"

"לא אמרתי שאני מסכים אתם".

"אבל אמרת, עוזי, שאהבת מולדת אין לה שייכות ליחידה. אתה מסתדר בלי אהבת מולדת. כלומר: אתה מוציא את היחידה שלך מכלל ענייני המולדת. אתה מאשר לחבריא שלך מואדי סאליב או מצפון תל-אביב את ההנחות שעליהן מבוסס יחסם למולדת".

אמר יוסי :

„גיורא, אתה לא יכול לבוא על עווי בטענות שהוא צריך לחנך חברה, בשעה שהכשלוך בחינוכם הוא כשלוך של המדינה. על מה מבוסס יחסם למולדת? על המבנה של המולדת, על הארגון החברתי. ולא נכנס כאן לויכוח, אם הארגון החברתי צודק או לא. הם חושבים שלא. עכשיו אתה רוצה שעווי ישכנע אותם שהם אינם צודקים, ושהם צריכים לאהוב את המולדת, בשעה שאין לו שום כלים ושום השפעה על הסביבה שבה הם חיו. מי שיכול לשנות את התנאים בוואדי סאליב או את שיטת החינוך בצפון תל-אביב הוא שיכול לחנך חבריא כאלה לאהבת מולדת. לעווי יש כלים לחנך אותם רק לדבר אחד: להיות לוחמים טובים. אם יאמרו לו לחנך אותם לדברים נוספים, בסופו של דבר הוא יתעסק בדברים נוספים שאין לו כלים בשבילם, והתוצאה היחידה תהיה שאימון הלוחמים ייפגע.“

גיורא חייך :

„אזרחות טובה אינה נלמדת בשעורים. וכל אותו נושא הקרוי מולדת אינו לומי שמנסה להחדירו בעזרת מערכי שיעור. אינני רוצה בכלל שחייל ידע שקיים נושא כזה ושאינו מלמד אותו — מולדת. אני לא מלמד מולדת. המולדת מלמדת על עצמה. צריך אולי לעזור לה לפעמים. השאלה היא לכן: איך עושים זאת במסגרת פלוגה ג' בגדוד חי"ר. ועכשיו נשמע אתכם.“

אמר דוד :

„המג"ד, אתה מעמיד בפני החבריא תנאים כמו פרעה לבני ישראל: לבנים תעשו, אבל תבן לא תקבלו. אם אני מבין אותך, הרי כונתך שנחנך את החיילים לאהבת מולדת יותר בדרך עקיפה מאשר בדרך ישרה: כלומר, שלא נטיף להם ציונות. כל זה טוב ויפה, אילו היית גותן לי בפלוגה אחת חיילים שלכולם אותו רקע ואותם מושגי-יסוד מינימליים על הארץ שבה הם חיים. אבל כשעווי, או יוסי, מקבלים בפלוגה אחת חמישים ילידי הארץ ועוד חמישים עולי ארצות שונות; וכשקבוצה זו מתחלקת חלוקת משנה, מבחורים ללא השכלת יסוד ועד לבוגרי שמיניות — הענין נהיה יותר מסובך. אנחנו מוכרחים, לפני הכל, להקנות לאלה שאין להם מושג — מושג כלשהו, שיתן להם לפחות מכה משותף עם יתר חבריהם בפלוגה.“

אמר גיורא :

„דומני שאנחנו מדברים על דברים דומים, אם כי שונים. בעיני הקניית מושגים הריהי בגדר השכלה; ואילו חינוך הוא בעיני משהו שונה. אסביר את עצמי. כשאני מקנה לאדם השכלה — פירושו של דבר שהוא רוכש, בעזרת, אוסף של עובדות וכמות של ידע; אולם לידיעות אלה אין עדיין שום משמעות חברתית לגביו. הוא יודע שבן-גוריון הוא ראש הממשלה. אז מה? אז כלום. הוא עדיין נשאר אבוטבול מואדי סאליב, או רוני מרחוב ארלוזורוב, מבלי שהצלחת ליצור קשר בינו לבין הידיעות שהקנית לו. החינוך מתחיל ברגע בו מרגיש האדם לראשונה שהוא שייך לכל העסק הזה; ברגע שבו העובדות מקבלות משמעות אישית לגביו. בואו נראה איך זה קורה. אתם נתתם כאן דוגמאות של הרכב הפלוגות שלכם. יש לכם חבריא מקרית גת, מדגניה, מתל-אביב, מבאר-שבע. יש לכם צברים, עולי רומניה, עולי מרוקו, עולי עיראק, יש לכם חבריא שקוראים את ס. יזהר וחבריא שבקווי יודעים לכתוב את שמם. לכאורה, זהו ערב רב, שמי שנתקל בו בפעם ראשונה, היה מרים את ידיו ביוש. לכן בא דוד ומציע שנקנה להם מכה משותף. שניתן להם השכלה מינימלית משותפת. אבל מה אני טוען? לפני שאתחיל ללמד אותם דברים נוספים קיימים כבר כמה יסודות המרכיבים אותם לקבוצה אחת — על-אף כל ההבדלים בין איש לרעהו. בואו אמרו לי, אם אני צודק.“

אמר עווי :

„אנחנו חוזרים כל הזמן לאותו הנושא. לדעתי יש יסוד כזה, והוא רוח היחידה. לולא ריכוזנו ערב רב זה בפלוגה אחת, ואימנו אותו כגוף אחד, וטיפחנו בו רוח יחידה, — לא היו מגיעים בכלל לדבר זה עם זה. לכן רוח היחידה היא היסוד העיקרי המרכיב אותם כקבוצה אחת של לוחמים. ולכן, למרות שהם באים מואדי-סאליב, מדגניה ומתל-אביב, רוח היחידה היא

המחנכת אותם להיות לוחמים טובים; זאת, כפי שכבר אמרתי, נוסף על האימונים והמשמעת.
”ואתה סבור”, שאל גיורא, ”שהם כולם יהיו לוחמים טובים במידה שוה, בכל התנאים?”
”כל עוד רוח היחידה איתנה — אין לי ספק”.

”אבל ראה, רוח היחידה איננה משהו ערטילאי המרחף מעל היחידה כמו איזו הילה. בסך הכל רוח היחידה מורכבת מרוח כל הלוחמים שביחידה, ומהיחסים ההדדיים שביניהם. אם רוחם של כמה לוחמים מתערערת, ותהא הסיבה אשר תהיה, הרי שנבעה סדק ברוח היחידה. השאלה היא — האם קיימים ביחידה אנשים שרוחם עלולה להתערער יותר מהר משל אחרים? הבא בחשבון שהיום אנחנו חיים בתנאי רגיעה; המאמץ הנדרש מהחייל הוא אולי גדול בשטח הפיסי, אבל נדמה לי שהלחץ הנפשי שבו הוא נתון, עדיין רחוק למדי מתנאי הלחץ העשויים להתהוות בזמן מלחמה. ואז — היכן תעמוד אתה עם רוח היחידה שלך? אם תהיה לנו מן מערכת ”קדש” שניה, חמישה ימים וגמרנו, לא יהיו בעיות, בפלוגה של קטלנים מקצועיים. אינני דואג לרוח היחידה במסגרת של צבא מנצח ובמלחמה קצרה. אבל מה אם תהיה לנו נגבה שניה? או עיר עתיקה שניה? האם אין חשש שרוח היחידה שלך, שהיתה כל כך איתנה בזמן רגיעה, בזמן הצלחות, תתחיל לגלות בקיעים מדאיגים? האם אין חשש שכל מיני חבריא יתחילו לרגון ולרטון, מי צריך את כל זה? הבינו אותי, אינני שואל שאלות אלה משום שאני חובב נבואות שחורות. אני שואל אותן רק משום שאינני יודע את התשובה. ומשום שאינני יודע — אני מחפש גורם שיוכל לחזק את הלוחמים שלי ולצמצם את חוסר הודאות, עד כמה שניתן לצמצמו. לכן, אינני מסתפק ברוח היחידה, שעוזי כה מתפעל ממנה, כאילו היתה נתונה משמים. רוח היחידה היא בידינו כחומר ביד היוצר. אנחנו מטפחים אותה על-ידי אימונים, על-ידי משמעת, על-ידי הווי יחידתי. כל זה טוב ויודע. השאלה היא אם בכך מסתיים תפקידנו. האם מיצינו בכך את כל האפשרויות לחשל את קבוצת הלוחמים שהופקדה בידינו?”
”אם שאלת, אתה ודאי גם יודע את התשובה”, גיחך יוסי.

המשיך גיורא:

”מאחר שכולכם כאן ציונים ותיקים, הדבר האחרון שהייתי רוצה לעשות הוא להרצות. בואו נחזור לרגע לנקודת המוצא. אמרנו שיש לנו ערב-רב. אמרנו לא אחת, שבאמצעות רוח היחידה אנחנו שואפים להקנות להם מכנה משותף. וכאן באתי אני והכנסתי את הספק: אמרתי שמכיון שרוח היחידה היא גורם ברי-שינוי, אנחנו חייבים למצוא מעין מכנה משותף שיקנה לנו רוח איתנה יותר. הבה נשמע מהו”.

אמר דוד:

”יש לנו מכנה משותף כזה. כל אחד מהחיילים הוא אזרח המדינה. אולם השאלה היא, אם כל החיילים ערים במידה שוה להיותם אזרחיה”.

אמר גיורא:

”השאלה במקומה. אבל הוסף לכך עוד נתון. יש לנו בפלוגה חיילים מכל העדות, מכל הישובים, מכל העליות, במלים אחרות, מה אנחנו מוצאים בפלוגה כזאת? את דמותו של הישוב; או, אם תרצו, את דמותה של המולדת. ולכן, רבותי, תרשו לי להעזי ולהגיד לכם: כשהפקידו בידיכם פלוגה של לוחמים, לא נתנו בידיכם אך ורק את בטחון המולדת, אלא הפקידו בידיכם את המולדת עצמה. כל פלוגה כזאת היא המולדת. נכון שבידיכם היא קטנה ומצומצמת וצעירה ועניה באמצעים. אבל מנין לכם שברמה הגבוהה ביותר המצב שונה? בסך הכל, כל רמה צריכה להסתדר עם מה שיש לה, אם לטוב או לרע. משום כך אינני מקבל את הטענה שאין בידיכם אמצעים לפתור את בעיות ואדי סאליב. איש לא הטיל עליכם לפתור את בעיות ואדי סאליב במרחב המדינה; אבל בתוך הפלוגה שלכם, באמצעים שמצויים בידיכם, פתור תפתרו אותן. תפתרו בשליש, תפתרו בשלושה רבעים, ובלבד שתמצאו לפתור. וכאן אנחנו מגיעים לאיך. חינוך איננו נעשה על-ידי אמצעים — חינוך נעשה על-ידי אנשים ובאמצעות היחסים המתפתחים ביניהם. אנשים יש לכם, מכל הסוגים ומכל הטיפוסים. כל מה שנותר לכם הוא — לחנך אותם להיות לוחמים כפי שאנחנו רוצים שיהיו.

אם נסכם את כל מה שאמרנו עד כה, נדמה לי שנוכל לתאר לעצמנו מהי דמותו של הלוחם שאנחנו רוצים לעצב. אני רואה בדמות זו שני גורמי יסוד. ראשית, הלוחם הוא אזרח המולדת. שנית, הוא חבר בצות הקרב.

שני גורמים אלה, בעיני, משולבים זה בזה. הלוחם, לולא היה אזרח המולדת, לא היה מגיע בכלל לשרת כלוחם. הוא איננו שכיר, ולא בצע הכסף הוא המושך אותו לשרת. נאמר כאן, ובצדק, שהוא עלול להגיע אלינו מבלי שיכיר כלל בכך שהוא אזרח המולדת. חייו עד כה היו חיי פרט. המסגרת שבה גדל, אולי אף חינכה אותו לראות את המולדת כנטולת משמעות. לכן, בראש ובראשונה, חובה עלינו לחנכו כאזרח המולדת. המולדת

חייבת להיות בשבילו משהו ממשי: אנשים, ארץ ומעשים, עם עבר ועם הווה ועם עתיד; משהו ממשי שהוא עצמו שייך לו ומהווה חלק פעיל בתוכו. לכן אין טעם ללמד סתם מולדת. אנחנו יכולים לקחת את אבוטבול מואדי סאליב לספורים בכל המדינה, ולתת לו מאה הרצאות ציוניות עם פנס-קסם, — ולדבר לא יהיה ערך. מדוע? מפני שהוא עצמו עדיין ירגיש מחוץ לכל העסק. לכל היותר יאמר: 'מענין מאד, אבל מה יש לי מכל זה?' לא חינוכנו אותו לאהבת מולדת מכיון שלא עשינו אותו לחלק ממנה."

"היכן, אם כן, ימצא בכל זאת את המולדת וייהפך חלק ממנה?" הפסיקו דוד.

"במסגרת צות-הקרב שבו הוא משרת כחבר. צות הקרב, משום הרכב אנשיו הרבגוני, הנו דמותה של המולדת, הדמות הנכונה יותר מכל אשר פגש עד כה. היותו חבר בצות יקנה לו הכרה שהוא שייך-לגוף זה; לא זו בלבד, אלא שהגוף כולו הנו סך-הכל של כלל הפועלים בתוכו; לכן הוא תלוי בצות והצות תלוי בו. הוא ילמד שהצות הוא רבגוני, הן באופי האנשים ובמוצאם, והן בתפקידים ובמקצועות שלהם. הוא ילמד שערכו בצות נקבע לאו דוקא על-ידי מוצאו, אלא על-ידי מעשיו ואיכותו כלוחם, ועל-ידי יחסיו האנושיים עם חבריו בצות. הוא ילמד שבמסגרת הצות הוא שוה-ערך עם יוצא דגניה ויוצא תל-אביב, — בתנאי שימצא ככל אחד מהם, את יכולתו כאדם וכלוחם. הוא ילמד שלמעשיו, כפרט, יש משמעות — אם לטוב ואם לרע — רק במסגרת הצות. הוא יגיע בסופו של דבר לסיסמת המוסקטרים: 'האחד בעד כולם, כולם בעד האחד'. זוהי בשבילו קפיצה גדולה — שכן קו-ההתחלה שלו, אם תזכרו, היה האחד נגד כולם, כולם נגד האחד, בכך שהקנינו לו את רוח הצות — הפכנו אותו ממתמרד, או מתבדל, או לא-אכפתי, לחבר יעיל בקבוצת אנשים. אולם השקעה זו שהשקענו בו יש לה ערך של ממש רק אם הצות שבו משרת האיש כחבר ייהפך לגביו סמל למולדת כולה. מדוע אני אומר סמל? מכיון שתפקידו של סמל הוא להחיות מושג, שנבצר מעם אדם לתפוס אותו בכל היקפו. אין ספק שלמולדת יש סמלים רבים, מהם פשוטים ומהם מסובכים. אולם הצות הוא הסמל האנושי המוחשי והישיר ביותר בשבילו.

לסיכום, אם חינוכנו את הלוחם שלנו לראות את עצמו כחבר בצות, צות שהנו חלק מהמולדת, הרי שהפכנו אותו ללוחם איתן יותר; חזקנו את רוחו לעמוד ביום מבחן, ושלחנו אותו לביתו כאזרח טוב יותר."

עוזי אמר:

"אם הפכנו אותו לאזרח טוב, עשינו בכך שירות למולדת יותר מאשר לעצמנו."

גיורא הקפיד:

"עד מתי תהיה עקשן כזה, עוזי? הגיע הזמן שתחדל מההבחנות הללו בינינו לבין

המולדת. השניים זהים לחלוטין. בוא ואוכיח לך. אמנם אחרי ששילחת את הלוחם שלך לביתו בתום שרותו, אין אתה מופקד עליו עוד. אבל החינוך שחינכת אותו — או לא חינכת — את פירותיו הטובים, או את באושינו, נאכל כולנו. מחר, אותו לוחם יחזור ויופיע ביחידת מילואים שעליה לא אתה מופקד, אלא חברך. הוא, בשלושים יום, לא יהפוך את הלוחם שלך גם לאזרח טוב וגם לחבר טוב בצות הקרב. ההזדמנות הגדולה היא זו שניתנה בידך, ודמותם של הלוחמים שיופקדו מחר בידי חבריך תיקבע לא במעט על ידך.

ולאחרונה, אולי הגורם החשוב מכל: יש מי שמוודד את בטחון המדינה בעצמת כוחותיה — כך וכך חטיבות, כך וכך טנקים, כך וכך מטוסים. עצמה זו חשובה, שכן היא המהווה את המסגרת והאמצעים להתמודדות עם אויב. אולם עצמה זו כשלעצמה איננה התנאי היחיד לבטחון המולדת. בסופו של דבר, בטחון המולדת מושגת על רוח אזרחיה. אם חינכת לוחמים להיות אזרחים טובים — חיזקת את רוח המולדת כולה. כל אויב ישקול בראש וראשונה את רוח האזרחים של המדינה שממולו. אם הרוח רעועה, לא תבהיל אותו עצמת הכוחות — ואם הרוח איתנה, עצמת הכוחות יהיה בה כדי להרתיע. בסופו של דבר, כחיילים טובים, תמיד נעדיף להרתיע את האויב מכל יזמה, ונפעל לשם כך בכל הדרכים הפתוחות לפנינו; לשם כך נחנך את הלוחמים שלנו הן ברוח יחידה והן באהבת מולדת.

— "הרי אמרת שאין הבדל בין השתיים", חיך עוזי.

אמר גיורא:

"במציאות עדיין קיים הבדל; אך ביום שבו ייעלם, אדע שחינכנו נכונה את הלוחמים

שלנו."

הניידות — כיצד להשיגה חישמהר?

● "בין במלחמה גרעינית שלוחת־רסן, ובין בהדיפת תוקפנות בנשק, מסורת" — חייבים עתה הגייסות בשדה להגיב מהר־יותר, לגמוע מרחקים גדולים־יותר, לחפות על אזורים נרחבים־יותר, להתפזר ולהתאגד־מחדש ביתר־מהירות מכפי שעשו זאת אי־פעם."

*

● "לב־לבה של הבעיה — הניידות. נשק גרעיני העניק לנו קפיצה־נחשנית בעצמת־אש; טילים האריכו לפתע את טוחי הנחתת האש; ההתקדמות בתקשורת היתה מפתיעה בתוצאותיה; — ובכל זאת, טרם הגענו אל ניידות־של־אמת."

*

● "קצבי־המהירות, והמערכות־הלוגיסטיות, הנהוגים אצלנו כיום מעניקים לנו רק מקצת יותר ניידות מזו שהושגה על ידינו כאשר פרץ סוס־הברזל סופית את המחסום של שבולת־שועל' אשר גדר בפנינו כל־זמן שתלויים היינו בסוס בעל ארבע־הרגלים. בדור ההליקופטר והאֶלקטרוניקה — נדרש יותר מזה."

מדבריו של גנ. ארתור טרויד, ראש המחקר־הפיתוח בצבא

ארה"ב, בוועידת "אגודת־השריון" האמריקאית.

עוצבת טילים אטומית של „נאטו“?

(ובהצהרות הנלוות של המזכיר הכללי לנאטו, אנרי ספאק הבלגי), רצון ונסיון למנוע בעד הקמת כוח-מחץ אטומי שיהיה בידי מדינה אי-רופית-יבשתית מסוימת אחת — קרי צרפת. ברור היה לכל — אפילו לא הוכרז על כך פומבית — כי „העמדת יכולת גרעינית לרשות הרבים של נאטו“ פירושה גם מניעת היכר-לתלמעשה להחליט, ברגעי-הירום דוחקים, על הפעלתה של זו כל עוד ישנה שהות לכך; שכן, תריסר-ומעלה ממשלות רבניות אינן מסוגלות להפיק אז החלטה כזו למועד, ופירושו של „פירוש-דבר“ זה — ההחלטה נשאת, אי-פוא, בדיעבד בידי הממשלה אשר לה יש כוח-גרעיני ממשי משלה; דהיינו — מוסף להתקיים „מונופולין-ההכרעה“ של ארצות-הברית לגבי השאלה מתי „חיוני“, ומתי „לא-בהחלט חיוני“, להיעזר באמצעי אחרון ואיום זה של עמידה-על-עניןך (רבים המפקפקים אם ניתן לדבר כאן על „עמידה-על-הנפש“; וזאת, כמובן, בשל הסכנות ה„בומרגניות“ הכרוכות בכל תפעול של נשק כזה).

עוד בשלהי נובמבר, בימי „ועידת חברי הפרלמנטים“ של מדינות-נאטו, היו אלה, כאמור, דברים שבדעות ובהכרזות, אך ב-1 בדצמבר הודיע גנ. נורסטד על עובדה של „הקמת כוח-מחץ נייד בעל יכולת-גרעינית“, במסגרת עצמת-הצבאית של נאטו. שניים הם עיקרי-העניינים שבהודעתו: — הרכבו וטיבו של כוח זה — והסמכות שתכנון ותפעילו.

המבנה של הכוח-הנייד יהיה מושתת, לדבריו, על „גדודים-מוגברים“, וכבר אמר גנ. נורסטד, בהודעתו באביב 1960, כי מספרם של גדודים אלה יהיה תחילה שלושה (בפירושם מאוחרים-יותר דובר על אפשרות של תוספת כשני גדודים „במשך הזמן“ — ואף על אפשרות של גידול עד כדי דיביוזיה-תקינה). מבחינת העצמה המספרית, סבורים על-כן כי הכוח ימנה בתחילתו כ-4000 איש.

אופיו של „כוח-מחץ“ זה נקבע, כמובן,

(סוף בעמ' 71)

בראשית דצמבר 1960 הופיעו בעתונות-אי-רופה ידיעות המעידות כאילו על כך כי נפי-גשו ונתמזגו שני זרמי-התפתחות, שבשניהם ישנו ענין לא-מועט: התפתחות צבאית-ארגונית בכוחות-נאטו — והתפתחות פוליטית מסביב לבעית „השליטה על העצמה-האטומית“. יתכן כי מצירופם של שנים אלה על-לה לצמוח תופעה שתהיה חדשה (ואולי — אף בעלת משקל) — גם מבחינה צבאית-ארגונית, גם טכנית-מבצעית וגם פוליטית.

כבר נתפרסם בשעתו ב„מערכות“ (חוב' קכ"ח עמ' 25, „חטיבה אטומית לנאטו?“) כי הוחלט על הקמת עוצבת-מחץ ניידת של נאטו, בהרכב של שלושה ויתכן אה"כ — עד לששה גדודים, לפי „יצוג לאומי“ מסוים של המדינות העיקריות שבאותו ארגון („שלוש ממשלות שנתנו הסכמה אילמת“), ואולי אף של עוד מספר מדינות (6, 7, או 8) בתוכו. עוצבה זו, אשר נאמר עליה אז כי תהיה בעלת ניידות גבוהה, תוכל לשמש כ„שניו“ של ארגון זה בתור שכזה (להבדיל מה„משבצות“ של צבאות-לאומיים מהם הוא מורכב ממילא בדרך-כלל), ולהיות בידי מצביאי-נאטו עתודה משלו, שהוא חפשי להשתמש בה כרצונו. עם זאת צוין אז כי „ראשי-הנפץ האטומיים של כלי-הזין בהם תשתמש חטיבת-המשימה של נאטו ישראלו בשליטה אמריקנית, בהתאם לחוקים הקובעים שרק הקונגרס יכול לשנותם“ — כדברי מח' לקת-המדינה של ארה"ב אז.

לאחר-מכן — בחודשים האחרונים של 1960 — החלו רווחות שמועות, ואה"כ גם הכרזות, בדבר הצורך והכונה להעמיד לרשות כלל-נאטו (להבדיל משתיים-ספק-שלוש ה„מעצמות-הגרעיניות“ הנמנות על הארגון), „יכולת גרעינית“ משלו. את הרקע הפוליטי של הענין ודאי מציינת העובדה כי היזמה וההכרזות בנידון זה באו מצד אמריקאי (בדי-עבד — גנ. לוריס נורסטד, גנרל-האויקיה האמריקאי המשמש „מצביא-עליון של בעלות-הברית באירופה“), שלא-במקרה, ראו בכך

עם סיום מחזור

על העיקר

בדרך כלל יש לנו יתרון אינטלקטואלי רב, אשר לא במהרה ידביקוהו יריבים ככוח; אבל לא זה בלבד — ואף לא זה העיקר: — אלא יש לנו יתרון מוסרי. בין החייל, בין הסגן, בין הסרג, בין סגן-האלוף ובין אלוף-המשנה ובין הרמטכ"ל ובין חברי הממשלה אצלנו — אם כי קיימת משמעת-ברזל בצבא — ישנה חברות גדולה, ישנו אימון הדדי.

היתרון המוסרי הזה, הטבוע בהכרה שאנשים משמשים, ומגלמים, חזון היסטורי גדול — יתרון זה, תעבורנה אולי עשרות שנים, ואולי יותר — אינני יודע את מרחק-הזמן המדויק — עד אשר יריבים-אפשריים יגיעו עדין וישתוו אתנו בו.

לכן שומה עלינו לשמור על שני היתרונות האלה — וביחוד על השני — כעל בבת-עיננו, כי זה הדבר העושה אותנו לכוח-הרתעה; ואם ההרתעה לא תועיל — יעשה אותנו לכוח מנצח.

★

נוסף לכל הדברים שקצינים חייבים, כחיילים, לדעת על תורת הלחימה, על תורת המשמעת, על מסירות ועל כל שאר התכונות הצבאיות המקצועיות, שהרמטכ"ל היטיב, ללא-ספק, ממני למנות, נחוץ עוד דבר אחד — (לדעתי — נחוץ בכל צבא; אבל אצלנו זו שאלת חיים): — על המפקד להיות איש למופת. אין זה מספיק שישלוט בכוח המשמעת; ודאי, צריכה להיות משמעת ברזל; אבל לא רק במשמעת-ברזל יעשה המפקד את מלאכתו. הוא צריך להיות איש מופת, כזה שהפקודים — אלה עסרים למשמעתו — ולא רק מפני חובת המשמעת, אלא מפני האימון בכושרו, ביושרו ובנאמנותו של המפקד — שפקודים אלה ידעו לעשות כל מלאכה וכל מעשה, גם אם הדבר קשור עם מסירות-נפש.

★

כל חייל וקצין — וחייל הממלא משימה שהוטלה עליו על ידי הקצין — עלולים לאבד את חייהם גם כשאינן מלחמה, לכן איומה האחריות המוטלת על כל אחד מהם. ועל כן יש הכרח מוסרי שלפקוד יהיה אימון גמור בכך כי מפקדו יודע מה שהוא עושה, שהוא איש אחראי, המתייחס לפקוד שלו כאל בנו. במובן זה עליו להיות איש לדוגמה — ולא רק שידע כל תורת הלחימה והמקצוע הצבאי. עליו להיות איש מוסרי, במובן הנעלה של המילה — שיעורר בהתנהגותו, בהליכות-חייו, אימון בלב הפקודים.

ברכתי לכם שתצאו מכאן — כאנשי-מופת לפקודיכם.

ד. בן-גוריון

(קטעים מדברי ראש-הממשלה ושר-
הבטחון בסיום מחזור בביה"ס לפו"מ)

בביה"ס לפיקוד ומטה

מחלות-מטה-ופיקוד - ומניעתן

לומר: „הכל מתגלגל כמאליו“ — מתחילה חיותו של אותו ארגון להתכרסם בחשאי, במסתרים; והתושינות, היזמה, נדחקות במקצת הצדה (שכן היזמה והתושינות מחייבות גם גישה אחרת: — גישה של אולי שימוש בנוהלים ובשיטות — ואולי אי-שימוש בהם, או שימוש חלקי בלבד). אזי מתפתחות תופעות המסכנות את הדינמיות של הארגון; אין עוד עידוד למקוריות ולהעזה לחדש; רעיון מתקבל אם הוא מתאים למקובל — ונפסל אם אינו מתאים למקובל; ואף גורם האדם מוצא אז את עצמו נע במסלול תחום ומסומן באופן נוקשה מראש — בדומה למסילת-ברזל, בעוד שאצלנו צריך הוא לנוע באופן הדומה יותר לתנועתו הבלתי-כבולה של הגיפ. אולם לא זאת בלבד. נפגעים אזי גם ערכים-שלי-רוח — רוח שהיא כוח; ואמנה כאן ערכים אחדים אשר על קציני-מטה לשמור עליהם ביחוד, לקיימם, לטפחם ולעודדם.

במקום אחריותו הברורה של הפרט מתחיל במצבים כאלה להתפתח פיזור של אחריות. קציני-המטה אינו מעביר עוד שיקולים אובייקטיביים ברורים, ועצה אחת מפורשת, למפקד — אלא מבקש לדעת תחילה את דעת המפקד.

במקום כמיהה למגע עם האויב, במקום לעשות את „עשרת-האחוזים הנוספים על המשימה“, במקום תגובה מהירה ועצמית לכל שינוי-מצב — ויש אף העזה לשנות את המצב, משמתגלית „הזדמנות חולפת“ לכך — באה הגישה שעיקרה הגדול הוא „להיות בסדר“, — ואתה באים היסוס, אדישות ועוד גילויים כיצא-באלה.

אם חודר נגיף כזה לתוך המטה ואורח עבודתו — מתחילות אזי להתגלות גם בציור הפיקוד תופעות שליליות, כגון פשרות

על-סמך מעט הנסיון שיש לי — ועל יסוד נסיונם של אחרים — מן הראוי כי נזהיר עצמנו מפני כמה מכשולים; וביחוד מפני אלה המתפתחים בארגון צבאי לאט-לאט — אבל מתגלים לבסוף בבת אחת, „לפתע“. אם הללו לא אותרו בראשיתם — אינם ניתנים לתיקון מהיר. לנו חשוב הדבר במיוחד: — שהרי לא נספיק לתקן ליקויים אלה תוך כדי מילוי תפקידי לחימה — ואנו נילחם כפי שאומנו להילחם, סמוך-מאוד לפרוץ פעור-לות-האיבה.

הדברים אמורים אף לגבי סוגית עבודת המטה והפיקוד.

קיומו של מטה אינו מהווה מטרה בפני-עצמה, שמשום כך הכרחי להקימו בכל דרג ודרג — כולל דרגים טקטיים נמוכים. למשל אין לדבר על מטה בגדוד במובן של מטה בעוצבה. אדרבא, כל זמן שאפשרית שיטה של עוזרים, המשמשים כיועץ וכמפקד כאחד — הדבר עדיף. אך ככל שעולה גודלו של הכוח, והוא הופך מורכב יותר — מוכרחים לודא את השימוש התכליתי בזמן — כך שבו-זמנית, בדרגים השונים, יבוצעו ההכנות לקראת הבאות. הוסף על כך את העובדה שהבלתי-צפוי רב במלחמה מן הצפוי, ואת החשיבות של יצירת תנאים שיאפשרו לדרגי המגעה-הישיר באויב לגלות את יזמתם — והרי כל אלה, בצירופם, מחייבים קיומו של מטה: — כלומר, קציני-מטה, תהליכים נרחבים, ניירת (paper work), קישור ותקשורת — בקיצור, עבודת-מטה כמכשיר לפיקוד.

התוצאה הבלתי-נמנעת מכך היא קיומם של דברים וסידורים מוגדרים וקבועים: — היארכיה, נוהלים, שיטות-התמחות וכד'. כאשר אלה מתפתחים ומתגבשים למצב שבו האנשים המהויים מנגנון זה מתחילים

ופתרונות-חצאיים — על חשבון המשימה, משמעת-האמת, המענה על אתגר, והלויא-ליות.

אלו הן, כפי שמלמדנו לקחם של צבאות רבי-נסיון, מחלות נפוצות של גופים גדולים — אם אין הקצונה ערה לסכנות אלו, ואם אין קציני-המטה והמפקדים חושבים יום-ולילה כיצד לקדמן, וכיצד לקיים ולפתח את הכוח באופן שישמור על יכולתו להיות בכל עת מפליא-מכותיו, ובעל כושר-התמדה וגמישות.

מה הן, איפוא, הסגולות הנחוצות? את מדידי-היסוד לטיב עבודת-המפקדה ב-

צה"ל ניתן לבטא ע"י הגדרות אלו: —
כמיהה למגע עם האויב;
מהירות החלטה;
איכות החלטה;
כושר ההסתגלות-לשינויים.

דברים אלה נוגעים לא רק לבחינתו המיד-חדת של קציני-המטה; דרישות-יסוד אלו קובעות גם לגבי מפקד — והן הן הקובעות, במשך הזמן, את התפתחותו והתעלותו.

רבי-אלוף ח. לסקוב

(מתוך דברים למחזור
בביה"ס לפר"מ).

מפי דובר החניכים, סא"ל ש. גבעולי

„אדוני שר הבטחון, הרמטכ"ל, אורחים נכבדים ומפקדת בית הספר!
בבואי לסכם את רשמי החניכים אחרי שנת לימודים רצינית ופוריה כל כך, אפתח את דברי בתיאור חויה שקרתה לנו באחד התרגילים.

החוליה שלנו הגיעה לישוב-ספר וישבה לנו בצל אחד העצים. להקה של ילדי בית-ספר הקיפה אותנו והתבוננה בסקרנות אל אנשי-הצבא. קשרנו שיחה עמהם והתחלנו לשאול אותם שאלות בתנ"ך ובחשבון, בנושאי לימודיהם. בין הילדים התבלט ילד ג'ינג'י כבן עשר בערך. במהירות הבזק הוא השיב על שאלותינו עוד בטרם שיתר הילדים ירדו לעומקה של השאלה. לאחר זמן-מה דלל מקור שאלותינו, ואני ניסיתי להתגרות בילד הג'ינג'י.

אמור לי, שאלתיו, כמה הם שלושה כובעים פחות שני שפנים?

הילד הביט בי ואמר:

אתה באמת רוצה תשובה?

זאת היתה אזהרה, ואני התעלמתי ממנה.

כן, השבתי לו, כמה הם שלושה כובעים פחות שני שפנים?

אני מבקש אתכם, רבותי, להרהר ביחסי-הכוחות. אני — סגן-אלוף, בוגר פר"מ, עונד כנפי-צנחן ואותות נוספים, והוא — ילד כבן עשר, אשר מן הדין שיחוש אלי יראה-כבוד רבה.

הילד הביט בי כמתגרה וענה על שאלתי:

זה בורג אחד שחסר לך בראש!

סיפור זה — יפה לכיזעצמו, אך נדמה לי שיש בו גם מוסר-השכל.

בעיות הבטחון של מדינת ישראל, אשר הוצגו לנו כנתוני-פתיחה בתרגילים שונים, היו נראות בבתי-ספר צבאיים במדינות הגדולות — כנתונים בלתי-אפשריים, דוגמת, שלושה כובעים פחות שני שפנים.

הפתרונות שניתנים באותם בתי-ספר לא יתאימו לנו. לא נוכל ליצור אותה עדיפות מכרעת וריכוז עצום עליהם מתבססים פתרונות אלה. אנו — מחפשים את התחבולה הנועות והמהירה.

אכן, גדולתו של ביה"ס היא שפתרונותיו הבלתי-ישגרתיים לא חטאו מעולם לעקרונות הפשטות והבטחון.

מלאי-סיפוק מסכמים אנו שנה נפלאה זו. לכל אחד מאתנו ניתנה הזדמנות יקרה

להתעלות מעל עבודת היום-יום, להכיר את הרקע הכללי ולהעמיק חשוב. תרגיל אחר תרגיל חרשנו' כאן את הארץ לאורכה ולרוחבה ורכשנו הכרת שטחים ומחשבה צבאית משותפת על אודותם. בכל תרגיל ותרגיל מילא כל אחד מאתנו תפקיד שונה. דבר זה איפשר לנו ללמוד את הבעיות הצבאיות מכל זווית-הראיה. זה ישפר את יכולתנו, להעריך מצב' ואת שיתוף הפעולה בעבודת-המטה. העובדה שהתקבצנו כאן מכל החילות, כולל ים ואויר, הידקה את היחסים ואיפשרה לנו ללמוד איש מרעהו.

הנה כולנו מאוחדים בתודתנו העמוקה לביה"ס. נוכחנו לדעת שמפקדת בית-הספר, חבר המדריכים המצויין וסגל העובדים האזרחי והצבאי לא חסכו מעצמם כל מאמץ על-מנת לשפר את תנאי הלימודים שלנו. אין ספק שהם הצליחו בכך.

ולבסוף, זוכרים אנו שנוסף לתכנון הצבאי היעיל, ועבודת-המטה המשופרת ביותר, קובע את גורל המערכה החייל המפעיל את הנשק. על כן, בכל מקום אליו נלך אחרי קורס זה, נתרום מן הידע שרכשנו כאן — ונתמסר גם לחינוך החייל ולטיפוח עוזרו ונכונותו להקרבה.

„אילו באתי הנה רק לשמוע הסיפור על הג'ינג'י — היה כדאי“.

ד. בן-גוריון

ה ש ג ו ת

על מבטא וכתוב

„אני מדגיש — פקודים! לא כמו שכותבים אצלנו, פיקודים, בידוד, אני מדבר על פקודים“.

על הבעה וסגנון

„מתפלא אני על מנהג שנכנס אצלנו — מחיאות כפיים. אני מקוה שיסתפקו במחיאות הכפיים לאלה שקדמו לי“.

ד. בן-גוריון

(בסיום מחזור בביה"ס לפו"מ)

לגיבוש תורת-לחימה

סא"ל ישראל בר

לא תמיד העובדה שלמושג מסוים כביכול „יש כנפים“, מעידה גם על כך שתוכנו ומשמעותו כרורים די הצורך. מדברים אצלנו רבות על „תורת-בטחון“ ו„תורת-לחימה“. אולם, למרות שהנתונים העיקריים לשתיהן ידועים — ואף מסקנות-היסוד מנתונים אלה כמעט שאינן מוטלות בספק — הרי רבה עד מאוד המלאכה שיש לעשותה עד אשר תפותחנה ותנוסחנה כאמת בשמחים אלה „תורות“ הראויות לשם זה.

אין, כמובן, להתעלם מהקשויים הניכרים המתיצבים לפני מלאכה מעין-זו — והבעיות המורכבות שיש צורך לפתור במרם ניתן יהיה להגיע להישג של-ממש. על שניים אלה ברצוננו לעמוד הפעם ברשימה זו.

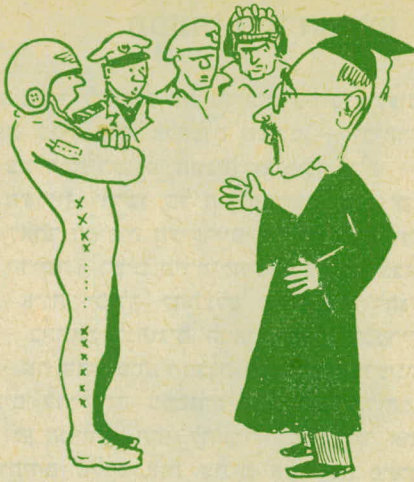
הגדרות - גורמים - מדידים

דומה שאת תוכנה המורכב והנרחב של תורת-הבטחון אפשר בכל-זאת למצות במלים ספורות. תורה זאת היא סכום ההנחיות לכל הזרועות הממלכתיים (כולל את הכוחות המזוינים — אולם לא אותם בלבד) לתפעול העצמה הלא-מית, לשם הבטחה ומימוש של האינטרסים החיוניים של המדינה. לעומת-זאת, ניתן לומר שתורת-הלחימה היא

ידוע הוא שקביעת המטרה, ותחימת התחום מים, הן מן התנאים הראשוניים להצלחה בפעולת-תקרוב וכן בכל פעולה אחרת — וגם בפעולה עיונית. ננסה איפוא לבדוק תחילה מהו התחום המפריד בין תורת-בטחון ותורת-לחימה, תעודתה ומהותה של זו האחרונה ואיזה גורמים משפיעים עליה.

האם הצורך במהלומת שריון בשריון, המורפיע במצב זה או אחר של מהלך המלחמה, יובן באופן הנכון אם מזכירים אותו מבלי לציין ולהגדיר את עצם המצבים בהם הוא עלול להפוך להכרח? זוהי, בעצם, השאלה המוצגת ע"י סא"ל י. בר, בעקבות הברורים עם סיכומי תמרון-העוצבות תש"ך (ראה ב„מערכות“, חוב' ק"ל). רשימתו זו של י. בר באה הפעם במקום ה„טור“ שלו „מעמדת-התצפית“, המופיע זה כמה זמן בחוברות „מערכות“.

„הנחיות לכל החילות“

סכום ההנחיות לכל החילות של צבא־היבשה ולזרועות־האוויר־הים, כיצד על הללו לממש את שיתוף־הפעולה הדרוש ביניהם ולהבטיח את הנצחון בהתנגשות מזוינת, בשלושת הרמות גם־יחד בהן מתנהלת התנגשות כזאת: האס־טרטגית, האופרטיבית והטקטית.

נובע מכך, בתקופה החדשה, שאמנם ישנן כמובן לכל חיל וכל זרוע שיטות־קרב ובעיות־ארגון טכניות ומנהלתיות משלו, אך עם זאת תורת־הלחימה היסודית חייבת להיות כוללת. דבר זה מסתבר גם אם נעמוד על הגורמים אשר צריך להביאם בחשבון בניסוחה של תורה מעין זו — גורמים שמשמעותם העקרונית משרתת לגבי כל החילות והזרועות, כמובן שהדגשת הגורמים משתנה בכל־אחד מהם, לגבי כל זרוע וחיל של הכוחות המזוינים.

נציין רק את חמשת החשובים ביותר:

את המזיגה הנכונה בין קביעה מחייבת של אותם כללים־בסיסיים שהם השלד ההכרחי של התורה — ובין השארת חופש־פירוש במעט למבצעה.

מצטרפים לקושי זה מספר קשיים נוספים. הגורמים שהזכרנו קודם־לכן, והמשפיעים על תורת־לחימה — הן על תוכנה והן על צורתה — משתנים מבחינה איכותית וכמותית. על־כן, גיי בוש של תורה זו הוא „מלאכה שלעולם אינה נגמרת“ — ויש לבדקה תכופות, לאור מספר „מדידים“ שהחשובים בהם הנם האסטרטגיה־הלאומית הכוללת — והאסטרטגיה־הצבאית המוחשית, הנובעת ממנה.

אולם קיימים גם מדידים אחרים; והם: נסיונם של אחרים, כלומר ההסטוריה הצבאית כמובן הרחב ביותר — ונסיונו העצמי של אותו צבא העוסק בגיבוש תורתו.

בקניימיה אלה יש להשתמש, כאמור, לגבי כל זרוע וכל חיל — ולגבי כל רמה לתפעולם של הללו; כי אם אין נוהגים כך — אפשר להגיע למסקנות קיצוניות, העשויות להפריע לאותו איזון הדרוש לכל כוח צבאי בתקופתנו.

כדי להימנע מזה, נציג לפני עצמנו, לדוגמה, אחת משאלות־המשנה של תורת־הלחימה — שאלה, העומדת זה זמן רב ב„מרכזו של עול־מנו“; והיא: דרכי התפעול של גייסות־השריון.

(א) רמת־ההתפתחות הטכנית והמדעית של התקופה: הן בהשתקפותה הכללית — והן בהשתקפותה בשטח הצבאי המיוחדת, לגבי בי־הימושו של הצבא הנדון.

(ב) מצבה הגיאוגרפי והטופוגרפי של אותה מדינה המתאמצת לגבש תורת־לחימה לצב־אה.

(ג) מצבה הכלכלי.

(ד) מערכת יחסי־החוזן שלה ומעמדה בזירה הבינ־לאומית.

(ו) כל אותם הנתונים — לגבי האויבים האפ־שריים של הגוף־הלאומי שבו המדובר.

רק על־פי חישוב מאוזן של כל הגורמים האלה ניתן לגבש תורת־בטחון ומדיניות־בטחון — שהיא, מצידה, הנחת־היסוד לאסטרטגיה צבאית־גרידא; ובעקבות כך — את תורת־הלחימה הכוללת. תורה זו על פירוטיה לכל זרוע ולכל חיל, אינה לובשת צורה של „ספר־בישול לנצחונות“, — כי אם הנה מסכת־כללים המשמשים כקו־מדריך למפקד בכל הרמות, אך בלי לכפתו לתכתיב קשיח אשר ישלול ממנו את הגמישות הן של התאמה לחזיונות המשתנים־ללא־הרף של התהליך המלחמתי — והן של תגובה עליהם.

זהו איפוא הקושי הראשון — והבלתי־מבור־טל — בניסוחה של תורת־לחימה: כיצד למצוא

תפעול חיל־השריון לאור המודד־האסטרטגי

אפשר לשער, גם האחראיים על בטחונן של ברה"מ מזה — ושל בריטניה מזה: — אילו היו הראשונים חוזים־מראש שהתנגשות עם גרמניה הנאצית היא בלתי־נמנעת, ושהיא תוכרע במלחמת־תנועה נמונעת במישורי רוסיה — ואילו היו האחרונים יכולים לתאר לעצמם כי דוקא באורח־מלחמה זה יצטרכו הס־עצמם להגן במד־ברה־מערכי על גורל האימפריה.

בכל המקרים האלה היה לפנינו כשלון מח־שבתי בתחום של התאמה ושילוב בין האסטרטגיה־הלאומית הכוללת לבין האסטרטגיה ה"צב־אית־גרדיא" — וכן כשלון מחשבתי בהבנת יחס־הגומלין שבין רמה אחרונה זאת והרמה האופרטיבית. אך מלבד אלה בולט גם מקור אחר — המקור השני — של שגגה לגבי תפקידו ותפעולו של השריון והוא: "הדעה־הקדומה החילית"; דהיינו הרעיון המוטעה שחיל אחד בלבד הוא המכריע בשדה־הקרב, ולפיכך — אף הקובע את טיב תורת־הלחימה: כגון, "העיוון

תפעול שריון — כיצד ?

הרגלי־הארטילרי", ששרר בצבא הצרפתי, ובמי־דה יותר קטנה בצבא הסובייטי, באותם הזמנים — ומאידך גיסא, "ההגזמה הקבלריסטית" שציינה את אנשי־השריון (אנשי חיל־הפרשים של אתמול) הבריטיים.

אין צורך להרחיב את הדיבור על כך שעוד בתקופה שבין שתי מלחמות העולם — וביתר־שאת במלחמת־העולם השניה ובימינו אלה — נהפך השריון, יורשו של חיל־הפרשים מזמנים־עברו, לאחד החילות העיקריים של זרוע־כוחות־יבשה חדישה; ושום תורת־לחימה, של כל צבא שהוא, אינה יכולה להתעלם מהתפקיד להג־דיר — בהתאם לנתונים המאוחדים לו ולמד־נתו — את המשימות, המבנה והדרכים־המדעיות הנקבעים לחיל זה במסגרת כלל הגוף־הלוחם. כן מן־המיותר הוא להזכיר בפרוטרוט את כשלונותיהם של צבאות שונים אשר לא פתרו בעיה זו, ושהנהגותיהם שגו בנקטן תפיסות מוטעות לגבי יעודו (ולפיכך — גם לגבי ארגונו והפעלתו) של חיל־השריון; משגה שברוב המקרים נבע מראיה חד־צדדית קיצונית.

פיצול השריון, והצמדתו לגופי־הצבא הרג־ליים — הן בצבא הצרפתי ב־1940, והן בצבא הסובייטי ב־1941 — ומאידך־גיסא התפיסה הק־צונית השניה, "הפרשית" הבריטית — גרמו בכל מקרה ומקרה, הן לבנין בלתי־מאוזן של הגופים האופרטיביים והטקטיים והן לשיטות־לחימה בלתי־נכונות; אכן, אלו הן דוגמאות שגורות ו"לעוסות" מכדי שנשוב ונזוור עליהן כאן.

מקורותיהן של השגיאות, ושל המפלות אשר באו בעקבותיהן, היו שונים ורבי־גוניים אולם נצביע עתה רק על שניים.

הראשון, והיסודי, היה טמון בחוסר התעמ־קות די־הצורך — ובהעדר ראית־הנולד מספ־קת — אצל ההנהגות של צבאות אלה לגבי הצרכים האסטרטגיים של ארצותיהן, והמצבים האסטרטגיים בהם עלולות הן לעמוד.

אילו היו הצרפתים, למשל, נותנים בעוד־מועד את דעתם על הסתירה שבין מדיניות־החוץ ומדיניות־הבטחון שלהם בכללותה — אילו היו מבינים שזו הראשונה מחייבת אותם לאסטר־טגיה אופנטיבית ולא דפנסיבית, שאפילו במקרה של דבקות בתפיסה־כללית־הגנתית, יזדקק מי־מושה לפחות לפתרונות תוקפניים ברמה האופ־רטיבית — יתכן והיה דבר זה משפיע על אופן בנינו והפעלתו של חיל־השריון הצרפתי. לאותה מסקנה בתחום זה היו מגיעים,

הכרעת שריון האויב והעברת המלחמה אל אדמתו.

באילו זירות ובאילו נתונים גיאופוליטיים מתנהלת מלחמה — דבר זה נקבע ע"י מדיניות הבטחון-הלאומית הכללית והגורמים השונים אשר מעצבים אותה; ומבחינה אובייקטיבית אין זה ביכולתו של הצבא בכלל, ובודאי שלא של חיל זה או אחר, לקבוע את ההלכות בתחום זה. על הכוחות-המזוינים לתרגם את התדריך של מדיניות-הבטחון („האסטרטגיה-הלאומית“) רא-שית-כל לשפתה של אסטרטגיה-צבאית, על מט-רותיה; ובודאי אפשר יהיה במקרים רבים לנסח את מטרותיה אלו, מתוך התאמה להגדרה הקל-סית, כך: שבירת רצון-האויב להמשיך במלחמה על-ידי שנשמיד את כוחותיו המזוינים, ובפרט את מכשיר-התמרון שלו — העוצבות המשור-ינות הגדולות.

אולם אל-לנו לערבב את הרמה האסטרטגית ואת הרמה האופרטיבית, לערבב קביעת המטרה עם שיטות-הביצוע. אם מקבלים אנו כנתון יסודי שמטרתנו היא חיסול כוח-האויב, ועוצבות-השר-יון שלו בראש-זרא שונה, ושמצבנו האסטרטגי מחייב אותנו להשיג את ההכרעה הזאת במהיר-רות — האמנם נובע מכך שהכרעה כזאת תושג דוקא „על-ידי התנגשות, או התנגשויות, שריון עיקריות?“. והאם נובע מכך „שמערכה שלמה, ואולי אף מלחמה, עשויה להיות מוכרעת בקרב שריון-בשריון?“.

אין זה סוד שלפני צה"ל, בדרכו למימוש האסטרטגיה הדפנסיבית הברורה שלו, עומדות שתי אפשרויות אופרטיביות עיקריות: המת-קפה-הנגדית המקדימה והמשבשת (כדוגמת „מבצע קדש“) — והפתרון הדפנסיבי-אופנסיבי, המתוויל עם שלב-הבלימה, על-מנת להגיע לשיא במתקפה-נגדית, הקוצרת את פירותיו של השלב הקודם (כדוגמת מלחמת-הקוממיות).

כלום יש צורך בכלל להזכיר ששום צבא אינו הפשי לגמרי לבחור באפשרויות האופרטי-ביות, אלא דבר זה מותנה באסטרטגיה-הלאומית הכוללת ובנתונייה — בין-היתר, הנתון הנכבד של מערכת-הכוחות הבינלאומית?

כלום יש צורך בכלל להזכיר שבאותה מידה עצמה שכוח-מזוין אשר יגביל את עצמו מראש לעמדה פסיבית-הגנתית, יהיה שרוי בטעות יסור-דית — הרי אפשר לומר אותו-דבר-גופו על

לנוכח הלקח המוזכר, ולקחים רבים אחרים, ניתן לשאול: — היוכל צה"ל, במאמציו לגבש את תורת-הלחימה שלו ולקבוע בה לגייסות השריון את מקומם הראוי והנכבד, לותר על ה„מודד האסטרטגי“?

רשימות אחדות שהופיעו בעקבות התמרון הגדול בגליון ק"ל של „מערכות“ נוגעות בנושא בסיסי זה. ברשימות אלה, בצד הצגה יסודית וחודרת של גורמי-לחימה, ושל בעיות לוחמת-שריון במיוחד, והדרכים בהם אנו מבקשים לפתור בעיות אלו — מצויות גם נקודות אשר לדעת כותב-טורים אלה טעונות הבהרה וקביעת-סייגים.

אנו מוצאים בהן בין-היתר את המשפטים הבאים: „...צירוף שתי עובדות עיקריות אלה — ההכרח להשיג הכרעה במהירות, והעובדה שההכ-רעה בתחום כוחות-היבשה תושג רק לאחר הכ-רעת כוחות-השריון של הצד השני — היו ממנו, כמובן, מסקנות, והן השתקפו במידה גוברת והר-לכת בארגונם, אימונם ודרכי-הפעולם של הכו-חות שלנו אשר צריכים ליטול חלק בהכרעת שריון האויב — ובמיוחד של העוצבות-המשור-ינות. בעיתן המרכזית של עוצבות-השריון תהיה כיצד להגיע למגע מהיר ומכריע עם עוצבות-השריון העיקריות של האויב, ואיך להביא לידי-כך שהתנגשות, או התנגשויות, השריון העיק-ריות תערכנה באופן כזה שאנו נהיה המכתיבים את מהלכי-הקרב“.

ועוד: „...אציין כי עיקר תורת לוחמת-השריון הוא הכרעת שריון-האויב והעברת המל-חמה אל אדמתו... הדבר הבולט בתחום האופ-רטיבי — זוהי העובדה כי בתנאי-מלחמה בזירה מסוימת, וביחוד בין צבאות לא-גדולים יחסית, עשויה מערכה שלמה, ואולי אף מלחמה, להיות מוכרעת בקרב שריון-בשריון בו יושמד מירב שריון האויב“.

הנחנו לעיל שהבדלה ברורה בין רמותיו השונות של התהליך המלחמתי, מחד-גיסא, והר-איה של רל חיל זורע כמשולבים בגוף-הלוחם הכולל, מאידך-גיסא — הם תנאי-יסוד ליצירה של תורת-לחימה ההולמת את המציאות.

הנחה זו, אשר נתאשרה במשך מאות-בשנים בקרב כל צבאות העולם, ודאי שנכונה גם לגבי צה"ל; ויש על-כן צורך בסייגים לא-מעטים לניסוח האומר „עיקר תורת לוחמת-השריון הוא

מחייבים ואפילו מאפשרים פסק חד־משמעי — ובהכרח גם חד־צדדי — כי „עשויה מערכה שלמה, ואולי אף המלחמה, להיות מוכרעת בק־רב שריון־בשריון בו יושמד מירב שריון־האויב“?

האמנם, לנוכח כל אלה, תהיה מופרכת המס־קנה כי עשה שמגבשים תורת־לחימה יש להש־תמש ב„מודד האסטרטגי“ בהקפדה רבה, וכי בעת־זבוענה־אחת יש לשמור על כפיפותם של כל חיל וחיל, וכל זרוע וזרוע, למסגרתה הכוללת של התורה?

מידד הלקח ההיסטורי והלקח שלנו

הצרפתים היו סבורים „כי מערכה שלמה, ואולי אף מלחמה, עשויה להיות מוכרעת בקרב שריון־בשריון“; כלומר — בין חילות הפרשים האבירים.

האנגלים לעומת־זאת, שהיו בעלי נטיות יור־תר מעשיות ופחות אביריות — וגם בעלי חיל־פרשים קטן הרבה יותר מזה של הצבא הצרפתי — השתדלו, כידוע, לקבל את ההסתע־רות של פרשי־האויב במערך מבוצר, שממנו מערערת „אש“ הקשתים את טורי־ההתקפה של האויב עד היסוד — ורק כאשר אלה, מחמת קרבנות רבים שסבלו, נעצרו בתנופתם ויצי־בותם התמוטטה, הופעלה „בכ״א מקרבות אלה) נגד אגפם ועורפם ה„עתודה המשוריינת“ — הא־בירים האנגליים.

והרי עוד סיפור מהימים הרחוקים ההם — שהתרחש בארצנו: מערכת־חטין הנודעת. גם בה התנגשו שתי תורות־לחימה. מצד אחד — הצלבנים, שסברו, כמו האבירים הצרפתיים 200—150 שנה אחריהם, כי „מערכה שלמה, ואולי אף מלחמה, עשויות להיות מוכרעות ע״י התנגשות שריון־בשריון“. ולעומתם — ה„סר־צנים“, בפיקודו של צלח אד־דין, שציינה אותם לא „רוח ספורטיבית“ אלא נטיה למושגים מע־שיים, נמנעו מהתמודדות כזאת על־ידי קרב־השהיה של מסך־נייד המורכב מחיל־הפרשים הקל שלהם. הם הטרידו ללא־הרף את שדרות־הפרשים המשוריינים הכבדים במסע־התקרבות; וכן ידעו „לתעל“ את המסע הזה עד לגרימת משבר לוגיסטי מכריע במחנה הצלבני — המח־

כוח־מזוין הסבור־מראש שהן היוזמה האסטרטגית והן היוזמה האופרטיבית תהיה תמיד בידו, תוך התעלמות מההשתלשלויות ברמה של מדיניות־הבטחון הגבוהה. ונוסיף עוד גורם שכבר ציינו אותו לעיל, והמשפיע הן על מדיניות־הבטחון בכללה והן על תורת־הלחימה הממשית: והוא „ההתפתחות הטכנית והמדעית של התקופה, השתקפותה הכללית בשטח הצבאי, והשתקפותה המיוחדת לגבי חימושו של הצבא הנדון“ (וכמר — גם לגבי חימושם של אויביו האפשריים). הניתן לומר שגורם זה, והשתקפותו הנוכחית,

ידועה המימרה רבת־המשמעות: „אנו למ־דים מן ההיסטוריה את העובדה כי אין אנו למדים ממנה“. אכן, ויכוח ישן הוא „האם אמנם רק את זה אפשר ללמוד מההיסטוריה“ — או האם אפשר למצות ממאורעות־העבר מסקנות מאלפות ומדריכות להווה ולעתיד.

הגירסה השניה, בכל־אופן, מקובלת לעת־עתה בכל צבאות העולם — אפילו בעידן־הגר־עיני. כי על־פי הנסיון המקובץ של תולדות המלחמה הסתבר שקיימים עקרונות לתורת־הלחימה, היפים לכל התקופות — אם כי אמצעי־הביצוע משתנים והולכים.

תפיסה זאת הסתמכה גם על ההכרה שקיימת זהות פונקציונלית בין החילות השונים, ובין תכונות־היסוד שלהם, שבתקופות השונות — אם גם טנח, כוח־ההרסני וקצב־ניידותו של חימושם התפתחו מאוד במשך הזמן (וב־50 השנים האחרונות — במהירות מסחררת).

זאת היא הסיבה לכך שאנשי־צבא רבים בעולם סבורים כי אפשר, למשל, ללמוד אפילו מימי־הביניים הרחוקים לקחים בשביל שיטת־הלחימה של היום; ושיש, למשל — כל־כמה שהדבר ייראה מוזר — לא־מעט דמיון בין מער־כות־האבירים בשעתן למערכות־השריון של היום.

נקח לדוגמה את הקרבות המפורסמים בין האנגלים ובין הצרפתים ב„מלחמת מאה־הש־נים“ — ליד קרסי, פואטיה ואזינקור, בהם התנגשו למעשה לא רק שני צבאות, אלא שתי תורות־לחימה — וגם שתי תפיסות שונות לגבי תפעול „חיל־השריון“ של הימים ההם.

יון-בשריון, אלא שואף לחדירה עמוקה, עד למערכת-העורף הבריטית, כדי לשבשה ולשתק את כושר-התמרון של העוצבות המשוריינות על-ידי סתימת הצנורות לזרימת הדלק, התחמושת, התיקונים וכד'.

ואילו הדוגמה השניה — מערכת-קורסק ב-1943, כידוע, ריכזו אז הגרמנים עוצמת-שריון בלתי-רגילה כדי להבקיע את החזית של הצבא הסובייטי. האם הלז קיבל את האתגר הזה על-ידי התיצבות אצילה של שריון מול שריון? — גם כאן ידועה התשובה. הכוחות הסובייטיים בלמו את הסתערות הטנקים הגרמניים, כשם שהאנגלים בלמו בזמנו — בימי-הבינים — את הסתערות האבירים הצרפתיים: — שדות-מוקד שים עמוקים, בריגדות של ארטילריה נ"ט, מטרי-אש של ארטילריה-השדה, של מטוסי-הסער ומפציצי-הקרב — הם אשר קיבלו את פני השריון הגרמני; והעוצבות המשוריינות הסובייטיות הגיחו מאוחר-יותר כדי להשלים את המלאכה — ולא כדי להתחילה.

נסיון זה, ונסיונות דומים רבים, הטביעו את חותמם על תורת-הלחימה הסובייטית, כפי שהיא נוסחה אחרי מלחמת-העולם השניה.

באחת הרשימות בגליון האחרון של "מערכות" נאמר אמנם כי "הקרב של שריון בשריון בקנה-מידה גדול מהוה את גולת-ההכותרת בדוקטרינה הסובייטית".

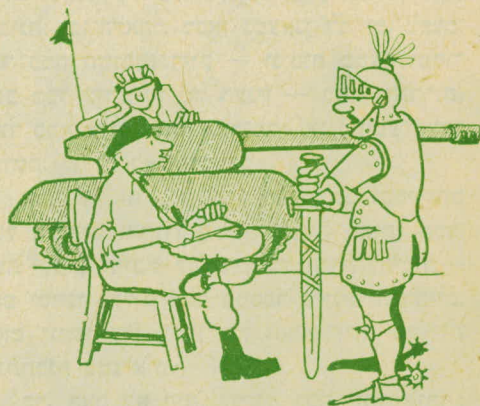
בתקנון לגייסות-המשוריינים והמוכנים של הצבא הסובייטי של 45—1944 נאמר לעומת זאת: — "יש להימנע מהתקפה ישירה, ותמיד לחפש הזדמנות לכון את ההתקפה נגד האגפים והעורף-האופרטיבי של האויב". מפקד גייסות-השריון, המרשל רומיסטרוב, סיכם ב-1945 את לקח המלחמה כדלקמן: "...על אף העובדה שלשריון תפקיד מכריע בהתקפה, שום חיל לבדו אינו יכול לנצח את האויב ללא שיתוף פעולה עם חילות אחרים...". ספק אם יש בידינו ידיעות מספיקות ומוסמכות על התפתחות ה-דוקטרינה הסובייטית מאז ועד עתה, אולם קשה להניח שהשתנתה, דוקא תוך-כדי העידן הגרעיני, משתי הבחינות הנזכרות-לעיל.

ויש להשתמש, בתהליך הגיבוש של תורת-הלחימה הכוללת ושל ההנחיות בשביל כל חיל וחיל, גם ב"מידת" שלישי — והוא הנסיון העצמי.

סור במים, שבאותם הימים היה גם זהה עם מחסור בדלק (השקנת סוסים!) בשריון של היום. בשלב הראשון של ההתנגשות-בשדה (שחלה לאחר תהליך התשת האויב) השכילו הם להפריד את חיל-הרגלים המסייע של הצלבנים מהפרשים-הכבדים של הללו — והגיעו בסופו של-דבר אל השלב של "לחימת שריון-בשריון" במצב שבו ה"טנקים" של היריב היו כבר מחוסרי יכולת תנועה ותמרון, משובשי מבנה ונעדרי גיבוש.

ישנם אנשים הסבורים כי קורות-מלחמה רחוקות אלו הנן כיום "חסרות-טעם-וריה"; וכי אפשר כעת ללמוד משהו מלקחי ההיסטוריה-הצבאית — אם בכלל ניתן עוד הדבר — רק כשהמדובר הוא בתולדות מלחמת-העולם-השניה. אך מה מלמדות אותנו תולדות אלה? הן מלמדות אותנו כי מצביאי המאה-העשרים המ-שיכו במסלול חכמת-המלחמה של מצביאי המ-אות ה-12 וה-14.

נסקור מהדוגמאות הרבות שתיים בלבד: הראשונה — אורח-הפעולה הטקטי והאופרטיבי של פלדמרשל רומל, ברמה הקרבית מש-תמש הוא בנשק הנ"ט שלו — ובשריון שלו —

כמו במגן ובחרב. כאשר היריב חובט בו בשריון נו — מוקהית מהלומה זאת על-ידי מערך התותחנים בני 88 המ"מ המפורסמים. ורק לאחר שהצליח להשיג בדרך זו הפרדה בין טנקי היריב לבין הגייסות-הנלוים שלו, שולף רומל את חרבו הוא — משגר שריונו להתקפה.

ואילו ברמה המערכתית תוקף הוא את היריב במקום ה"רך" — ולא במקום הקשה. אין הוא מחפש את הדוקרב האבירי, של לחימת שר-

לסייע — אם רק הובנו נכון — למנסחי תורת הלחימה של צה"ל. ונמנה רק אחדים מהם: — כאשר הושגה התמוטטותם של מערכי-ההגנה שלמים עקב תמרונו של שריון — תמרון עקיף, המכוון לעורפם של מערכים אלה — פירושו של דבר היה ניצול אמתי של הנשק העיקרי של חיל זה שהוא, לפי דברי גודריאן, המנוע ולא התותח. התמוטטות זו של ההגנה באה גם מפני שהיא חסרה היתה אמצעים אנטי-שריוניים בכמות ואיכות מספיקות, הן מבחינת עומק מתחמיה בכלל, הן מבחינת עומק שדות-המוקשים שלה בפרט, והן מבחינת צפיפות הנשק הנ"ט. יעילות תפעולו ושיתוף הפעולה שלו עם חיל-התותחנים. ונזכור גם חזיונות אחרים: שיתוק של עוצבות-שריון שלמות אך ורק בגלל עדיפותו האוירית של היריב — ומאידך גיסא, שיתוק של עוצבות-שריון אחרות מחמת שיבוש במערכת התחזוקה שלהן, ובפרט בשל "סתימת צינור-הדלק" מסיבות שונות.

חכמת המלחמה על הדלפק

אלא סאנדויץ' עם נקניק, או סאנדויץ' עם גבינה, וכך-הלאה". מכאן נמצאנו למדים, בעצם, עד כמה חשובים דיוק — וניסוח ממצה ומחור שב מכל בחינותיו של הענין — במתן הגדרות; ועד כמה עלול ניסוח קצר-מדי, או מקוטע-שלא מדעת, לגרום לאי-הבנות.

אכן, אין זה כלל גורע מצלילותם ובהירותם של הכללים וההגדרות — דהיינו, מאותן תכונות שבהן חייבת להצטיין כל תורת-לחימה — אם יסויגו כללים אלה במספר סייגים הכרחיים, ואם יגונו ע"י ציון של האפשרויות השונות שתתכנה במציאות.

כך, האם לא היה, למשל, נכון יותר לומר: "התנגשות של שריון-בשריון עשויה להכריע בתנאים טקטיים, אופרטיביים ואסטרטגיים מסוימים ומוגדרים — ומאידך גיסא, בתנאים אחרים יש לבקש דרכים אחרות, ואמצעים אחרים, להשגת הכרעה?"

על כל אותן שאלות מרובות המכבידות כבר ממילא על מטפחי תורת-הלחימה של צה"ל, מרשה לעצמו כותב טורים אלה להוסיף את השאלה הזאת.

נכון אמנם שנסיון זה מצומצם למדי. במלחמת-הקוממיות כמעט ולא פעלו מצד הערבים יחידות-שריון שלמות בתור שכאלה, בתפעול מרוכז וללא-פיצול; ובמידה שהופעלו כחידות שלמות — הרי פעלו לרוב לפי אורחי-פעולה שהיו מיושנים כבר אז, ושהיה בהם (למשל, אצל הסורים) בעצם משום חיקוי לאותם אורחי-פעולה של שריון צרפתי, בנוסח שמלפני מלחמת-העולם השניה, אשר כידוע לא הצדיקו עצמם גם שם. ואילו במידה שהופיעו יחידות כאלה בצה"ל, היה להן — מבחינת ההרכב, טיב החימוש ואופן השימוש הטקטי בהן — יותר אופי של "קבלריה ממוכנת".

כן אמת היא שבמבצע "קדש" נעדרו כמעט לגמרי קרבות שריון-בשריון — ועל כך יצטער מי שרואה כתכלית ההתגוששות-המוזינת את הלחימה עצמה, ולא את השגת המטרה.

אולם דומה שבמערכה זאת הופיעו מספר חזיונות שכל אחד מהם, וכולם ביחד, עשויים

האם יש להסיק מכל האמור את המסקנה כי בין אורחי-הלחימה העיקריים של חיל-השריון — זה חיל-התמרון הראשי והמובהק של הזרוע-היבשתית — אין למנות את ההתנגשות שריון-בשריון?

כמובן שיכולים ויכולים להתרחש מצבים טקטיים רבים — ולפרקים גם מצבים אופרטיביים — שבהם התנגשות כזאת אפשרית וגם הכרחית; ויש לאמן את הגייסות לעמוד בהצלחה. אולם הכרה זאת, וכל מה שנובע ממנה לגבי ארגון ואימונו של העוצבות והיחידות המשוריינות, אינם זהים כלל וכלל עם תורת-לחימה הקובעת באופן פסקני — ומבלי ההבהרה הדרושה בצדה — כי "מערכה שלמה, ואף המלחמה כולה, עשויות להיות מוכרעות על-ידי קרב שריון-בשריון".

יתכן ותמציתה של חכמת-המלחמה — ומעל לזאת, של חכמת-החיים כולה — היתה כתובתה פעם על דלפקו של בית-קפה מפורסם, ששיחק תפקיד בלתי-מבוטל בתולדות ההגנה ובצעדי-בראשית של צה"ל. חכמה זאת נוסחה כדלקמן: "לעולם אל תגיד סתם סאנדויץ' —

טקטיקה חדשה לרגלים־משוריינים סובייטיים

מאת „אלפרד קלינקראד“

בפתחה של סקירה זו, אשר נתפרסמה לראשונה בעתון צבאי בריטי, הופיעה הערת־הסבר זו של העורך: —
„במאמר מוזכר פעמים אחדות המונח, קרה־הסתערות. קו זה נמצא כ־200 מטר לפני קרה־מוצבים־הקדמיים של האויב — ואין לערבבו בקרה־התחלה, שהוא הפאה־הקדמית של שטח־ההיערכות. כמו־סבר במאמר, תכופות נוהגים עתה הגייסות הסובייטיים להיערך־בתבנית קרב לא בשטח־ההיערכות אלא לפני חצית קרה־התחלה — או אף בין קרה־התחלה לקרה־הסתערות. תיאור הטקטיקה הסובייטית הניתן בסקירה, הנו מדויק ומעודכן למדי.“

הן בתנאים „גרעיניים“ והן בתנאים „בלתי־גרעיניים“

אורח־ההתקפה החדש

הטקטיקה של הצבא הסובייטי החדש הריהי, ביסודה, טקטיקה של מתקפת־טנקים. לרוסים כוח־הטנקים הגדול ביותר בעולם, וכל הרגלים שבעוצבות הטנקיות והממוכנות „רכובים“ ב־נושאי־גייסות־משוריינים. אימון הכוחות נראה כמכוון לתנועה מהירה בלילה וביום, להתקפות הפתעה, להסתננות ולפריצה מהירה, מתוך התחשבות מעטה בשיקול של אבטחת האגפים — כשהכונה היא לעקוף וללפות אויב שזרירותו ושנינותו פחותות משלהם.

אחת הבעיות העיקריות בארגונה ועריכתה של התקפה בתנאים גרעיניים היא השאלה כיצד להוציא־לפועל את הריכוז, לבצע את מסע־ההתקרבות, ולהנחית את ההתקפה — בלא להיט שדמ ב„אש“ גרעינית. על בעיה זו מקוה המפת־קד הסובייטי להתגבר באופן דלהלן:

- יחידות ועוצבות העורכות את ההתקפה נמ־צאות מפורזות עוד לפני ההתקפה — ולא פיזור לרוחב, כי אם פיזור לאחור, לעומק.
- קצת לפני שעת ה„ש“ מתרכזות היחידות

הטקטיקה הגרעינית הסובייטית

בשנים האחרונות מקובל לראות בטיל־הגר־עיני את „הנשק הסופי“, שנועד לרשת את מקום כל כלי־הנשק האחרים. הובעו ספקות בדבר התפקיד ומידת־התכליתיות של גייסות־קרקע במלחמה גרעינית; וכתוצאה מכך הונח לימוד הטקטיקה של צבאות־קרקע. רעה מזאת: — צמחה אמונה האומרת שכוה־אש גרעיני משמש תחליף לכוח־אדם. דבר זה לא יתכן, באם עומד הנך כנגד אויב שיש לו כוחות־שריון חזקים, קליעים גרעיניים, ואמצעים יעילים לשיגורם של אלה.

הטקטיקה־ההתקפית של הצבא הסובייטי בוד־איזבודאי שאינה מושתתת על השימוש בעצ־מת־אש גרעינית בלבד, כי אם, בעצם, על קשר הדוק בין עצמת־אש גרעינית לתמרון כוחות־קרקע. על מנת שיהיו תכליתיים, חייבים כוחות־הקרקע להיות ניידיים מבחינה טקטית ומשור־ינים; וזאת הסיבה שבגללה מוקם־והולך עתה הצבא הסובייטי החדש ככוח שעיקרו טנקים ורגלים־משוריינים. ולא זו בלבד, אלא שדומה שהארגון והאימון מכוונים עתה לאפשר לכוחות־הקרקע לקבל על עצמם ניהול מסעי־מלחמה

ממונעת סוביטית, קרוב-לודאי שתונחת מיד לאחר מהלומה-גרעינית. רגימנטים, וגדודים, קדמיים מבצעים לשם כך מסע-התקרבות ארוך משטחי-פיזור שבעומק, ודממה-אלחוטית נשמרת במשך המסע.

התקפת הגדוד והפלוגות

גדוד-הרגלים-המשוריינים תוקף בדרך-כלל בשני גלים, כששתי פלוגות בגל הראשון, ופלוגה אחת בגל השני. אולם כאשר המצבים הנם „זרימים“, והם — ותנועות הצדדים — מתפתחים במהירות, עשוי הגדוד לתקוף גם בגל אחד בן שלוש פלוגות; ובמקרה זה יתכן שצירי-ההתקפה הפלוגתיים יהיו נוטים לכיוונים שונים. ברם, ההתקפה בת שני הגלים הנה רגילה יותר, ובהתקפה כזאת מפריד בין הגלים מרחק של כ-600 עד 1000 מטרים, כיון שריכוז הגלים שלא-לצורך נחשב למסוכן. גזרת-החזית להסתערותה של פלוגה היא בת כ-500 עד 600 מטרים; אולם בשטח פתוח, וכאשר האויב אינו מגלה התנגדות קשה, עלולה הגזרה להתרחב עד כדי 800 מטרים, ואף יותר מזה.

גדוד-הרובאים פועל, בדרך כלל, בפלוגות מוגברות המורכבות מכל סוגי-החיל; ולשם השגת המהירות, ושיתוף-הפעולה, מן-ההכרח הוא שציוות-הכוחות יבוצע בהקדם רב-למדי לפני תחילת ההתקפה. לפלוגת רובאים (בת שלוש מחלקות-רובאים ומחלקת-מקלעים אחת) כולן בנושאי-גייסות-משוריינים) יתכן ויוקצו טנקים בינוניים מסוג T-54, בין שלושה לעשרה במספר (דהיינו, לפי מבנה השריון הסוביטי — ממחלקה עד פלוגה); ונוסף על כך אפשר שיהיו לה, תחת-פיקודה, תותחים נגד-טנקיים, כלי-נשק ללא-רתע, מרגמות ופלגות פלסים ולהביורנים.

השיטה הסוביטית למתן פקודות דומה לזו הנקוטה בצבא הגרמני — ואינה שונה ביותר מן הבריטית, שכן אך לעתים רחוקות מוצאות פקודות מפורטות בכתב מתחת לרמזה של מפקדת-דיביזיה. כל מפקדי הפלוגות מקבלים את פקודותיהם באותו זמן עצמו, בקבוצת-הפקודות של מפקד הגדוד. המצב האידיאלי ביותר הוא כאשר עולה בידי המפקד לערוך את קבוצת הפקודות בנקודה ממנה ניתן לצפות אל אזור ההסתערות. אולם מהירותו של הקרב החדש

זהעוצבות — כרגיל, במחפה החשיכה — ומתחילות לנוע במהירות קדימה, אל קווי-ההתחלה (היציאה) שלהן. על רגימנטים הנמצאים בעתודה, יתכן ויוטל לערוך מסעי-התקרבות כאלה למרחקים עד כדי עשרים וחמשה קילומטרים; ואילו על דיביזיות שב-עתודת-הארמיה — יתכן ויוטל לבצע מסעים עד כדי 65 קילומטרים.

● ההתקפה מונחת במהירות ישר מתוך התנועה, בקרה-מסע — זוהי התכונה הראויה ביותר לציון שבטקטיקה הסוביטית של היום. הניידות והתקשורת עומדות עתה ברמה כזו, המאפשרת לדרוש ממפקדו של רגימנט קדמי (הרגימנט שוה בערך בגודלו לבריגדה בריטית) כי יהיה ביכולתו להנחית התקפה מתואמת תוך שעה לאחר שקיבל את פקודת-האתראה שלו.

● יחידות ועוצבות מתפרסות לתבניות-קרב לא בשטח-ההיערכות, אלא תוך-כדי התנועה — או לפני הצית קו-ההתחלה, או בין קו-ההתחלה והיעד. אי-לכך מחוסל הצורך בהתפרסות והיערכות „רגלית“ (ונטישת כלי-הרכב), בשטח-ההיערכות — וכן בעצירות, והשתהויות, באזורי-הכינוס, ובקווי-ההתחלה וההסתערות.

● בחיל-הרגלים הסוביטי הופך רווח יותר ויותר הנהוג לנסוע ברכב עד אל היעד עצמו ולעלות כך עליו — ולהלחם מתוך נושאי-הגייסות-המשוריינים. נושאי-הגייסות-המשוריינים מתפרסים לתבניות-הסתערות כדרך הטנקים, שעמם הם מצוותים.

הסתנוות „ברכוב“

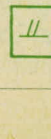
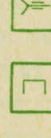
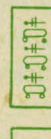
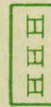
את ההתקדמות לקראת מגע מבצעים הגייסות הסוביטיים בחזיתות רחבות, ובצותים כל-חיליים — פלוגתיים וגדודיים; וכאשר האויב מחזיק בחזיתות רצופות — אף תרים הטנקים והגייסות-הממוכנים אחר פערים, מנסים להדור דר-כס, וממשיכים בהתקדמותם ה„רכובה“ אף בלי לה. אחת הבעיות העיקריות העומדות לפני כוחות „נאטו“ כיום היא כיצד לפרוס במערכי-החזית שלהם גייסות במידה שיספיקו בשביל למנוע, או לסכל ולהדוף, צורה זו של „הסתנות רכובה“.

התקפה של דיביזיה-רובאית ממוכנת או

**צוותי משורין סוביטי — פלוגת רגלים
משוריינים ופלוגת טנקים — לקראת
התקפה**

(לפי התיאור שבסקירה)

א. במסע התקרבות

פ' טנקים (10 טנקים)

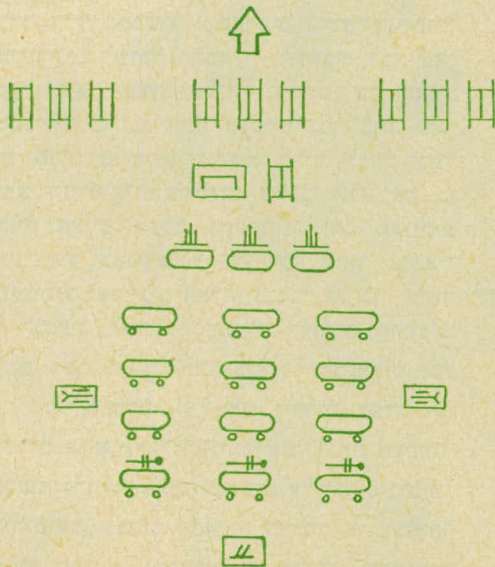
ח' אס"א

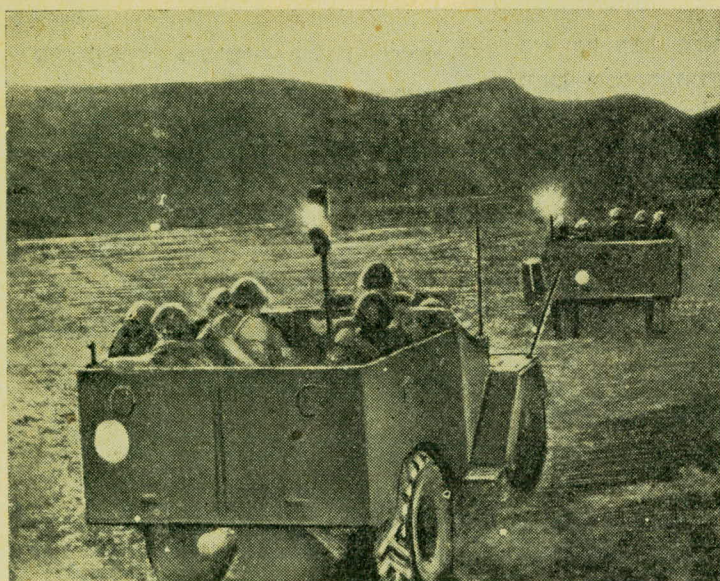
ט' חרמ"ש (כוללת ארבעה טנקים)

תת"ר קצ"ב קצ"ב

היא כה רבה שלא תמיד מתאפשר דבר זה, ויתכן שמפקד הגדוד יהיה היחיד אשר סקר בעיניו את הקרקע ההיא. במקרה כזה ניתנות פקודותיו לפי מפות ותצלומי-אוויר. בעת מתן הפקודות נוהג מפקד הגדוד לציין את קו-ההתחלה, את קו-ההסתערות האפשרי (כלומר, למעשה — את קו מוצבי-ההגנה הקדמיים של האויב), את איגוד הכוחות, סדר יחידות-המשנה בשדרות-המסע, המרחק בין הגלים, כלי-הנשק שתחת-פיקוד וכלי-הנשק שבסיוע, ואת תכנית-האש; ועל בסיס פקודות אלה עורכים מפקדי-הפלוגות את הערכות-המצב שלהם ואת תכני-ניותיהם. בעת שנמסרות הפקודות, יש לשער שהגדוד כבר מבצע את מסע-ההתקרבות שלו. פלוגות הגל הראשון מתקרבות כל אחת אל קו-ההתחלה שלה בתבנית שדרה, וסדר-המסע המקובל הוא: טנקים, רגלים בנושאי-גייסות-משוריינים, תותחים ומרגמות. או לפני חצית קו-ההתחלה, או בין קו-ההתחלה וקו-ההסתערות, מתפרסים הטנקים לשורה רחבה, בעודם בתנועה; וכמותם עושים נושאי-הגייסות-המשוריינים — כשהם מתפרסים משדרת-פלוגה לשדרות-מחלקה, בנסעם ללא-הרף בעקבות הטנקים וב-סמוך להם.

ב. בהתפרסות תוך-תנועה

נושאי־גייסות משור־ ינים סובייטיים

בנועם במהודק מאחרי
הטנקים, מתפרסים הם
תוך־תנועה ישר מקו־
המסע (פנסי האיתות מ־
שמיים להכונת ההתפר־
טות — מחמת דממת
האלחוט).

הנעים בתבנית־שדרה, עוברים על פני חלקות
כאלו.

רמת־שיתוף־הפעולה בין הרובאים והטנקים
הנה טובה בדרך־כלל, הואיל ומכשירי־הקשר
שבשימושם של נושאי־הגייסות הנם מאותו דגם
עצמו כמכשירי הטנקים; ולטנקים ניתנים, נוסף־
על־כך, גם מכשירי־קשר של רגלים, כדי לאפשר
להם לשמור על מגע־אלחוט עם הרובאים אף
כאשר הללו יורדים מנושאי־הגייסות שלהם.
דממת־האלחוט נשברת רק משהוקם מגע־קרב
עם האויב.

אם על הרגלים־הרכובים לערוך הסתערות
רגלית, הרי על ירידתם מהרכב לפני היעד מח־
פיים הן הטנקים והן אש המקלעים־הכבדים של
נושאי־הגייסות. לאחר שהורידו את הרגלים
שלהם, נסוגים נושאי־הגייסות אל המחפה הק־
רוב ביותר, וממתנינים שם עד שיקראום לחזור.
כיום, הרי דבר בלתי־רגיל יחסית הוא שהרגלים
הסובייטיים ינועו לקרב רכובים על טנקים; בדרך
כלל נהוג עתה שלא לעודד אורח־פעולה כזה.

נקודת־משען בצורות במערך־ההגנה של
האויב, וכן חלקות־שטח ש„זוהמו“ ע״י רדיו־
אקטיביות, נעקפים על־ידי הפלוגות המסתערות;
הללו ממשיכות בתנועתן מבלי להאיט את קצב
ההתקדמות, כשאחדים מן הטנקים מרחיקים עד
כדי כ־800 מטרים לפני השאר, אם רק פני־
הקרקע והמסיבות האחרות מאפשרים זאת והת־

במקומות בהם מצויים מוקשים ומכשולי־תיל,
נפרצים מכשולים אלה על־ידי פלסים, באמצע־
עות חומרי־נפץ, או ע״י טנקים בעלי מכבשים;
לכל פלוגה נפרצות שלוש פרצות־מעבר. אחדים
מהטנקים מתקדמים לתוך הפרצות, ומאחוריהם
קרבים אל הפרצות, ונכנסים לתוכן, נושאי־
הגייסות־המשוריינים של חיל־הרגלים. טנקים
אחרים ותותחי־סער משוריינים (רכב־הסיוע המ־
כונה „ס.אוו.“) — הפועלים כבסיס־אש — מסיי־
עים לטנקים־המוליכים ולרגלים להתקדם. לאחר
עברם דרך המכשול, מתפרסים נושאי־הגייסות־
המשוריינים לשורה רחבה — ודואגים לכך שה־
טנקים לא ייעצרו על־ידי רגלים של האויב
המפעילים כלי־נשק נגד־טנקיים קצרי־טוח. הרג־
לים הרוסיים אינם נוהגים לרוב לרדת מעל
נושאי־הגייסות־המשוריינים שלהם אלא אם כן
מחזיק האויב מעמד בתקיפות; והם מעניקים
סיוע־צמוד לטנקים על־ידי ירי מתוך נושאי־
הגייסות־המשוריינים האלה. כגמול על כך, שומה
על הטנקים לסייע לנושאי־הגייסות־המשוריינים,
שהנם רכב גלגלי, להתגבר על מכשולים ועל
קשיי פני־הקרקע. תיל הם גוררים הצדה, או
רומסים אותו עד ל„הפכו מישור“; את חפירות־
הקלעים והתעלות ממלאים הם על ידי סיבובים־
סחור־סחור, במקום; ואדמה חרושה או צמחית־
שיחים מישרים ומהדקים הם על ידי שהטנקים,

נגדות האויב חלשה. אולם אם מנחית האויב התקפת-נגד חזקה, הרי משיבים עליה אש מתוך מצב עמידה; ורק לאחר שההתקפה נבלמה מתחילה הפלוגה המוגברת הסוביטית לנוע קדימה, בדרך-כלל לעבר אגף — כדי להשמיד את האויב התוקף. אם מפקד הפלוגה מוצא ששרידי האויב מנסים לסגת, עליו לדוח ברציפות למפקד הגדוד, ובשום תנאים שהם אל-לו לאבד את המגע אתם. שהרי, לפי השקפת הרוסים, איבוד המגע עם כוחות היריב אינו אלא שם-נרדף להשמדה על-ידי קליע גרעיני של האויב.

הגל השני

במשך ביצוע ההתקפה ע"י הגל הראשון (במקרה שהסתערו נערכת באור היום) נשאר מפקד הפלוגה של הגל השני בעמדת-תצפית קדמית, ועוקב מקרוב אחר מהלך הקרב — בעוד אנשיו ממתנינים בריחוק-מה, עורפית-יותר, רכזים על כלי-הרכב או בסמוך להם, בכוננות לעלות חיש על נושאי-הגייסות שלהם. עם התפתחותה של התקפת הגל הראשון, על מפקד פלוגה זו להיות מוכן להכניס שינויים בתכניתו ובפקודותיו. בדרך-כלל נדרשות כחמש-עשרה דקות בשביל להטיל את הגל השני לקרב; ותוך משך-זמן זה שומה על מפקד-הפלוגה גם להרציא את הפקודות הסופיות (מפקדי-המחלקות שלו יתכן שיימצאו עמו במוצב-התצפית), וגם להניע את פלוגתו עד אל קו-ההתחלה.

אין זו משימה קשה, כיון שהוא עומד בקשר אלחוטני עם פלוגתו בעת שהיא נעה קדימה (לאחר שדממת-האלחוט כבר נשברה על-ידי הגל הראשון), והוא יכול להוסיף ולדבר עם מפקדי המחלקות שלו ומפקדי יחידות-המשנה המסייעות במשך התנועה מקו-ההתחלה אל קו-ההסתערות. מסע-התקרבותו, והתפרסותו של הגל השני נעשים לפי מתכונת הגל הראשון, ונושאי-הגייסות מתפרסים משרד-פלוגה לשד-רות מחלקה ונעים במהירות הלאה, מאחורי הטנקים. אין זה רגיל שהגל השני יעבור בדילוגים דרך הגל הראשון — אלא אם כן הושאר פער

התקפות כלילה ובאפלה

רבות מהתקפות אלה נערכות בלילה, או בדמדומים, או במחפה עשן. אפשר שבחלק מן הטנקים הותקנו עתה מכשירי-נהיגה המבוססים על "ראייה-אינפרא-אדומה"; אך אם פני-הקרקע קשים במידה כלשהי לתנועה — הרי יש להניח כי הגייסות שכבר עומדים במגע עם האויב סימנו בינתים את נתיבי-הגישה וקו-ההתחלה, באמצעות סימנים ואורות.

הלקחים שיש להפיקם

האורח-הטקטי המתואר במאמר זה מציג לפנינו את ענין ההתקפה במלחמה-גרעינית — כפי שרואים אותה הרוסים; והיא כה שונה מיסודה מן המסופר עליה בשפע של מאמרים על נושא זה המתפרסמים במערב, עד שראויה היא למקצת עיון והרהור. אין מאמר זה מתכוון לחוות-דעה על כך האם המחשבה-הטקטית-הרוסית צועדת בדרך הנכונה, או לאו; אך היא בחרה לעצמה — מתוך עצמאות-גישה שלא ניכרה בה בעבר — דרך משלה, ולעת-עתה קיימה אותה בהתמדה. טרם שתדחה כלאחר-יד את פתרונה — מוטב כי תבדוק אחדות מן ההלכות הנקוטות בידי ההוגים-הצבאיים של המערב. ובמיוחד טעונות פתרון בעיות הטיפול באויב משורין ומהיר-תנועה, המבצע הסתננות רחבת-מימד, — וכן הבעיה הקשה, כיצד להביס כוחות חזקים של טנקים וגייסות-ממוכנים, הנמצאים כבר במגע-היאבקות מהודק עם גייסות תיך-שלך.

"ההתקפה מתוך-תנועה נבדלת מן ההתקפה מתוך עמדת-היערכות בעיקר ע"י האורח השונה של הכנסת הכוחות לקרב. אשר לביצוע ההתקפה עצמו — אין הבדלים מהותיים בין השתיים".

מתוך "סיכום הלקחים-לעיתיד" בספר הגרמני "הטקטיקה במסע-רוסיה" מאת א. מיידלדרף.

„חתימות“ שריון

(האחרון שב„שושלת“ טנקי „פאטון“) ב-M60, שהוגדר על-ידם כ„טנק-קרב עיקרי“. עד כמה אצה-להם-הדרך למתכננים בצבא-ארה"ב להנהיג טנק משופר זה — ניתן לראות מן ה-עובדה שלגביו קוצר באופן שאין-לרתקדים אותו משך-הזמן (lead-time) העובר כרגיל בין ציון התכונות הצבאיות הנדרשות מכלי-הנשק החדש (דרך תכנונו, פיתוחו, ניסויו וראשית-יצורו) — עד לקבלת דגם-היצור הראשון. ב-מקרה של M60 צוינו התכונות הנחוצות בא-ביב 1958, נחתמו חווי-יצור ראשונים — ביולי 1959, ונתקבל הטנק הראשון — באביב 1960! כמובן שעל תהליך זה של תכונה, פיתוח ויצור הקלה עובדתי-טוד שאין לשכחה: — בעצם, זהו שכלול מרחיק-לכת של היסוד-הישן (ה„פא-טוני“), — וע"כ רואים אותו כ„תחליף-זמני“ בלבד. אך, כאמור, השכלולים הנם מרחיקי-לכת למדי. בנשק — התותח בן 105 המ"מ החדש (לעומת זה בן 90 המ"מ שב-M48) מקנה לו „יכולת להביס מרבית המטרות בהן עלול הוא להיפגש בשדה-הקרב“; ובצדו של זה — גם שני מקלעים-בינוניים בני 7.62 מ"מ מקבילים, בעלי גוף קצר, ומקלע-כבד (בן חצי אינץ') על כיפת הצריח. אך גדלו בו גם האפשרויות לתפעול נכון של הנשק: הכיפה החדשה נר-תנת ראות משופרת ומרחב-עבודה מוגדל, וה-עיקר — הזרזור הדו-תכליתי החדש (לשימוש „אינפרא-אדום“ או תקין, לפי הצורך והמסי-בות), פריסקופים אינפרא-אדומים ומד-טוחים משוכללים מאפשרים מעתה ירי מדויק בכל שעות היממה.

אשר לכושר-התנועה — מנוע-הדיזל בן 750 כוח-הסוס ו-12 הצילינדרים חוסך בדלק — וזה, יחד עם הגדלת כמות-הדלק הנישאת מ-300 גלון ל-375, מקנה ל-M60 טוח-מסע של 570-

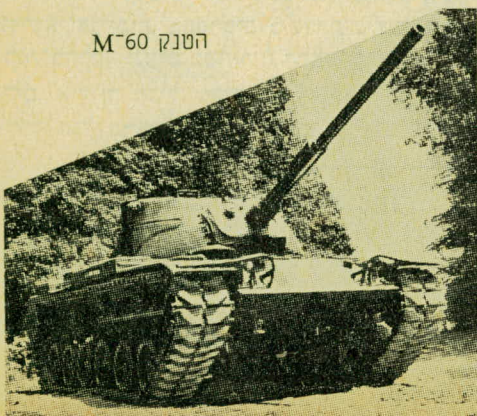
„אף בכוחות-השריון של העתיד — אשר יתבססו על פלאי-האלקטרוניקה — רב יהיה ערכן של חתימות-שריון. למה מכוונים הדבר רים? מה הן חתימות' אלו? את, זותימות השריון ניתן להגדיר כך: — כל דבר הנגרם, או מופק, ע"י השריון ואשר עלול לגלות את נוכחותו או מקומו לאויב — ולאפשר לזה לנ-קוט בפעולות-נגד כלפיו. שריון-המחר יצטרך להקדיש תשומת-לב מרובה לחתימות' הנוצרות על ידו. בעצם, גם כיום יודעים אנו כבר כי החתימות' הנוצרות על-ידי השריון שלנו מרובות ומגוונות מכפי שהיו בעבר: — בתור חתימות' כאלו משמשים בשביל אויב הבולש אחרינו בכל האמצעים המצויים (שרבים מהם לא היו ידועים לנו בעבר), גם תצורתו של כלי-הרכב וגם משקלו, קרינתו האינפרא-אדומה, התנדודות בכלים הסיסמוגרפיים הנגרמות על-ידו, וכן סוגים שונים של קרינות מגנטיות. סבורים כי כלי-הרכבו מפקים גם חתימות' נוספות, מסוגים אחרים, אשר לעת-עתה אין ביכולתנו לקבען ולגלותן. יש לנהל מחקר רב ע"מ שנוכל להגדיר ולקבוע חתימות' אלו — ולפתח אמצעים, מכשירים ותחבולות בשביל לגלות שריון-אויב, ובאותו-זמן-עצמו למנוע את היריב מהבחין בשריונו-נראנו. יתכן ויתאפשר בעתיד לתת בידי המפקד-בשדה אמצעי שיקנה לו את היכולת לשנות את חתימות' שריונו לפירצונו, בכדי לודא כי האויב לא יוכל לפע-נח, מוצרי-לואי אלה של כוחותינו.“

מתוך „שריון העתיד“, מאת מיור ריימונד, סטוד (חילה-שריון האמריקני, שלהי 1960).

„טנק-קרב עיקרי“ אמריקאי חדש

חילה-שריון של צבא-ארה"ב — פניו ל-„משפחת“-טנקים חדשה-בתכלית, אשר תגלם במבני כליה תמורות מהפכניות באשר לכוח-המניע, צורות-השריון ואמצעי-האש. אך „בינ-תיים“ — עומד הוא להחליף את הטנק M48

הטנק M60

על ניידות מבצעית

„ניידות-מבצעית הפכה למתודה של נוהג-בקר, ויישומה חל עתה על ניהול המבצע כולו מראשיתו ועד סופו. הטכניקה של פיקוד תצטרך על-כן מעתה להיות שונה מזו, למשל, שהיתה נוהגה עדיין ב-1945; וזאת משום כך שעתה נחוץ יהיה לא רק למצוא את הארגון הנכון לכוחות-הלוחמים, ולסגל אורח-קרב חד-שיים, אלא אף לגלות את האמצעים לקיים בכל אלה את הניידות-המבצעית. עיקרי-הדברים ש-בטכניקת-פיקוד חדשה זו יתבטאו בכך שעל המפקד יהיה להבחין מידית בכל מצב מתהווה, ולאמוד אותו אומדן-מידי — ואחר-זאת להגיב עליו בפעולה מהירה, כשאת המהירות מלווה גם גמישות רבה: וכל אלה, בצירופם, מביאים לידי ניידות-מכסימלית. אורח-פיקוד זה — הוא שיעניק בעת-ובעונה-אחת, גם את התנופה וגם את העצמה; ואזי ידע המפקד כיצד להשתמש שימוש תכליתי בחלק העיקרי שבגייסות-המרשוריים: בגרעין-השריון המובהק שבו. כי את עצמת-התנופה, שהנה כה הכרחית בשבילו, מפיק הכוח-המשורין מן הגרעין המרוכז, זה ראש-ההיגוי, שבתוכו — גרעין אשר אותו מהוים טנקים מרובים. כל שאר היסודות שבי-כוח-משורין כזה, בין שהמדובר הוא בדרג-הדי-ביזיה ובין בדרג-עצמה אחר, יהיה להם תפקיד אחד בלבד: — והוא, להגדיל את יכולת-פעולו של אותו גרעין בכל מצב שהוא. ריכוז של מספר טנקים גדול-ככל-האפשר בנקודת המא-מץ-העיקרי — הוא שיהיה את הגורם המכריע. הנסיון לתמוך בטנקים בראש-וראשונה ע"י חיל-הרגלים — הוא הצעד הראשון לקראת שקיעתה של יחידה-משורית ביון-מצולה. דרך אגב — צעד כזה, יהיה בו גם משום סימן-ואות לכך כי המאמץ-המשורין כבר עבר את שיאו — וכי הוא מתחיל לדעוך. בשום מקרה לא הייתי יכול לתת-ידי למעשה מעין זה, באם רק — וכאן אנו מגיעים אל הנקודה החיונית — נע-שה כל הדרוש בשביל לשכלל את התמיכה בטנקים בקרב ע"י שאר החילות: כגון האר-טילריה, ההנדסה, הגייסות-הכימיים וכוחות-ה-אוויר הטקטיים.“

מדברי האסו פון מנטיופ, מבחירי המפקדים של השריון הגרמני במלחמת העשנה (במאמר „החילות המכריעים בקרב-הקרקע“).

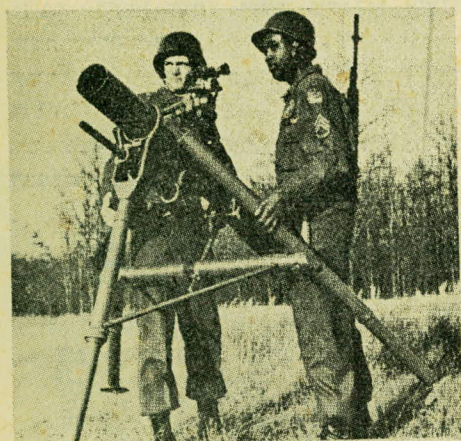
560 ק"מ. טוח זה מהווה עליה של 337 אחוז לעומת הטוח של טנק M-48 בגלגולו הראשון, "A 1" (כ-130 ק"מ), ועליה של 112 אחוז ל-עומת גלגולו השני, ה-"A 2" (165 ק"מ). וב-הזדמנות זו יצוין כי במבחניו של הטנק (בדגם הנסיוני) נכלל גם תפעולו הרצוף, שבעה ימים בשבוע, 24 שעות ביממה, מאוקטובר ועד סוף דצמבר 1959.

ולא לה המעונינים בפרטי „טוח קימוץ הדלק“ בטנק החדש — מסופר עוד:
צריכת-הדלק ב-M-60 נעה בין 1.1 גלון למיל (0.7 גלון לק"מ) לבין 3 גלון למיל (1.9 גלון לק"מ) — הכל לפי אופי פני-הקרקע ומצבם. לאחר מסע בן כ-6,500 ק"מ, על-פני-דרכים ותוך חצית שטחים-ללא-דרך, כאחד, נסתכמה צריכה ממוצעת של כ-2 גלון למיל (1.25 גלון לק"מ). בתנאים דומים היה הטנק M-48 A 2 צורך כ-3.5 גלון למיל (כ-2.2 גלון לק"מ).

הטנק החדש שוקל כ-51 טון — והקטנה זו במשקל, בטון-וחצי, לעומת M-48 מתאפשרת תודות לשימוש בכ-2½ טון אלומיניום במבנהו. הוא עשוי לחצות תעלה ברוחב של 2½ מטר, לעבור מדרגה בגובה של קרוב למטר, לטפס במעלה של 60 מעלות, ולצלוח מים שעומקם מגיעים ל-1.20 מ'. כשמתקנים עליו „מעטה-צליחה“ — עובר הוא במים בעומק של 3⅛ מ'. יכולתו לעבור על בליטות-קרקע שמתחת לגוף הטנק עולה על זו של קודמו, מהירותו הבינר-נית בשטחים-ללא-דרך היא 28-24 ק"מ לשעה, ובכבישים — 50 ק"מ לשעה.

ומה ייעשה בתקופת ה„כנייתם“ הצפויה ל-צבא-ארה"ב עד שיונהג בריכולו הטנק החדש? שכן, אמנם הוזמנו כבר 1,080 כלי-רכב-קרב כאלה, ועוסקים ביצורם — אך הישיביע קומץ זה את הארי? התשובה היא: — כבר ניגשים „לבדק מרחיק-לכת“ של טנקי M-48 (ודווקא מן הסוג של "A 1") — ויותקנו בהם אותם מנוע-הדיזל, תותח בן 105 המ"מ ומערכת בק-רת-האש עצמם כאשר ב-M-60. הרי שטנקים „מחודשים“ אלה (שיכנוו "M-48 A 1 E 1") לא יהיו שונים הרבה בתכונותיהם מטנקי M-60.

האם נשק-אטומי זעיר

הוא המענה?

קפט. ב. ה. לידל-הארט

פרק מתוך ספרו החדש
„הרתעה או הגנה“

העולם השניה. כלי-נשק בעלי עצמה של פחות מטון אחד נראים באופק.

מדוע מפתחים כלי-נשק אטומיים בעלי עצמה כה קטנה? ומה היתרונות המיוחדים שמיחסים להם? הראשון ביתרונות — שכלי-נשק אלה הופכים את השימוש הצבאי בכוח אטומי מאמצעי עיור של „השמדה המונית“ לנשק המאפשר דיוק והבחנה. ניתנים הם לשימוש טקטי ע"י הגייסות בקרב, מבלי שיוחברו ערים וכרכים באזור בו הופעלו. דבר זה עשוי להיות הישג גדול לאנושות ולהביא טובה ליציוליוציה; וכן שומר הוא על רוחו של העם אשר להגנתו משתמשים בנשק זה. יש לשער כי עמים קטנים יהיו איתנים יותר בהתנגדותם לאיומי אויב ותוקפנותו בהרגישם שיש סיכוי של-ממש כי הפלישה תהדף מבלי שמולדתם תחרב תוך כדי ההגנה עליה.

מנקודת ראות צבאית הרי ישנו עוד יתרון גדול: הסיכוי להפיק באמצעות כלי-ארטילרי יחיד אותה עצמה של פגיעת-הרג ואותה עצמת-ההרס לגבי ביצורים, אשר עד כה הצריכה עשרות או מאות תותחים. יתר-על-כן, תוצאתה אף של התפוצצות אטומית קטנה מאוד עולה כ"כ על זו של כל נפץ-פגז רגיל עד שיריה יחידה עשויה לפעול יותר, הן מבחינה חמרית והן מבחינה נפשית, מאשר הרעשה או מסך-אש ממושכים מהסוג התקין — המצריכים הסתקת תחמושת בשפע וברציפות.

בעית ההגנה בכללותה מושפעת על-ידי התפתחותם של כלי-נשק אטומיים קטני-עצמה שחלה לאחרונה. כלי-נשק אלה עשויים לשנות את אופי הבעיה; ומה שודאי יותר — לסכמה. יש טוענים שהם יביאו לידי מהפכה חדשה באורחי-מלחמה — שהשפעתה ותוצאותיה תהיינה שונות מאלה אשר נגרמו ע"י הופעת ה-פצצה האטומית ב-1945; שכן יתאפשר להשתמש בנשק אטומי מבלי להביא לידי מלחמה בלתי מוגבלת — דבר שיגביר את ההרתעה ע"י השתלבותה בהגנה תכליתית.

עד שנת 1945 הפצצה בעלת העצמה הרבה ביותר לא הגיעה ל-10 טון. אך לפצצה שהוטלה אז על הירושימה היה כוח נפץ הגדול מזה כמעט פי אלפיים. היא יצרה פער עצום בין נשק אטומי ובין מה שנקרא נשק „מקובל“. לאחר-זאת באה קפיצה עצומה נוספת בכוח ההרס. עם פיתוחה של פצצת המימן ב-1954 — הכפלה פי 1000 של עצמת הפצצה האטומית הראשונה.

ההתפתחות שבזמן האחרון חלה בכיוון הנגדי — לקראת יצור כלי-נשק אטומיים בעלי מימדים קטנים מאוד וכוח-נפץ מוגבל מאוד. שכן בין כלי-הנשק הגרעיניים שנבחנו במדבר נבדה ב-1958, נמצאו 7 אשר עצמת הפיצוץ שלהם היתה פחותה מ-100 טון; זו של אחד מהם היתה רק בת 36 טון ושל עוד אחד בת 6 טון בלבד — פחות מזו של פצצה גדולה רגילה מאלה שהוטלו ע"י מטוס בשלהי מלחמת

שניים ממך. כי אם קיימת רצועה כה רחבה של „שטח מת” — ז"א שטח שכלפיו אין לה הפעיל נשק גרעיני — יתכן שהתוקף יוכל להגיע אליה ע"י התקדמות בהסתר ובמפוזר; ואז יהיה בידו סיכוי ניכר לכנס ברצועה זו של „בטיחות-אטומית" כוחות די הצורך בשביל להבקיע לתוך מערך ההגנה. ומשפרץ פנימה, ספק אם יוכלו הכוחות המגינים להשתמש בנשק אטומי טקטי גדול-עצמה, לבלית חדי-רתו ההולכת ונמשכת לשטח אשר הם בעצמם מחזיקים בו.

ועוד נציין שהאמצעים והשיטות הנוכחיים לאיכון מטרות המתאימות לכלי-נשק אטומיים גדולי-עצמה, ולפעולה נגדן, עלולים להיות אי-טיים מדי מכדי לתפוש מטרות אלו בטרם תע-למנה. בלילה, הקושי חמור עוד יותר. אך לה-אמצעים ושיטות אלו, של מה שמכונה בלשון הצבאית האמריקאית "Target Acquisition" („רכישת מטרות"), היה סיכוי רב-יותר להצ-ליח בתנאי הפעלת כלי-נשק קטני-עצמה, בטו-חים קצרים.

הנשק האטומי הטקטי הנוכחי, בן 20—10 קילוטון, ספק אם היה כדאי להשתמש בו נגד מטרות הקטנות מבריגדות, או מרגימנטים, מוג-ברים. אך הודות לנשק קטן-עצמה הצפוי כעת, אפילו יחידות כה קטנות כמחלקה עלולות לה-הוות מטרות אטומיות. אצל האמריקאים כבר

ישנם ראשי-מחץ אטומיים בעלי קוטר של כ-12.5 ס"מ בלבד, והם פיתחו מרגמות-רגלים המסוגלות לירות פגזים אטומיים והמופעלות בנקל ע"י אנשים אחדים. מה החסרונות שבפיתוח כלי-נשק אטומיים

כך יתכן חסכון רב מאוד ע"י צמצום במס-פר התותחים, בתחמושת, ברכב-תובלה לנשי-את תחמושת, ובדלק להנעת רכב זה; וכן — של תובלה ימית, לגבי גייסות אשר יש לשלחם אל מעבר לימים ולתחזוקם שם.

אם יושג צמצום כה רב בדרישות לנשק ולאספקה, יעשה הדבר את בעיותיהם הלוגיס-טיות של הצבאות לפשוטות ומצומצמות הר-בה יותר — אותן בעיות אשר גרמו כאב-ראש גובר והולך למתכננים הצבאיים. „זנבו" של צבא היה הופך אזי לקטן מאוד בהשוואה עם נפחו הנוכחי, שהרי היה מתבטל הצורך במצ-בורי תחמושת גדולים ובמחסנים לאספקתה — המהווים מטרות נרחבות.

כן נראה כאילו שה„שיניים", בדומה ל„זנב", היו הופכות אז לפגיעות הרבה פחות מאשר כיום. כי קומץ כליירי אטומיים, מחולקים-היטב, היה מהווה מטרה זעירה מאוד בהשוואה לגודש הסוללות היורות פגזים רגילים. מאידך גיסא, הפחתה במספר של כלי-נשק עליהם נשען צבא, עושה בדרך כלל את מערכת הנ-שק שלו לפגיעה יותר — אם גם בדרך אחרת; שכן המספרים הם גורם רב-ערך בכל חישוב של פגיעות. אם מעטות יותר המטרות שהאויב עשוי להתקיפן, השפעתה של התקפה מוצלחת על מספר קטן מהן עלולה להיות גדולה יותר. זאת ועוד, תותחים אטומיים הם פגיעים מאוד, כי לאחר שירו — קל יחסית לאויב לאכנס ול-השמידם. דבר זה נכון גם לגבי טילים מונחים המונעים בדלק נוזל — כי הכנתם לירי מצ-ריכה זמן ניכר.

מבחינה טקטית היתרונות החזויים של כלי-נשק אטומיים קטני-עצמה הם אלה: הם מאפ-שרים הבחנה רבה יותר, הם מאפשרים זירו-הפעולה בפתיחת אש על מטרה; ניתן להש-תמש בהם שימוש כדאי נגד מטרות קטנות-בהרבה; והחשוב מכל — ניתן להפעילם בס-מוך יותר לגייסותיך אתה מכפי שאפשרי היה לגבי הנשק האטומי הטקטי הגדול, בעל העצ-מה של 10—20 קילוטון שהיה רווח עד כה.

יתרון טקטי גדול טמון ביכולתך לירות ב-גייסות האויב עד שיגיעו אלה למרחק של מאות מטרים מעטות מגייסותיך אתה, לעומת החסרון שתהיה אנוס להפסיק את האש בעוד האויב נמצא במרחק של קילומטר וחצי או

כך מגיעים אנו אל שאלה גדולה אחרת, הן חלה על נשק אטומי טקטי בכללותו. הנימוק הראשי לציוד כוחות נאט"ו בכלי־נשק כאלה היה שהם חיוניים ליצירת משקל־נגדי למספרם הגדול־בהרבה של גייסות אשר לצבא הסוב־יטי. נימוק זה מבוסס על הדעה שנשק אטומי טקטי פועל לטובת ההגנה, ועל ההשקפה ש־תוקף מוכרח לרכוז כוחותיו כדי להצליח לפ־רוץ זרז מערך ההגנה — וע"י זה יהוו הללו מטרות צפופות לכלי־נשק האטומי של המגן. הנכון הדבר?

נוכחותו של נשק אטומי ודאי שמקטינה את מספר הגייסות אשר תוקף יכול לפרוס ב־שטח בלי סיכון־יתר. אך מגבלה זו חלה גם על המגן — בהקטינה את מספר הגייסות אשר הוא יכול להציב בשטח ללא סיכון־יתר. ואילו תנאי זה, מצדו, שוב משפיע על ההנחה וההש־קפה הנ"ל הרווחות בנאט"ו. כי ככל שההגנה מפורזת יותר על־פני שטח נתון, כן פוחת ה־צורך של התוקף לרכוז כוחותיו כדי שיוכל להדור לתוך מערך ההגנה.

אדרבא, סיכויו בענין זה עשויים להיות אף טובים משהיו מקודם, לפני הופעת הנשק הגרעיני. כי במקום בו ה"יחס שבין הכוחות לשטח" בהגנה, יורד מתחת למינימום הנדרש ליצירת רשת צפופה של אש, היה תמיד ל־תוקף מאומן סיכוי גדול יותר של הצלחה, ותמיד נזקק היה לשיעור קטן יותר של עדיפות־עצמה כדי לגבור על ההגנה. הפיזור, לפי עצם מהותו, מגדיל את האפשרויות לתמרון של עקיפת אגף — בין אגף "פנימי" (של אחת היחידות שבמערך־אויב) ובין "חיצוני" (שב־קצה המערך כולו).

תנאי יסוד זה, כוחו יפה אף לגבי מבצעים בהם משתמשים, או עלולים להשתמש, בנשק אטומי טקטי המחייב פיזור אצל שני הצדדים היריבים. כשפותחו לראשונה כלי־נשק אטומיים טקטיים, באתי לידי מסקנה — לאחר שחקרתי בבעיה — שספק רב הוא האם יהיו לטובת המגן, כטענת מצדדיהם, פיתחתי אפילו במחשבתי שיטה, כיצד למחוץ הגנה המבוססת על הסוג והעצמה של אותם כלי־נשק אטומיים טקטיים שנראו אז בעין (כלומר: של כ־20 קילו־טון); שיטה אשר היה בה, לדעתי, כדי להעניק למתקיף מוכשר סיכויים טובים —

קטני־עצמה כאלה? ראשית־כל הם צורה בלתי חסכונית מאוד של כוח אטומי — כי השגת עצמת־נפץ כה מוגבלת אפשרית רק ע"י שמש־תמשים בחומר "בקייע" באופן הבלתי יעיל ב־יותר. חסרון טכני זה — יתכן ויאוזן על־ידי היתרונות הטקטיים והלוגיסטיים וכן על־ידי שיקולים בעלי אופי רחב יותר. יש טוענים כי הללו עשויים לאפשר חסכון־כוח שיהיה שקול יותר מן ההפסד שבתהליך הבלתי חסכוני מ־בחינה טכנית של ייצור נשק אטומי קטן־עצמה. אך טענה זו הופכת מפוקפקת עשה שהנך רו־אה אותה על רקע סייגיו של תקציב ההגנה, והמאמץ היצרני, של מדינה; וכשמצטרפת לכך העובדה כי קל לא־פחות ומכמה בחינות אפילו קל יותר, לייצר את ראשי־המחץ גדולי־העצמה. טעות היא להניח שניתן לייצר מספר הרבה יותר גדול של ראשי־מחץ קטני־עצמה מאותה כמות נתונה של חומר "בקייע", מאמץ־ייצור וכסף. תנאים מגבילים אלה מעוררים ספק ל־גבי הראיה האופטימיסטית של "סניגוריהם", כי מטרות קטנות עד כדי מחלקה בלבד, יהפכו לכדאיות.

יתר על כן, היתרונות אשר הובטחו יושגו רק באם יחליטו צבאות — וממשלות — להס־תכן בנטישת רוב חימושם הנוכחי שהוא נשק "מקובל", ובהשענות על מספר קטן־יחסית של כלי־נשק אטומיים קטני־עצמה בתור תחליף לו. ההעזה שבצעד כזה — הרי היא, לפי עצם מהותה, מעצור בפני נקיטת הכרעה מעין זו. כי משננקטה — לא ניתן יהיה עוד לחזור מ־מנה ואפילו לא תתאים אולי למסיבות. אמנם יכול להיות לתותחים ולמרגמות, וכן למשגרי־טילים, כושר דוח־תכליתי — לירות גם קליעים גרעיניים וגם "מקובלים"; אך אותו מספר כלים אשר יהיה בכוחו לבצע הרעשה מוחצת באמצעות פגזים אטומיים — לא יספיק כלל וכלל כשהוא יורה פגזי חומר־נפץ רגילים. דו־מה הדבר להחלפת צינור־כבאים במשפך־גינה. ואילו אם צריך המספר להיות מספיק לצורכי לוחמה "מקובלת", הרי אבד כאן גורם החסכון. מכשול אחר מהוה הספק איך תשפיע על גייסותיך־אתה הפיכת קרב "מקובל" לקרב גר־עיני. דבר זה עלול לפעול פעולת "בומרנג": לערער את איתנותם ע"י האימה שבחוויה זו ולהביא לידי התמוטטות נפשית.

אפילו שהדבר יאפשר לו לבצע פריצה בלי עדיפות מספרית כל־שהיא.

כך, בבואנו לסכם ולערוך את המאזן, מת־עורר ספק רב האם חימושם של כוחות נאט"ו בכל־ינשק אטומיים טקטיים מביא יתרונות א־שר ישוו לתוספת הסיכונים הכרוכה במעשה זה. אף היתרונות־בכוח של הנשק מהסוג קטן־העצמה הנראים כה מבטיחים במבט ראשון, מחוירים והולכים באורה של בחינה מדוקדקת־יותר.

שיקול בעל אופי רחב יותר הוא שהשליטה על כל־ינשק אטומיים קטני־עצמה תהיה אוי הרבה יותר של דצנטרליזציה, במיוחד כאשר יחומשו גדודי חיל־רגלים במרממות שיש בכור־חן לירות פגזים אטומיים. דבר זה מקטין את האפשרות למנוע בעד השימוש בהם, שלא ב־כונה־תחילה, במצבי חרום מקומיים; שהרי כה בנקל עלולים הם להיפלט...

להלכה נראה כי כל־ינשק קטני־עצמה אלה מבטיחים סיכוי רב־יותר למנוע בעד כך שפעור־לה „גרעינית“ תחרוג אל־מחוץ לאזורי־הקרב — וע"י כך להגביל את מימדיה והיקף־הרסנו־תה, לטובת האנושות ולשמירת קיומה של ה־ציביליזציה. אולם, משיופעל אי־פעם למעשה כל־ינשק אטומי מכל סוג שהוא — קל־מדי יהיה לשימוש בנשק זה להתפשט, בשלבים שיבואו חיש־מהר זה־אחר־זה, ולהוליך לקראת מלחמה גרעינית בלתי־מוגבלת. לקחי הנסיון לגבי דחפיו הרגשיים של האדם במלחמה הנם מרגיעים הרבה פחות מאשר ההלכה — אותה הלכה טקטית אשר הביאה לידי פיתוחם של כל־ינשק אלה.

כאותם סיכויים שהקנתה לו בשעתה ההתקפה הממוכנת בנוסח ה„זרם המתפשט“, כאשר הו־עלתה זו לראשונה במחשבת הוגים, לפני מלח־ה"ע הראשונה.

נשארתי השאלה, באיזו מידה תשפיע על מסקנה זו התפתחותם של כל־ינשק אטומיים טקטיים בעלי עצמה קטנה מאוד. הודות לרדיוס המוקטן־בהרבה של השפעתם ההרסנית ניתן להשתמש בהם בצורה „מבחינה“ יותר ומתוך פחות סיכון לגייסותיו של המגן־עצמו; דבר המצמצם את אזור השטח־המת בו יכול מתקיף להתרכז ברגע האחרון, לאחר התקרבות־במפוי־זר. עובדה זו צריכה היתה לפעול לטובת ה־הגנה. מאידך גיסא, מפחית הפיזור המוגבר, הכפוי על המגן, את הצורך של התוקף לרכז כוחותיו, ובכך — מאפשר לכוח התוקף־במפוזר להסתגל ביתר קלות, ומשהסתגל לתוך מערך המגן — נודעת לו אותה השפעה נפשית ה־אופינית לכל איום על עורפו של המגן — והעשויה לשמש במידה רבה תחליף של־ממש למשקל ולעצמה פיסיים.

יש אומרים שכל־ינשק אטומיים טקטיים מעניקים יתרון להגנה בכלל, ולהגנת נאט"ו בפרט. נוכחות כל־ינשק אלה עשויה לעצור את התוקף מלרכז עדיפות כמותית גדולה מאוד. אפילו ישנה לו עדיפות כוללת של 3 ל־1, ספק אם יסתכן לצופף באזור מסוים די גייסות ב־ש־ביל ליצור עדיפות מקומית של 10 ל־1, או אפילו 5 ל־1, בנקודת־הפריצה שנבחרה על־ידו. מצד שני, היות ונוכחותו של נשק אטומי מחייבת פיזור אצל שני הצדדים, יתכן ויהיה לתוקף סיכוי טוב־יותר מאשר עד כה, להשיג יתרון איכותי ע"י כושר טקטי עדיף. יתכן

א מ ר ו ת

„מעריך־ההגנה היבשתי הנוכחי של המזרח־התיכון — יש בו כדי להזכיר (וזאת — קצת יתר־על־המידה) את אגדתו הנודעת של הנס אנדרסן, אשר שמה, בגדי המלך החדשים.“

ב. זינדל־הארט, בספרו החדש „הרתעה או הגנה“

המרגמה האטומית - דייוי קרוקט

שם ישן — עטוף-אגדה (בעיני ילד אמריקאי), ומעורה בתולדות ההתפשטות האמריקאית אל שטח-הגבול עם מכסיקו (בעיני ההיסטוריון) — לובש עתה משמעות חדשה. דייוי קרוקט היה שמו של צייד-ספר קוטל-דוכים נודע, אשר במצור המכסיקני על אלזמו שבטכסס (כ-1836) זיכה עצמו בתהילה לדורות — ברחבי ארה"ב. ואילו עתה נקרא שם זה על כלי אשר כינויו הרשמי הוא „מערכת-נשק אטומית גדודית“.

בשביל ירי ע"י „דייוי קרוקט“ (בדומה לכל תחמושת גרעינית) אינם יכולים לעמוד לרשות המפקד במספר ניכר — וכי, על-כן, „יש להשתמש ב... רק שעה שאינם מצויים אמצעי-אש אחרים (כנראה — הכונה לאש גרעינית), ובדרך כלל לקמץ בהוצאת קליעים אלה, ולהשתמש בהם רק בשעת הזדמנות נאותה ובמצבי הכרח“. שאלה אחרת היא, כמובן, האם בתנאי תפוצה כה רחבה של הכלי ותחמושתו ברחבי הצבא גינתן יהיה עוד לרסן כיאות את יצר הפעלת הנפץ-הגרעיני בכל מצב בו ייראה למפקד הגדודי הנתון כי לצרכי יחידתו „יש הכרח בדבר“. לעומת זאת, מציינים כי לכלי תינתן גם תחמושת בלתי-גרעינית, לתפעול במצבים „רגילים-יותר“; הגם שאין זה ברור (שום פרטים אינם ניתנים בנידון) במה בעצם תעלה או עצמת-האש על זו שיכלה להינתן ליחידה ע"י מרגמה או שתיים מסוג „מקובל“ חדיש ומשוכלל.

שאלה-בפני-עצמה היא, האם מותר — מבחינת מבנהו של הכלי עצמו — לכנות את „ד.ק.“ בכינוי „מרגמה“. אחד מכתבי-העת הצבאיים הגרמניים מכנה אותו בפירוש „כלי ללא-רתע, מעין בוזקה-רבתי“. אך טרם נתפרסמו פרטים ממשיים-יותר בתחום זה.

מה נתכוננו להשיג אלה אשר החליטו לטפח כלי כזה — ש„רק אתמול“ נראה כדבר דמיוני — ואשר עתה עומדים להנהיגו ל„שירות עם גייסות“, כציוד תקין ותקני, בכל עוצבות צבאם? סיכום מוסמך אומר: „על המפקד בגייסות-הלוחמים לדעת כי מעתה יעמדו לרשות המפקד של קבוצת-קרב*, או של כל יחידה בעלת עצמה דומה, כלי-זינון גרעיניים לסיוע בתמרוני-הטקטי — נוסף על אותם כלי-נשק גרעיניים שמצויים כבר ביחידות הארטילריה והאוויריה-הטקטית“. דהיינו: — ה„סיוע-האטומי“ (למעשה — גם היכולת להחליט על הפעלתו) יורד עתה מרמת הדיביזיה לרמה גדודית. ובודאי רבות — ושוונות — המסקנות המשמעות מהביטוס הניתן לצורך בכך — „במסגרת של הלוחמה שבה מופעל הגורם הגרעיני — זקוקים מפקדי יחידות-לוחמות קטנות לאמצעי-אש אטומיים כדי שיהיה לאל-ידם להנחית מידית אש הרסנית ומשמידה על מערכי-קרב של האויב. היות ובמלחמה החזויה תפעלנה יחידות קטנות-למדי באורח עצמאי, או עצמאי-למחצה, במרחקים ניכרים זו מזו — יתכן והזמן לא יספיק להשגת תמיכה גרעינית מהארטילריה-המסייעת; ואילו מערכת-הנשק „דייוי קרוקט“ יכולה, באמצעות סיוע-האש הגרעיני מהיר-התגובה שלה, להקטין את תלותו של מפקד יחידה כזו (נאמר — בעצמת גדוד-מוגבר) בסיוע-הגרעיני של הדרג הגבוה-ממנו“.

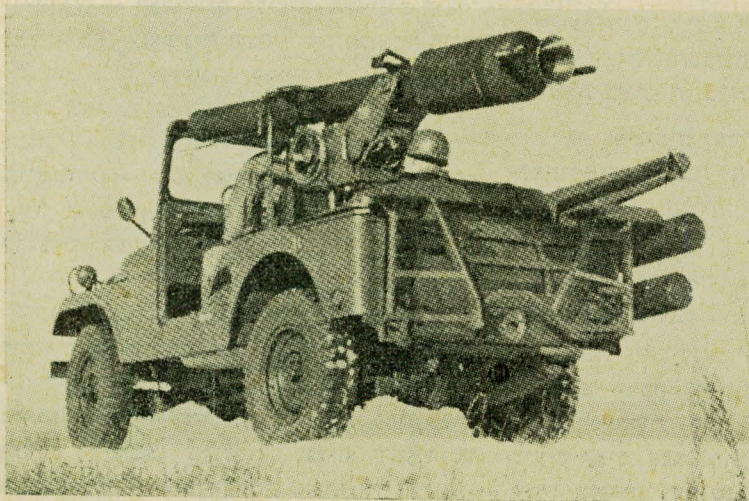
רב הדגש המושם על כך כי הקליעים

* כל אחת מחמש יחידות-היסוד הרגליות ב„דיביזיה הפאנטומית“ האמריקנית החדשה, שעצמתן עומדת „באמצע“ בין הרגימנט והגדוד הישנים, ובעצם — הנה זו של גדוד-מוגבר — המערך.

צעים שנועדו להשגת בטיחות זו עוד יצוינו להלן. על-כל-פנים נקל להבין את נכונות המתכבנים לקבוע שתי צורות של כלי זה — שאחת מהן מסורבלת יותר, וזקוקה לרכב, אף מבלי שתושג ע"י כך הגדלת "קוטר-הפגיעה". דרך אגב — יתכן שהמתבונן בתצלומים יתפלא להבדל הבולט בתצורת הקנים של שתי צורות-הכלי, וישאל: "האמנם, אותו קליע נורה גם מזה וגם מזה?" אך התשובה היא כי בתוך לוע-הקנה נקבע "התקן-ייתי" מיוחד, העשוי לשאת את הקליע שגודלו אינו משתנה עם התרחבות תצורת הקנה.

נראה שבדרך-כלל נועד הדגם הכבד לשירות ביחידות-משורינות, ואילו הדגם הקל ליחידות-הרגלים (אם כי בעתיד הקרוב לא יהיה זה אולי קל להבחין בבהירות בין שני סוגי-חילות אלה...). אך המענין הוא כי לגבי שניהם מתכוננים לכפילות (או גמישות) מסוימת בשימוש ה"רכיב" או ה"רגלי" בהם: הדגם הכבד — מוצב כרגיל על כן-סיבובי על-גבי רכב (נושא-גייסות-משורין או ג'יפ — ובמקרה הצורך אף "פרד מכני"); אך ניתן גם להסירו מעל הרכב ולהפעילו מעל כן המוצב על קרקע. אחת ממעלותיו — שבמצב-תקין מספיק צות של שני אנשים לתפעולו, וצוין כי אפשר לטלטלו על-פני מרחקים קצרים בלבד, בידי-אדם (ובודאי דרושים לכך יותר משני אנשים). לעומת זאת, הדגם הקל מופעל כרגיל מעל הקרקע, מעל תלת-רגל גבוה-למדי. זהו נשק "עובר-

שני גלגלים נקבעו לע"ע ל"דייווי": — ה"קל" וה"כבד". ברם, ההבדל שביניהם איננו במחץ-הפגיעה — כי שניהם יירו אותו קליע. השוני הוא בטוח — ובמידת-מה באורח-ההפעלה הטכני והטקטי. וזאת לזכור: ענין הטוח — חיוני הנו בתפעול כל-יזין זה (אפשר אפילו לומר — "גורלי") יותר מאשר לגבי כל נשק שהוא המצוי, או שהיה מצוי אי-פעם, בידי גייסות-חזית לוחמים. קטלנותו האיומה של נשק-אטומי גוזרת הכרח לקיים רצועת-בינים מספקת בין "האזור-המוכה" שמסביב ל"נקודת-האפס" של הנפץ — לבין גייסותיו הקדמיים ביותר של הצד-המפעיל. אמנם, כל-עיקרו של "דייווי ק." — כל החדוש שבו, והתכונה העושה אותו לנשק "טקטי-מש" — טמונים דוקא בקוטן מטענו-האטומי — המקטין ממילא גם את קוטר אזור-הפגיעה. (באירופה יש כותבים: "יתכן כי עצמתו היא רק קילוטון אחד" — דהיינו, "רק" שוה-ערך של אלף טון חומר-נפץ-מרוסק במטען אחד; ויש מרחיקים ואומרים: — "יתכן רק מאות טונות מעטות..."). אך אפילו קליע בעל מטען-גרעיני כזה קובע לעצמו בכל-זאת קוטר-השמדה הגון סביבו — ועם הטוחים הקצרים-יחסית (נתונים מדויקים טרם פורסמו) של כלי-ירי זה — הרי חובתם הראשונה של המתכננים (הן זה הטכני לגבי תכונת הנשק וכלי-העזר שלו — והן זה הארגוני של המפקד בחזית) היא להקטין את הסכנה הצפויה מירי זה לגייסות הצד-המפעיל. אחדים מהסידורים והאמ-

הדגם הכבד של דייווי
קרוקאט — XM-29

הקדמיות. שכן תמיד יהיה ענין להחזיק כלים אלה עד כמה שאפשר לפנינו: בכדי לא להפסיד הודמנויות טקטיות צצות-וחולפות — ובשביל לאפשר השגת מרחק מכסימלי בין גייסותיך-אתה לבין אזור-הפגיעה של הקליע. (מתוך שיקולים שכבר הוזכרו-לעיל). אך בגלל אותם שיקולי-בטיחות עצמם, המצריים כים גם שליטה אחראית בכלי רב-מחץ שכזה. מציינים הכל כי לא לעתים-קרובות יסכים המפקד למסור את ההכרעה בענין הפעלת הכלי לידי מפקדי-הפלוגות שלו.

הדגם הקל XM-28

בכל" אמתי — שכן אפשר לפרקו לשלושה חלקים, ולטלטלו בעזרת הגור מתאים על גבי שלושה אנשים. אך עם זאת, במצבים תקינים מסייעים אף כלי-ידי זה (וקליעיו) עד למקום התפעול, ברכב; ולא זו בלבד, אלא שאפשר גם לירות בו כשהוא מוצב על אותו רכב.

כאמור, ינתנו לשני הדגמים (XM-28 — הקל, ו-XM-29 — הכבד) גם קליעים, הטעונים חומר נפץ-מרסק; ואופינית בשביל סוג-הלחימה הנייד וה"זרים", לו מתכונים המתכננים, העובדה כי הללו יהיו קליעים-מתרססים לפגיעה ב"מטרות רכות" — כגון גייסות בשטח פתוח, ורכב בלתי-משוריץ — שכן לפעולה מחצנית נגד היחידות יריב מהופרות או משורינות נועד בכ"ז "דייוי קרוקאט" בכבודו-ועצמו.

*

באיזו מסגרת ארגונית ינתנו הכלים החדשים ליחידות "קבוצות-קרב" של רגלים, גדודי-שריץ יון מוגברים, וכיו"ב? תהיה זו מסגרת של מחלקה ליחידה (אין זה ברור בת כמה כלים תהיה: שניים? שלושה?) וכליה יופעלו או בפיקוד-מרוכז או בדרך של סיפוח אל הפלוגות

בגלל חיוניות קביעת הטוח הנכון לתפ"עול הכלי — יימצא תמיד בצד כל אחד מהם, וכן במפקדת המחלקה, אביזר מיוחד המכונה "מחשב כלי-זיון-גרעיניים". מפקד היחידה, המחליט על הפעלת הכלי, יימצא בקשר אלוט קבוע עם שני ה"מחשבים" — זה שליד הכלי המופעל וזה שבמפקדת מח"לקת-ה"ד.ק.", אך לא די בכל אלה. לאחר עשית החישובים, תיירה, בכל מקרה אפ"שרי, ירית-טיווח. אין זה ברור די-צורכו האם ישמש לכך המקלע, הצמוד אל הכלי (נראה ברור-יותר בתצלום מס. 13) — או שיהיה זה פגז, הנורה מתוך "דייוי קרוקאט" עצמו. מכל מקום, ה"הנחה" המקובלת עתה בצבא ארה"ב היא כי באם לא תאשר ירית-הטיווח את נכונות החישובים — ינתר המפקד, משיקולי בטיחות גייסותיו, על תפעול הכלי, וינסה לפתור בעיור תיו הטקטיות באמצעים אחרים.

אשר לצד הבליסטי-הטקטי — עשויה "מערכת-נשק" חדשה זו הן לירי ישיר והן לירי עקיף; ואורחי תפעולה בירי "דומים לאלה של מרגמות בינוניות וכבדות".

לפי פרסומים אמריקאיים, "תועמדה על המינימום". הסכנות הכרוכות בנישורת (Fall out) הדרו-אקטיבית שתגרום ע"י התפוצצות קליעי "ד.ק.",

על צורתו, מימדיו ומשקלו של קליע "ד.ק.", טרם נתפרסם דבר.

לעומת מה שנאמר לעיל בענין העצמאות הטקטית הרבה הניתנת למפקדי-יחידות ע"י הענקת מחלקות "דייוי קרוקאט" לרשותם, מצ"ביעים קציני צבא-ארה"ב המנתחים את אפשרויותיו ותועודתו של כלי-הזיון החדש, על כך כי

כשיש לראותו בשילובו עם כלי-החימה כגון הטיל הנ.מ. ("Red-Eye") ("אדום-העין"). ה"רקיטות-הלוגיסטיות" מסוגו של ה"זרקן" (***)
 "רכב-אוויר" מסוג ה"צלחות" הנישאות על "כריות אוויר" שמתחתן (***) טילים נ.ט. משוכ"ללים — ועוד אבזרים המתחילים להוות כבר בימינו אלה את אוינו הדמיוני-ממש של צבא משוכלל.

כיצד בישרו את "דייני" ?

פיתוחו של כלי-נשק חשוב נמשך, כידוע, שנים — ומטיל את צלו לפניו. אך יש — ואין רואים את הצל. כמה וכמה ידיעות שנת-פרסמו ב"מערכות", בשנות 1958—1956, בענין כלי-נשק אטומיים זעירי-מידה העומדים בפיתוחם — עוררו משיכות-כתף סקפטיות: "לא יתכן!"

והנה קטע מסיכום אמריקאי בן-סמך, מאוקטובר 1958: —

— "כיום שום דיון בעצמת-אש של הצבא אינו יכול להתעלם מתביעתנו המתמדת לפיתוח כלי-זינו אטומיים זעירי-עצמה נוספים. בהופעה בטלוויזיה באביב 1958 עמד גנ. לויט. גייטס מ. גוין (אז — סגן ראש-המטה-הכללי לצבא-ארה"ב — המנצח) בקצרה על הצורך בראש-נשק אטומי 'כגודלו של כדור-עף, בערך' אשר חייל-רגלי יכול לשאתו. נשק כזה עשוי לשמש מבשר-גדולות לעתיד, בהכפילו פי-אלף או אף יותר מזה, את עצמת-האש ההתקפית וההגנתית שבידי הרגלי — ובהקטינו ע"י כך את הזדקקותו לסיוע-אש כבד שינתן לו מחוץ לתחומי יחידתו-הוא. כמכשול לצבא בדרכו להשגת נשק אטומי זעיר-עצמה, עמדה אותה אוירה כללית, בה שקעה צמרת-ההנהגה האמריקאית, ראשה-ורובה, בענין, חילופי-יריות' מי-מניים נושאי השמד כל-כולל".

וכך נכתב, בשלהי קיץ 1958, ע"י הנסון בולדוין מעל דפי ה"ניו-יורק טיימס":

"לכלי-זינו קטנים, בעצמה של שניים עד עשרה קילו-טון, או אף למטה מזה, נודעת חשיבות-רבתי לגבי תפיסתו הטקטיות של צבא-המחר... מטעני-ירי גרעיניים קטנים, לשימוש נגד עמדות-מחלקה או-פלוגה, נקודות-משען או ביצורי-שדה-הקרב, נחשבים ע"י מפקדיו הראשיים של הצבא לצורך חיוני..."

הוא ישתלב למעשה בתכנית סיוע-האש הכוללת של המפקדות-הממונות הטקטיות; שכן, אבטור-מטית, יוכלו הללו לסמוך על "קבוצות-הקרב", או הגדודים-המוגברים, שמצויים ברשותם כלי "ד.ק.", כי "יתדרו" אף בלי סיוע-גרעיני מתוכנן-מראש מידי הארטילריה-הדיביזיונית; ואילו לאותן יחידות מקבילות שלא הוענקו להן מחלקות-ד.ק. יוקצב אזי מראש חלק רב-יותר של אפשרויות-הסיוע הצפויות בכל אחד משלבי הלחימה וממצביה השונים.

★

מאלפת העובדה כי כלי "ד.ק." לא יבואו במקום כל סוג-נשק שהוא מאלה שהיו מצויים עדיכה בדיביזיות ו"קבוצות-הקרב" האמריקאיות — כי אם יתקיימו לצדן; וזאת — אף לנוכח הססמה הרווחת כיום בצבא-ארה"ב "לותר על כל מה שאינו הכרחי עוד כיום — למען אפשר את הנהגת כל כלי-הזינו החדשים הדרושים לנו". כמוכן, שאחת הסיבות העיקריות להחלטה כזו — שלכאורה הנה יוצאת-דופן — טמונה בעובדה שבמצבי-לחימה, בלתי-גרעיניים" תהיה תוספת-הכוח הניתנת ע"י "ד.ק." מוגבלת למדי (יתכן שהיא תבטא בעיקר בטווח-מוגדל של הנשק — שבאפשרותו הטקטיות יהיה אזי דומה, בערך, לסוגים החדשים והמשוכללים של המרגמות, עליהם נתבשרנו בשנתיים האחרונות*) — הגם שברמה-הגדודית ודאי שאין כלל-יכולל לזלזל אף ביכולת נוספת (כזו).

לעומת זאת, מציינים כי "יתכן כי עוד תבואנה במקום, דייני קרוקאט' מערכות-נשק אחרות, חדשות-יותר". ויש רגליים לסברות כי אמנם כבר עומדות כיום "מערכות-נשק" נוספות כאלו — אשר יתכן ותהיינה להן תכונות טכניות וטקטיות מפתיעות עוד יותר — בפיתוחן — ושמא כבר בניסוייהן?

עכ"פ, קשה לפקפק בערכו הטקטי-המחדש הרב (המלה "מהפכני" — אולי נשחקה כבר מרוב-שימוש) של כלי צנוע-מראה זה — וביחוד

(*) כך, ראה, בענין פיתוחה של מרגמה ארוכת-טווח במיוחד בצרפת — ב"מערכות", חוב' קט"ז עמ' 80 ברשימה "מערכת מרגמות חדשה לצבא צרפת".
 (** ראה ב"מערכות", חוב' קכ"ה במדור "חידושי-נשק וטכניקה" (עמ' 64).
 (***) ראה ב"מערכות" חוב' קי"ז עמ' 79 — וחוב' קכ"א-קכ"ב עמ' 79.
 (****) ראה ב"מערכות" חוב' קכ"ו, עמ' 59.

פטרול-קרוב

סא"ל שאול גבעולי

מפקד הכיתה יצא מבונקר־הפיקוד כשפניו מביעים רוגז רב. „הרכב־פטרול גרוע מזה אי־אפשר להרכיב אפילו אילו רציתי. מדוע חייב מפקד המחלקה להרכיב לי את הרכב הפטרול? מה אכפת לו אם אמצא מתנדבים — בחורים טובים כלבבי? נאום נשא מפקד המחלקה כשדיבר על חשיבות הפטרול ולבסוף — איזה הרכב עלוב! דוד, משה, יצחק ושלמה, עם אלה לא ארחיק לכת!”

המעשה אירע בעת מלחמת השחרור. המחלקה ישבה במוצב בודד השוכן ליד אחת הדרכים הראשיות בהן פלש האויב ארצה. עיקר תפקידו של המוצב — תצפית אל הכביש ורישום תנועת כל־הרכב של האויב. מדי לילה יצא פטרול, התקרב אל הכביש, והיה מנהל את הרישום. באפילת הלילה היו רובצים הבחורים בצד הכביש, מאזינים, צופים ורושמים. לפני עלות השחר היו ממהרים לסגת אל המוצב, ומלאכת התצפית היתה נמסרת לצופה בעמדה המערבית. משקפתו היתה מכוונת אל הכביש ומלאכת הרישום נמשכה. מלאכת התצפית היתה שגרתית והקנתה לאנשי המחלקה נסיון בפטרולים ליליים. מדי לילה יצאה חוליה בת שלושה אנשים. תוך שבועיים לא נותר אדם במחלקה אשר לא זכה בחוויה זו.

אותו יום שונה היתה משימת הפטרול בתכלית. מפקד המחלקה הזמין אליו אחד ממפקדי הכיתות בשעות אחר הצהריים ומסר לו את הוראותיו:

„קח אתך את דוד, משה, יצחק ושלמה וצא אתם הלילה אל הכביש. עליכם לתפוס שבוי. טמנו מארב למכונית על הכביש, חפשו בה מסמכים והביאו שבוי. זכור שפטרול שלנו בן שלושה אנשים רובץ בפרדס הנטוש ליד הכביש! הימנע מלהתקרב אליהם ואל תתכנן להעזר בהם. צאו שעתיים אחריהם והתרחקו מעמדתם לפחות שני קילומטר צפונה. הם עורכים תצפית עד שחר; אתם תחזרו ברגע שיהיה בידיכם שבוי. הזהרו לא להישאר בשטח האויב אחרי עלות השחר.”

מפקד הכיתה אסף את אנשיו ובדק את ציודם. הראשון היה דוד, מקלען הכיתה. נשקו היה מקלע „בראן” ישן ונאמן; אם ידעו לצקת למנגנונו שמן במידה מספקת, היה מיטיב לפעול בכל התנאים. דוד עצמו היה אדם שתקן ומכונס בתוך עצמו. הוא נשא בכיסו בקבוק סטן של שמן, וניכר היה שהמקלע נוהג ל„נגן” בידיו. שיבוצו במסגרת הפטרול לא הדאיג את מפקד הכיתה, אך גם לא שימח אותו במיוחד.

דוד היה מאלה שאיש לא דיבר בגנותם, אך מעודך לא שמעת שידברו בשבחם.
יתר ארבעת אנשי הפטרול היו מזוינים בתת־מקלעים „סטאן“. כיתר בני־מינם היו גם „סטאנים“ אלה צפויים למעצורים תמידיים. האשם היה בעיקר במחסניות, על אף כל הטיפולים ומתיחת הקפיצים. נושאי התת־מקלעים בפטרול, הם שהדאיגו את מפקד הכיתה. משה היה צעיר, משכיל ודברן. בקיאותו היתה רבה בכל השטחים. בעיקר אהב לשאת נאומים והרצאות על גשיאות בני־הול המלחמה וחוסר סיכויים להצלחה בה. בתחילה ניסו הבחורים להתוכח אתו ולערער על מסקנותיו. בטחונו העצמי וטון הסמכות אשר נטל לעצמו הרגיו את הבחורים. הוא היה נוהג להוכיח באותות ומופתים שאין לנו כל סיכוי לנצח במלחמה. מספרים היו מתגלגלים מעל לשונו בקלות יתירה. כל השומע אותו מצא את עצמו נלחם נגד מיליוני הערבים היושבים בארצות ערב. כל כשלונו באחת החזיות היה נודע לו בדרך נעלמה. הוא היה מגלגל אותו על לשונו וחוזר ומספר בו בתאיה משונה. אין ספק, משה היה חבר גרוע במחלקה קרבית. קשה היה לשמוע אותו, היה בדבריו משום הורדת המורל.

יצחק היה שונה במידה רבה ממשה. הוא לא היה בקי בבעיות העומדות ברומו של עולם. איש לא שמע אותו עורך ניתוח אסטרטגי או כלכלי של סיכויינו במלחמה. הוא פשוט היה מאלה הסבורים שמקפחים אותם. סולם ארוך של קיפוחים העיק על גבו. הוא היה בעיניו המקופח באנשי הכיתה, ואילו כיתתו נראתה לו המקופחת הקבועה במחלקה. את מחלקתו מקפחים בפלוגה, וכן הלאה. כשהודיעו לו על השתתפותו בפטרול אמר: „מדוע שולחים דוקא אותי?“

„מפקד המחלקה נתן לי הוראה לקחת אותך“, השיב מפקד הכיתה בחוסר רצון.
„תמיד הוא דופק אותנו. לכל גיב מסוכן הוא שולח רק אותנו“, אמר יצחק במרירות.
כזה היה יצחק. שיבוץ של יצחק ומשה לפטרול הוא שהדאיג את מפקד הכיתה. נחמתו היחידה היתה — שלמה'לה.

שלמה'לה היה עלם חמד צעיר וחייכני. הוא היה חדש במחלקה וטרם טעם טעמה של טבילת אש. מיד עם בואו התחבב על כולם. כולם נכונים היו לקלוט אותו ולסייע לו בעצות טובות. הוא קיבל שיעורים פרטיים מהחברה במקלע ונשא את נפשו להיות למקלען. היה מי שיעץ לו להשתמט מהתצפית הלילית. שלמה'לה נהג לגמרי אחרת. הוא דנדנד וביקש שיתנו לו לצאת לתצפית ובאמת לא ארך הזמן ויצא באחת החוליות. המלחמה נראתה בעיניו כמין משחק שצריך לקחת בו חלק פעיל. הוא רצה שיהיה לו מה לספר. מפקד הכיתה ניסה להתמקח עם מפקד המחלקה וביקשו להחליף את משה או יצחק. („אפשר למצוא בנקל מתנדבים לפטרול“).

„שמע“, אמר מפקד המחלקה, „אני יודע שיצחק הוא בכיין, אך למה ניתן לו פרס? מדוע תמיד אתה רוצה מתנדבים? ישנה מלחמה בארץ, כל אחד במחלקה יקח בה חלק. אינני מתכוון ליצור כאן מעמד של מיוחסים.“

★

שעה וחצי אחרי שקיעת השמש יצא הפטרול לדרך. נוסף ל„סטאנים“ ולמקלע נשא

בדיקות ומקרים לרוב נערכים זה מספר שנים בכוחות המזוינים האמריקאיים, על־מנת לברר כיצד ניתן לקבוע מראש איזהו החייל שיתגלה בקרב כטיפוס „לוחם“ — ואיזה נמנה בכוח על סוג ה„לא־לוחמים“. בסיפורו של סגן־אלוף גבעולי (שאינו „פנים חדשות“ לקוראי „מערכות“), ישנם צדדים מחכימים אחדים; אך דומה שיעקר עניינו, בכל־זאת, בסוגיה זו: כיצד תדע מראש מה טיבם־הצפוי של אלה היוצאים אתך לפעולה? הסיפור אינו עוסק אמנם במדידות פסיכומטריות ואנליזות־אופי — אך ודאי שהוא תורם לפחות להצגה נכונה של שאלה זו; שאלה, שלעתים הנה כליכך גורלית.

כל איש תיק המכיל שני רימונים. למפקד הכיתה היה נוסף לכך אקדה רקיטות עם רקיטות אחדות. עד רגעי היציאה האחרונים עוד רטנו יצחק ומשה. משה הוכיח באותות ומופתים שחמישה אנשים לא יוכלו לתפוס שבוי.

„אילו היינו צריכים לחסל מכונית על הכביש, הרי אין זו בעיה. אך איך אפשר להביא שבוי? אם נעצור את המכונית ונמצא בה 10 חיילים, מה נעשה אז?”

כשיצאו סוף־סוף לדרך, רוח לו למפקד הכיתה. כעת תשתרר דממה ואפשר יהיה להתרכז בבעיות העומדות לפניו.

מפקד הכיתה החל מהרהר כשהוא רואה לפניו באפילה את דמותו של משה שנשלח קדימה כגשש. מאחוריו צעד דוד עם המקלע — ואחוריו שלמה־לה עם מחסניות נוספות. אחרון צעד יצחק וסגר אחרי החבורה.

הבעיה שעמדה לפניו נראתה לו קשה למדי. כל מיני רעיונות עלו במוחו: עצירת מכונית על־ידי זקיף מריס־ידי; הקמת מחסום אבנים על הכביש או פתיחה באש אל צמיגי המכונית ומנועה. כל ההצעות האלה לא נראו לו כמושלמות. היתה אפשרות נוספת ששמע עליה פעם, אך מעודו לא ניסה אותה. אולי ניסה זאת הפעם?

החוליה התקדמה במהירות כשהיא עוצרת מפעם לפעם לצורך האזנה למיני רחששים ליליים. לאחר שעה וחצי של הליכה החל הירח להציץ. הם טיפסו על מעלה קצר ותלול ונוכחו שרגליהם עומדות על הכביש. מפקד הכיתה ניסה לאפן את מקומם ואתר פקד על התקדמות מהירה צפונה. הם צעדו בשולי הכביש כשהחול בולע את קול צעדיהם. לשמע רעש היו נכונים לזנק אל התעלה בצד הכביש. דקות של הליכה חלפו ולפתע החלו לשמוע רעש מכונית קרבה והולכת. הם ראו אורות מאופלים מתקרבים מאחוריהם. החוליה התחמקה מן הכביש ותפשה מחסה. טנדר גדול חלף בסערה.

„היינו צריכים לדפוק אותו”, אמר משה לאחר שהמכונית חלפה.

מפקד הכיתה גחן לאחור, נשען בידו על כתפו של שלמה־לה, ואמר למשה בחריפות:

„סתום את הפה!”

משה שתק. מפקד הכיתה חש בידו את רטט גופו של שלמה־לה. הוא רעד מהתרגשות ופחד. הטנדר נעלם והם המשיכו לנוע צפונה. הירח כבר שפך את זוהרו על החולות והנה הגיעו למקום בו התרומם הכביש במעלה תלול וקצר ופנה ימינה. מפקד הכיתה פקד לעצור והציב את אנשי הכיתה בעמדות בין השיחים המרוחקים כחמישים מטר מן הכביש. לאחר שאנשי הכיתה נערכו בעמדותיהם, עקר מפקד הכיתה את אבני השפה הלבנות המסמנות את שולי הכביש, והניחן על גבי הכביש בקו ישר הנמשך בכיוונו הקודם של הכביש. מכונית הנוסעת במעלה הכביש ואורותיה מופנים אל־על עשויה לא להבחין בפנית הכביש. מפקד הכיתה הצטרף אל אנשיו בין השיחים ותפס עמדה. כמחצית שעה חלפה ללא אירועים והנה נראו אורות מרחוק.

דוד המקלען שכב בעמדתו ולידו עוזרו שלמה־לה. משה ויצחק נועדו לזנק עם מפקד הכיתה אל עבר המכונית. המכונית התקרבה במהירות ונתגלתה לעיניהם. היתה זו משאית. היא ירדה מן הכביש בקול רעש וחריקת בלמים. נשמעו קללות עסיסיות ומן המכונית ירדו כעשרה חיילים. בכוחות משותפים דחפו הם את המשאית חזרה אל הכביש ופינו את האבנים הפזורות עליו. לאחר זאת עלו על המשאית וכעבור דקות מספר היו כלא היו. מפקד הכיתה שעד כה לא נתן כל פקודה, רמו למשה ושניהם זנקו אל הכביש והתקינו שנית את מלכודת אבני השפה. הפעם חלפה עת רבה ומחוגי השעון זחלו והתקרבו אל אותה שעה שבה

חייבים היו להתחיל לחזור, אם אין ברצונם להתגלות באזור המוצבים של האויב לאור היום. יצחק החל לרטון:

„צריך לחזור! האויב ישן שנת ישרים, אין כל סיכוי לתפוס משהו!“

משה הצטרף לרטינות וגם שלמה'לה שאל בלחש:

„מה נעשה אם לא תבוא מכונית? הרי צריך כבר לחזור!“

„סתמו את הפה!“ אמר מפקד הכיתה והביט בשעונו בדאגה.

כל דקה נוספת שהם ממתנים כאן תמנע מהם אפשרות מנוחה בדרך. חלפו כעשר דקות ומרחוק נראו אורות מכונית. הכיתה חזרה לדריכות ועקבה אחרי האורות הקרבים והולכים. המכונית התקרבה במהירות וירדה מן הכביש בקול נפץ וקפיצה גדולה. היה זה סנדר מדברי קטן. מתא הנהג יצאו שני אנשים ובחנו את מצבם. מפקד הכיתה רמו למשה ויצחק לבוא אחריו והחל לזחול במהירות אל עבר המכונית. חולית המקלע שכבה דוממת וחיפתה על התקדמותם. במהרה עברו הבחורים את מחצית המרחק. אחד משני נוסעי הסנדר נכנס לתא הנהג ואילו השני פינה את האבנים מן הכביש. מפקד הכיתה הרים את אקדה הרקטות, קם על רגליו והתקרב אל המכונית. בתנועת יד רמו למשה ויצחק שיעצרו ויחפו על התקדמותו. במרחק של עשרים מטר מהמכונית ירה מפקד הכיתה רקיטה שהאירה את השטח, ואמר לשנים בערבית:

„הרימו ידיים!“

השטח הואר כולו והאיש על הכביש הרים את ידיו. באותו רגע נשמע צרור יריות תת-מקלע. מפקד הכיתה השתטח על האדמה, כמוהו עשה האיש שעל-יד הסנדר. האיש השני, שבתא הנהג, ניסה להטיל רימון. מפקד הכיתה, שהבחין בזאת, כיון את נשקו לעבר תא הנהג ולחץ על ההדק. הכלי לא פעל — מעצור! הרימון הוטל והתפוצץ ליד מפקד הכיתה. הוא ניסה להתרומם ונוכח לדעת שרגליו אינן מצייתות לו. אותו רגע נשמעו צרורותיו המוכרים

של ה"בראץ". תא הנהג נוקב ככברה ונשמעו מתוכו גניחות ואנחות. לפתע נשמעה צעקתו של דוד המקלען:

„משה ויצחק, התקדמו אל מפקד הכיתה,

הוא נפצע!“

משה ויצחק זנקו עם ה"סטאגים" בידיהם. הם הגיעו למכונית ושמעו את מפקד הכיתה צועק:

„אל תירו!“

הקרב היה קצר וכבר נסתיים. משה בדק את המצב ונתברר לו, כי מפקד הכיתה נפצע, האיש בתא הנהג היה הרוג, השני על הכביש שכב בלי נוע. יצחק פקד עליו לקום. הוא קם והרים את ידיו. היה זה קצין לבוש מדי-שרד וחגור אקדה. יצחק פרק את אקדחו מעליו. מפקד הכיתה היה פצוע בשתי רגליו מרסיסי הרימון. בתא הנהג נמצא תיקו של הקצין שהכיל מפות ומסמכים.

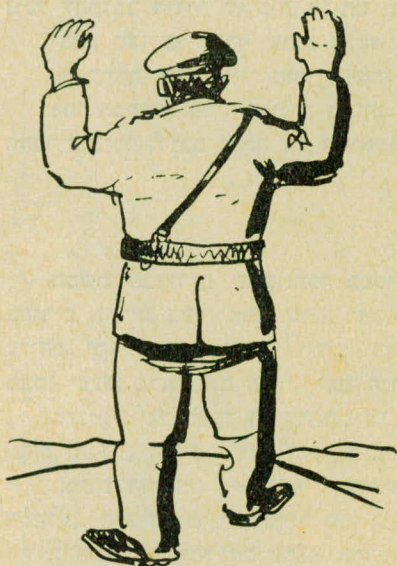
דוד חבש את רגליו של מפקד הכיתה.

„מי ירה את הצרור הראשון?“ שאל מפקד הכיתה.

„שלמה'לה הפליט צרור מרוב התרגשות בעת שירית את הרקיטה“, השיב דוד בלחישת.

„בגללו נדפקתי!“ אמר מפקד הכיתה. „צריך לחזור מיד, עוד מעט יאיר היום.“

הוא ניסה לקום על רגליו ולא הצליח. רגלו השמאלית היתה שבורה, כפי הנראה. משה

העמיס את מפקד הכיתה על גבו והנסיגה התחילה. שלמה'לה הלך אחרי הקצין השבוי, כאשר ה"סטאן" על גבו ובידו אקדחו של השבוי.
"היזהר שלא תפליט כדור!" רטן דוד.

"יותר זה לא יקרה לי, אני מבטיח לך!" אמר שלמה'לה בקול שבור.
לאחר כמה מאות מטרים נאלץ משה לבקש מנוחה. רעיון עלה על דעתו. הוא העמיס את מפקד הכיתה על גבו של השבוי והתחיל לחמר אחריו בתקיפות רבה. השבוי הנפחד משך בעול כמידת יכולתו. מפעם לפעם נאלצו להחליף את הסבל, כאשר השבוי נושא בעיקר המשימה. השחר החל להפציע בעת שעברו את קו מוצבי האויב. חולית התצפית הלילית, שחזרה אותה שעה מן הכביש, הבחינה בהם וחשה לעזרתם. הם קשרו את עיני השבוי והמשיכו לשאת על גבם את מפקד הכיתה שגנח מכאבים. יצחק החל לרוץ לכיוון המוצב, להועיק עזרה. אנשי החוליה המשיכו בהתקדמות כדי להתרחק ככל האפשר ממוצבי האויב לפני שיתגלו. הסיכוי לקבל אש מרגמות בשטח הפתוח גרם להם דאגה רבה.
בהיותם במרחק קילומטר וחצי מן המוצב הגיע רץ עם אלונקה. יצחק נשאר במוצב ומסר דו"ח נרגש מהפעולה. החבורה העמיסה את מפקד הכיתה, שנשם לרנחה, על האלונקה והמשיכה להתקדם במהירות. השמש כבר עלתה כליל מעל האופק בעת שנכנסו בשערי המוצב. המחלקה כולה ציפתה להם בהתרגשות רבה. כולם הסתכלו אל השבוי ובחנו אותו בעיניהם: — "לא סתם מפקד מחלקה, אלא קצין אמתי עם כוכבים וכובע!"
מפקד הכיתה הועבר מיד אל בונקר העזרה הראשונה. אנשי החוליה היו גיבורי היום. החבריא הביטו בהם בקנאה ולא חדלו מלשאול אותם לפרטים ולפרטי פרטים.
שלמה'לה לא חדל מלהתלהב ומלספר. יהיה לו מה לספר בבית. יש להניח שלא את הכל יספר.

משה לא חדל מלהרצות באזני כל הרוצה לשמוע:
"אם אלה הם הקצינים של מדינות ערב, אין לנו מה לחשוש, אפילו על שבע מדינות נוכל להתגבר הודות לאיכות הלוחם שלנו!"
יצחק טען בלי הרף שהוא ומשה הצילו את המצב.
"לפעולות כאלה אני מוכן לצאת תמיד! אני מתנדב קבוע!" טען בהתלהבות.
דוד המקלען פרש לפינתו בשקט. הוא פרק את המקלע שלו והחל לנקותו ביסודיות. החבריא ניסו לדובב אותו, אך התיאשו במהרה.

* * *

חמשת הבחורים שהשתתפו בפטרול — גיבורי סיפורנו הם. טובים הם כמו מאות בחורים אחרים בעלי אופי שונה ומשונה המאוחדים בדבר אחד — הם עושים את המוטל עליהם ומצייתים לפקודות. רוחם יכולה להיות לעתים נמוכה ולעתים גבוהה, אך בעת מבחן יפעלו כראוי אם תינתן להם הנהגה טובה.
טענותיו של מפקד הכיתה ונסיונו לפסול אנשים היו שליליים לא פחות מבכיינותו של יצחק. הנסיון הוכיח שלא דוקא ה"חבובים" הם שהצילו את המצב.
חמשת החיילים — גיבורי סיפורנו הם, אולם גיבורה של המחלקה הפך להיות דוד המקלען. היה זה ברור שכיתה מס' 2 זכתה למקלען הטוב במחלקה. אנשי המחלקה נוהגים היו להתפאר שבמחלקתם נמצא אחד המקלענים הטובים בגדוד.
"טוב להם לאנשי כיתה מספר 2 שיכולים הם להסתער בחיפוי של דוד!"

כיצד התפתח

הספר-המוגן הרומאי

דר. שמעון אפלבוים

שרשי ה"לימס" וראשיתו

המלה "לימס" משמשת בין חוקרי תולדות הקיסרות הרומאית על-פירוב בהוראה של קורנוג'רצ'קוב, הערוך לאורך גבול מדיני שהפריד בין האימפריה לבין העמים אשר מחוצה לה. ואילו לעצם מלה זו היו הוראות שונות, והשימוש בה עבר דרך-השתלשלות מסוימת עד שהיא קיבלה את המשמעות הנ"ל.¹ הוראתו הצבאית המקורית של "לימס" היתה הדרך שהבקיע לו לוחם בשורות האויב; ומאוהר-יותר — נתיב הפלישה של צבא לתוך ארץ עוינת: ואמנם שימשה משמעות שניה זו נקודת-מוצא להתפתחות הכינוי, שבסופו-של-דבר ציין רצועה-מוגנת השומרת על הספר. שהרי עם כיבושו של שטח מסוים ע"י הצבא הרומאי — לאחר התקדמות לאורך דרכים החודרות לתוך שטח זה, ועם סיום השלב הראשון של הפעולה — קם כרגיל הצורך בשלבים-הבאים: א. לחלק את המרחב ע"י נתיבי-משנה כדי להשתלט עליו, וכן על-מנת לבודד את קניי-ההתנגדות הנשארים

ולבערם; ב. לתחום תחום בין הכבוש לבלתי-כבוש, ולהציב קו-שמירה כלפי השטח השני. ואמנם, תהליך-הפעולה שהוגדר לעיל משתקף בראש-וראשונה ברשת הכבישים — אם גם

¹ מובנה הראשוני הוא קו-חלוקה שבשפת-מודדים; וכן נתיב של אניה בהפלגתה, ומסילת השמש בשמים.

כלל מבוססת על מגמת ההתקפה; ותפיסה זו, אף כי הוחלפה למעשה ע"י הקיסר אדריאנוס (138—117) בשיטה סטטית יותר, חזרה ונתחדדה בשעת הצורך תכופות, במידות שונות, תחת שלטונו של כל קיסר בעל כשרון צבאי — וכזאת קרה אפילו עוד במאה הרביעית לספ"ה²). לעומת זאת, המציאות הכלכלית והחברתית (צורך בצמצום תקציבים מכאן, ומחסור בכוח-אדם מכאן), וזו המדינית (הלחץ הגובר של העמים שמחוץ לגבולות הקיסרות) כפו על הצבא הרומאי שינוי של שיטה — ונקיטת דרך הגנתית מגובשת.

הנאמר לעיל מחייב אותנו להבין שלכל "לי-מס" רומאי — והיה אשר היה המקום בו הוא נמצא — היו היסטוריה ואופי מורכבים; כלומר, עברו עליו שלבי התפתחות שונים, המחייבים חקירה ממושכת ומדוקדקת³) עד שניתן יהיה להגיע אל הנקודה בה מתבהרים שלבים אלה הבהרה שלמה.

התפתחות "הלימס" בגרמניה

שתי דוגמאות תדגמנה תופעה זו. בדרום-מערב גרמניה עמד עם סוף ימי אבוגוסטוס גבול האימפריה בקו הזהה עם המרגלות הצפוניים של האלפים, ואח"כ עם הדנובה העילית בגזרה הדרום-מזרחית שלו⁴) ועם נהר הרינוס (בגזרתו הצפון-מערבית); אך התפרצות הגרמנים בשנת 69 לספ"ה הוכיחה כמה מסוכן מבחינה אסטרטגית הוא הטריו שבין שני הנהרות, התקוע כביכול, בלב שטחי הקיסרות במערב-אירופה. נקודת-תורפה שניה היתה נהר הרינוס, הנשפך לרינוס מכיוון מזרח; שכן מצפון לנקודת ההתחברות שלהם השתרעו הגבעות הנישאות של הטאונוס והואַטראו, עליהן ישבו אנשי שבט הכאטים התוקפנים. על כן, בפרק-זמן זה, החל מימי אספסיאנוס (69—79) ועד לתקופת שלטון דומיטיאנוס (79—81) ועד בכלל, קוצר הקו בין הדנובה לרינוס; ואזורי-הגבעות של הטאונוס והואַטראו הוקפו בשרשרת מצדים. משם נמתח הקו דרומה, באופן שישלב ברצועת-הספר את בקעת

במידה שונה של בליטות ובהירות לגבי הפרוי-בינציות השונות של הקיסרות הרומאית; דוגמאות ברורות לכך אפשר לראות בבריטניה ובדרום-גרמניה. אכן, בתוקף התכלית הצבאית והצרכים המבצעיים, הוצבו מצדים ותחנות-דרך מבוצרות גם לאורך הכבישים הרחובניים — אלה שהשתרעו במקביל לקווי-הגבול, במרחקים שונים ממנו בעורף; ועם ייצוב הגבול הסופי קיבל הקו-הקדמי את אופיו המיוחד הכפול: אופי הן של רצועת-משמרוסיוור, מבחינה צבאית — והן של גבול, מבחינה פוליטית.

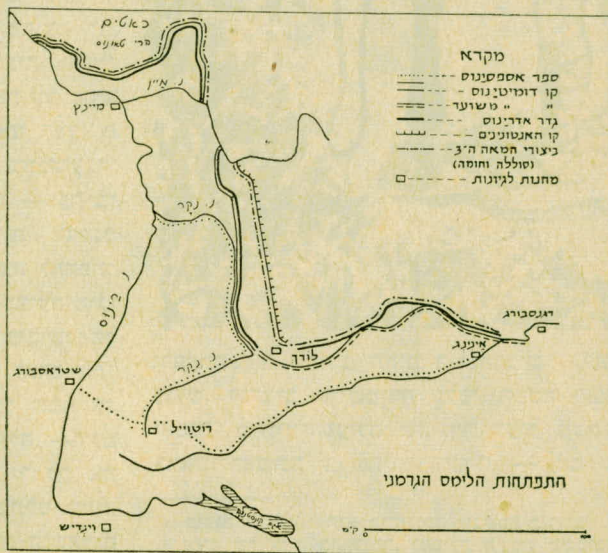
השימוש בקו-הגנה רצוף, הלכה למעשה, היה דבר עתיק-יומין אף לפני כיבושי רומי. אולם עבר זמן רב עד שנתגבש ה"לימס" הרומאי בתור מסגרת להגשמת תכנית או מושג סטטי-הגנתי. ההשתלטות הרומאית היתה בדרך-

(1) על סוללה שהקימו הסקיתים על פני הכרסוניסוס (בקרס) מספר כבר הרודוטוס בימי המאה ה-5 לפ"ס; מאוחר יותר נודע ברבים הקו-המבוצר של המלך ינאי (104—78 לפ"ס), בבקעת הירקון.

(2) היחסים של השלטון הרומאי עם עמי-חוץ נקבעו תמיד (כל עוד לא התנון שלטון זה גיוון מוחלט) באמצעות שתי דרכי-פעולה של הרומאים: ע"י פיצור למדיני של עמים אלה באמצעי פעולה דיפלומטית, — וע"י נכונות הצבא הרומאי הן לנקוט באופוזיציה, והן להחזיק בעמדות קדמיות שלפני הגבול מזה.

(3) עבודת-הפירה מדעית בקשר לחומת-אדריאנוס הבריתית התחילה בשנת 1892; ועדיין לא כל הבעיות הקשורות ב"לימס" זה נפתרו. בגרמניה נמשכו פעולות החקירה מאז 1894 — וגם שם לא הכל ברור כיום.

(4) הפרוינציות גוריקום, פנוניה.

נהר הנקר, ואח"כ נמשכה שרשרת הביצורים מזרחה. מעברו הצפוני של נהר הדנובה, עד אינינג (בקרבת רגנסבורג שבבבןריה). "לימס" זה, בכללה, לבש צורה של שרשרת מצדים קטנים מוקפי סוללות-עפר, וביניהם מגדלי-עץ לתצפית ולאיתות. לעורפו היו פזורים ברוחים מסוימים מצדי יחידות חיל-העזר, ה"אופסיליא" (רגלים ופרשים), ובקו הרינוס — מחנות הלגיונות. יסוד-כוחו של צבא-רומי.

התפקיד הטקטי של ה"לימס" הזה, בשלב ההוא, היה בראש-וראשונה תפקיד של אבטחה ע"י תצפית. המצדים הקדמיים ונקודות-האיתות מבחינים בתנועות חשודות ומדוחים עליהן ל"יחידות חיל-העזר (המורכבות, כאמור, רגלים ופרשים). שהיו ניצבות בצומת-דרכים אסטר-טגיות בעורף; והללו מתרכזות אזי לגופים מבצעיים זמניים — ויוצאות קדימה, כדי להכות בריכוזי האויב. במקרים של תנועות אויב רציני-יות-יותר, מתקדמים גם הלגיונות לעזרה.

בימי אדריאנוס החל תהליך של יצוב הספר בכל גבולות האימפריה: אדריאנוס קיסר קשר את כל הקו המתואר-לעיל בגדר-עץ רצופה וחפיר מאחוריה; מאחורי החפיר נסלל כביש-קשר רצוף. יחידות-העזר הועברו מהעורף והוצמדו אל הקו, והמצדים נבנו מחדש. באבן. בימי הקיסר אנטונינוס פיוס (161—138) קודם קטע ה"לימס" הגרמני שבין נהרות המיין לנקר מזרחה, והוקם (בשנת 145 בקירוב) קו מקביל חדש, בין מילטנברג ללורך; מלורך פנה הגבול מזרחה — והגיע אל הדנובה בקרבת אינינג. לבסוף, בראשית המאה השלישית, עם גבור הלחץ התוק-פני מצד הגרמנים — ובעיקר מצד האלאמנים, עס-פרשים — הקים הקיסר קאראקאלה (217—211) במקומה של הגדר, סוללת-עפר בגורה המערבית (בקו המכונה כיום "Pfalgraben"); ובגורה המזרחית (זו שמצפון לדנובה) — חומת-אבנים (המכונה עתה "Teufelsmauer"). סוללת-העפר שבגורת-המע-רב לבשה צורה של דינק, ולפניו חפיר, בעל חתך בצורת "V"; ולפני החפיר — שוב גדר-כלונסאות.

אין להגויס במידת השינוי הטקטי המסתמן עם הקמת מחסום רצוף זה. הוא לא היה מיועד להיות עמדת-הגנה — כי אם מכשול, אשר מט-רתו לעכב את התקדמות הפרשים; כשם שה-

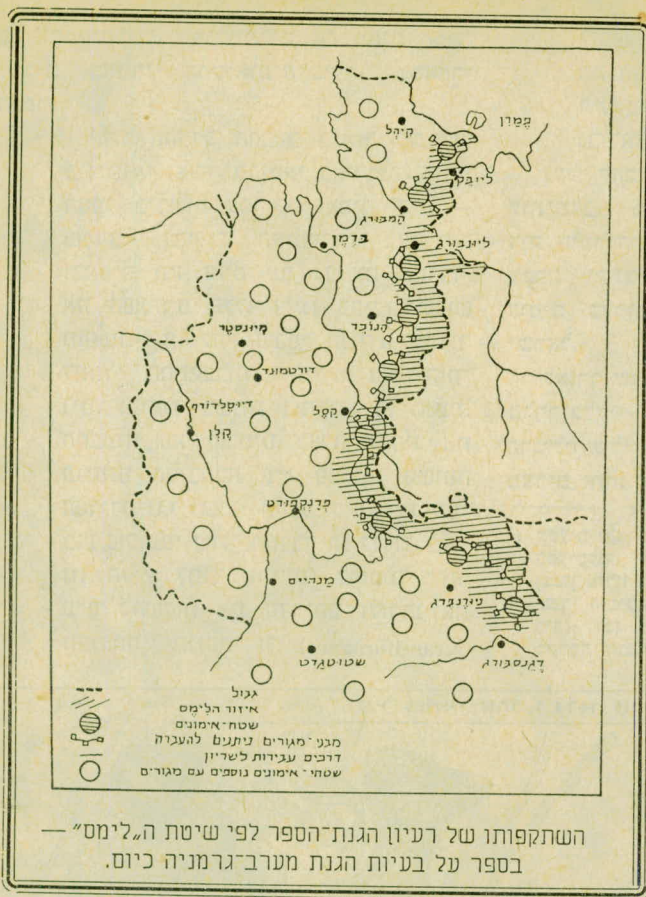

למעלה: רישומם של הסוללה והחפיר ב"לימס" הגרמני-העליון (ממזרח לריין).
למטה: תחתית חומת-הספר של ה"לימס" הראשון (מצפון לדנובה)

גדר שקדמה לו נועדה, בשעתה, להכביד על מעברם של ליסטים ופושטים נושאי-שלל וכן לסנון את שביל הסיור של שומר-הספר (וכן את הגבול עצמו)¹. המגמה ההגנתית המובהקת התבטאה בראש וראשונה בעצם ריכוז הכוחות בקו

¹ אם כי לא תמיד היה הגבול הפוליטי זהה עם קו השמירה; השוה, למשל, את המקרה של חומת אדריאנוס הבריטית (ראה להלן). כששם סימן כנראה ה"Vallum" שאחרי החומה, את סוף התחום האזר-חי. תפקידו הבטחוני של ה"לימס" הגרמני מתבטא בבירור אף לגבי אותו קטע של ה"לימס" המשתרע לאורך הדנובה גופה, שנקודות-השמירה שלו לא היו קשורות ע"י שום משול מלאכותי רצוף. בנידון זה קובעת כתובת עתיקה משנת 185 לספ"ג: שהקיסר קומודוס "ביצר את הגדה (של הדנובה) כולה ע"י מגדלי-תצפית (Burgi) בנויים מן היסוד, וגם ע"י חילות-מצב המחולקים בנקודות מתאימות והמיועדים לעצור את המעבר החשאי של ליסטים זעירים." (במקור — "ליסטרונס", "Latrunuli" ברומית).

בימי הקיסר סארבארוס בסקוטלנד, (211—193), אחרי מלחמות עזות שה בקוראדריאנוס. בהיערכות זו משתקפת שוב שיטה טקטית חדשה. חבל-ארץ ניכר, צפופית מהחומה, מוחזק עתה ע"י מצ" דים חזקים; והשערים הצפוניים של "מצדי-המיל" הוצרו — במידה המצדיקה את ההנחה כי פעולות חילות-המצב שלהם הצטמצמו מעתה לתפקידי סיור ושמירה. לעומת זאת, הצבת יחידות של פרשים ומסירים (Explatores) במצדים שצפון-נית לחומה, מראה כי לצורך גילוי תנועות האויב סמכה מ" עתה ההגנה על פעולות סיור ומודיעין בחבל הוא — וש- תנועה כזאת היתה נתקלת ב- מבצע מתואם, הנערך ע"י חי- לות-המצב של המצדים הקד- מיים יחד עם יחידות "מצדי- החומה" שהיו יוצאות לקראת התוקפים.

מבריטניה — אל אפריקה הצפונית הרומאית

את הערוצים, כדי ליצור מצבים של שליטה על השטח. ביתור-הנוף הקיצוני בחבל הררי זה דרש מערכת-תצפיות-ומגדלים מוגברת, בקו וב- עורפו, כדי לקיים קשר-איתות ולהבטיח את המש- לטים; וכן הצריך הוא גם מצדים פחותי-ממדים (Burgi), החולשים על צומתי-השבילים ועם זאת מקשרים בין המצדים החשובים-יותר. את כל התכונות והשאלות הטקטיות האלו אי-אפשר לברר בפרוטרוט טרם יבוצע שם מחקר יסודי (שהרי יש להניח שלא כל המבנים שנתגלו שייכים לתקופה אחת). עם זאת, אין ספק שמ- ערכת זו מיצגת אחד מן השלבים המפותחים ביותר של ה"לימס" הרומאי בכלל. לעומת זה אין לשכוח, כי ה"לימס" הנומידי מכוון היה בעיקרו נגד שבטי ננדים בלבד, ומגמתו היא לרסן את נדידתם העונתית לתוך השטח הפו- רה — על-מנת להכריח אותם להתישב, וע"י

קוביצורים פחות או יותר רצוף הקיף גם את הרי אוראס (Aurés), בחבל שהיה בשעתו את הפרובינציה הרומית נומידיה (מזרח-אלג'י- ריה כיום), בצדם המערבי והדרומי; את היסו- דות העיקריים שבו היו, שוב, חומה שלפניה חפיר, ומאחריה כביש. עדיין אין זה ברור אם היתה מערכת זו רצופה לחלוטין; ואין ספק, שהיו לה שלבי-התפתחות שונים. רשת הכבי- שים והמצדים משתרעת כאן, מאחורי הקו הקד- מי, עד לעומק של 70 ק"מ, והיא קשורה עם שטחי הקלאות המבוססת על שימור שיטתי של מי-נגר. המיוחד שב"לימס" זה הוא, שכאן נמתח קו-החומה באופן שיקשור בין פסגות ההרים הגבוהות ביותר (המגיעות כאן לגובה של 1600 מ'); כמו-כן מנצל הקו — מדי מקום ומקום —

לובשת כיום, כמו בימים עברו, את צור-
תה הברורה ביותר בצפון אפריקה, ואילו
רישומיה ניכרים ללא ספק גם לאורך
גבולות סוריה וע"י.

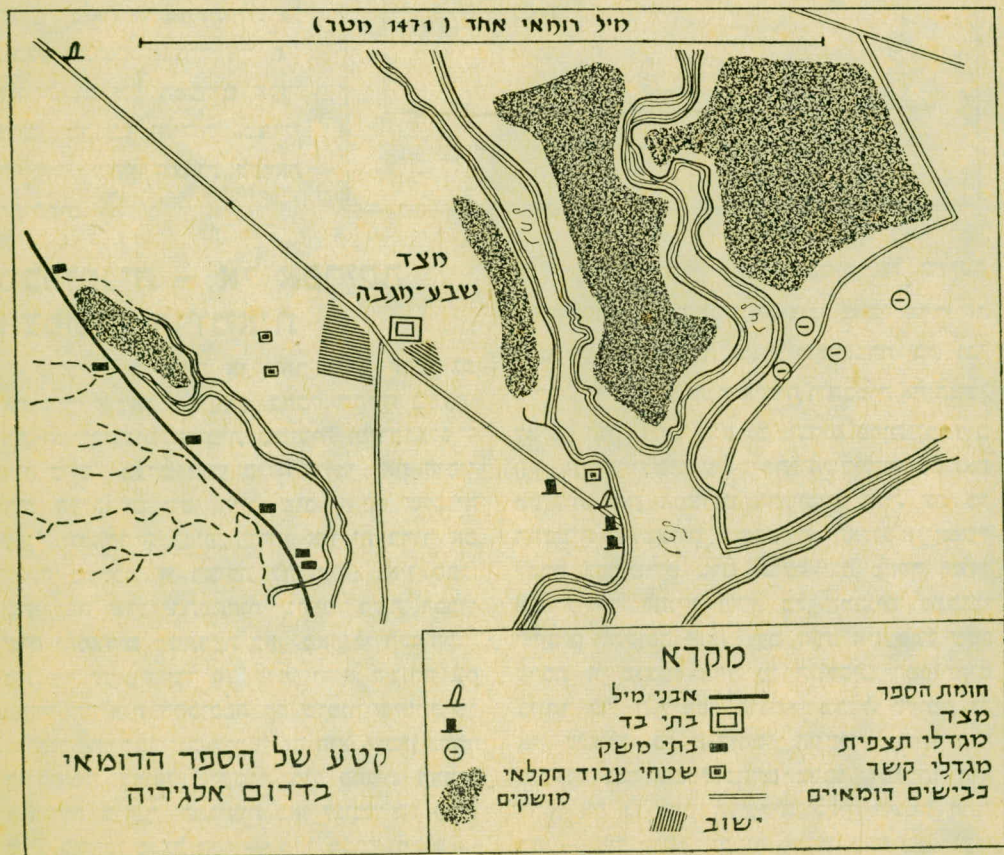
נקל להבין, כי באופים זה, המציין גבול
לות-מדבר, מספקים שרידי ה"לימס" שבנומי-
דיה חומר-השוואת מאלף ביותר אף לגבי חקר
עברם ושליבי-התפתחותם של מערכי-אבטחה
דומים בדרומה, המדברי-למחצה, של ארץ-
ישראל.

לאורך שאר גבולות הקיסרות לא היו מצויים
בדרך-כלל קווי-"לימס" רצופים (1). צורתם
הרגילה של קווי-אבטחה כאן היתה — שרשרת
מצדים ותחנות-איתות, הקשורים ע"י רשת כבי-

(1) קטעים קצרים יותר של ביצורים רצופים נמצאים
בסקוטלנד (חומת אנטונינוס), במואזיה-התחתית
(צפון-מזרח בולגריה — דרום-מזרח רומניה) בסביבת
שפך הדנובה; בצפון-מערב דקיה (כלומר, בהונג
ריה); וכן בארם-נהרים, צפונית-מערבית מסינגרה,
בקרבת הגבול המזרחי של סוריה.

כך להבטיח מפני פגיעותיהם את מחית המת-
ישבים באזורי החקלאות-הקבועה, שמאחרי
הספר.

אולי ההבדל החשוב ביותר שהבדיל
בין תנאי הספר הרומאי באירופה לתנאי
הספר ביבשות אפריקה ואסיה, היה —
שמרבית גבולות האימפריה באפריקה
ובאסיה היו זהים עם גבולות המדבר.
את השטחים הללו ציינו בעיקר שלוש
תופעות: א. לחץ שבטי הנוודים לחדור
לאזורי ההתיישבות הפוריים בכל הזמ-
נים, וביחוד בשנות בצורת; ב. הנטיה
הטבעית של שבטים כאלה להפיג את
עניותם המובהקת ע"י פעולות פשיטה
ושדירה נגד ישובי הקבע; ג. המנהג הק-
בוע של עמי שולי-המדבריות לנדוד בעור-
נת הקיץ לתוך אזורים ברוכים יותר
ע"מ להשקות את עדריהם ולזרוע את
תבואתם. תנועה זו (Kranshumance)

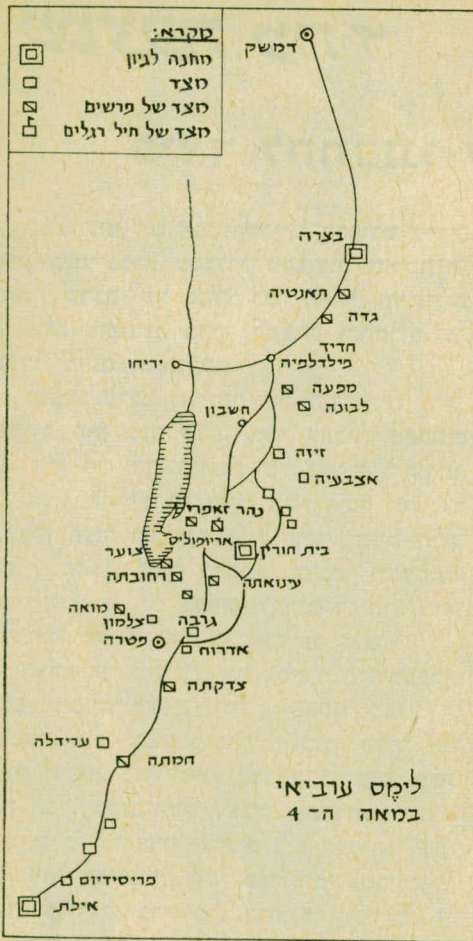

שים. שיטה זו שימשה להגן, למשל, על המבור
 אות אל טוריה בשוליה-המדבר — בעבר-הירדן
 מזרחה ובמדבר המשתרע מהבשן ועד נהר פרת.

מה היה ה"לימס" שבגבולות ארץ-ישראל?

כאן מגיעים אנו אל ה"לימס הערבי"
 (Limes Arabiae). מערכת-אבטחה זו נתגבשה
 לראשונה בימי טראיאנוס, 98—117, כלומר
 כבר זמן רב לפני כינון ה"קו", כפי שהוקם
 וטופח מאוחר-יותר, במאה-הרביעית. עם עלות
 הורדוס לשלטון (40 לפסה"נ), נמסר לו שטח
 רצוף בגדה המזרחית של הירדן-התחתית (פראיה)
 והוא שימש מעין "חלקקה אסטרטגית" אל-
 מול המדבר; ויצוין כי אזור-ספר זה היה —
 ונשאר עד סוף שלטון ביזנטיון — רכוש המדבר-
 נה, חזיון שצוין בכלל את אזורי-הגבול הצב-
 איים. משמעות דומה יש ליחס לשתי אחוזות-
 הכתר הקיסריות מערבה לבאר-שבע, אשר היוו
 את הגזרה המערבית של "לימס פלשטינאי".
 במאה ד' היה ה"לימס" הנ"ל חוליה אחת,
 או ביתר-דיוק אחת הרצועות (השלישית), במ-
 ערכת-ביצורים רחבה ומסועפת יותר, אשר פני
 חזיתה בכללותם — כלפי המזרח; חזיתה הקד-
 מית (ה"לימס הערבי" הנ"ל), משתרעת בין בצ-
 רה לאילת. ברור כי היערכות המשתנה של
 היחידות (הידועה לנו חלקית מכמה מקורות
 ספרותיים) מביעה את השינויים הטקטיים (וגם
 האסטרטגיים) שחלו במבנה הצבא הרומאי בימי
 המאה השלישית; אנו רואים כאן מספר חזיונות-
 יסוד:

- א. עריכת הכוחות לשם הגנה בעומק בקוים
 אחדים הערוכים בזה-אחרי-זה.⁽¹⁾
- ב. התפקיד המכריע של יחידות הפרשים
 (כולל גם יחידות רוכבי-גמלים "Drome
 darii") — בתוך חילות-המצב. הרכב זה
 של כוחות-ההגנה בגבולות הסורי והארץ-
 ישראלי היה מוכתב לא רק על-ידי
 אופי השטח ועל-ידי טיבו של האויב
 האפשרי, כי אם גם על-ידי מע-
 מדה ההגנתי הכולל של הקיסרות המ-
 אוחרת, והמהלך הרגיל של מלחמותיה;
 כלומר: מצב של התקפות המוני ברברים
 ניידיים לכל אורך גבולותיה. תנאים אלה
 דרשו ניידות רבה מצד הכוחות המגינים.

ג. מראשית המאה השלישית הוחל בחל-
 קת אדמות לעיבוד חקלאי בין חיילי
 מצדי-הספר. וכן הוחל בארגון אריסי
 האחוזות הקיסריות שבאזורי-הגבול במס-
 גרת צבאית, וריכוזם מסביב לנקודות
 מבוצרות, תחת מרות מפקדיהן של אלו.

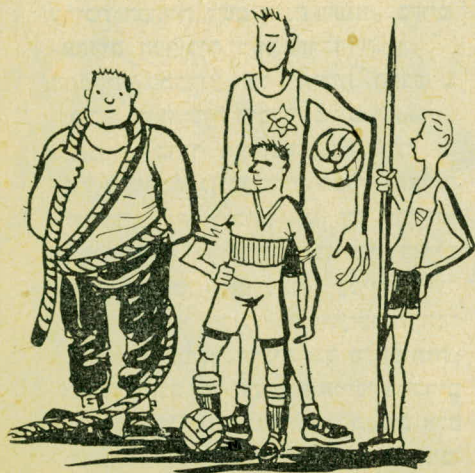
⁽¹⁾ המעבר למצב הגנתי מתבטא גם בצורת ביצוריהם
 של המצדים הרומאיים בתקופה זו. תכונותיהם העי-
 קריות הן: חומות עבות יותר, ריבוי הפירי-הגנה,
 הופעת תבנונים (בסטיונים) רבים הצמודים לחומות,
 והצמדת בנייני-פנים אל הצד הפנימי של החומה. שתי
 התכונות הראשונות הן פריזו של הכוח הגובר של
 ההתקפה; ואילו שתי התכונות האחרונות — של
 השימוש הגובר בקשתיות ובכליקליעה-והטלה בכ-
 לל. כן יתכן וגורמת עתה הפיכת כל עיר לנקודה
 מבוצרת, המשולבת במערכת הגנה לעומק, לטשטוש-
 מה של ההבדל בין חילות-המצב הצבאיים — לאזור
 חים נושאי-נושק.

ממצפה מה"ד

כיצד להתכונן לתחרויות ספורט

מורכב. כי אין דומה משחק הכדורגל לתחרות במשיכת חבל. משחק הכדורגל הוא בראש-ורא שונה משחק ריצה למרחקים קצרים, ותובע קשר הדוק ותיאום בין השחקנים ושליטה טכנית מושלמת בכדור. על השחקנים להיות בעל לי אורגניזשימה, המסוגלים לעמוד במאמץ של ריצה משך 90 דקות. המאמצים האינדיבידואליים של כל שחקן ושחקן בהתקפה או בהגנה יפעלו בזמנים שונים, בנקודות שונות ובכיוונים שונים, ורק סיכומם יצביע לנקודה אחת משורתפת — שער היריב.

לעומת זאת, בהתחרות במשיכת חבל שהיא תובעת בעיקר התמדה וסבילות, יהיה המאמץ המשותף מרוכז ביחידת זמן אחת (קצרה עד מאוד!), בכיוון אחד ובתנועה אחת. האימון לקראת תחרות כזו צריך להתרכז במיוחד בחיזוק חגורת הכתפיים, כפות הידים, שרירי גב ובטן — ובמיוחד בפיתוח כוחן של הרגליים. אך כאשר יש להכין קבוצת כדורגל לתחרויות, יהיה הדגש על אימונים באטלטיקה קלה (ריצות, זינוקים, קפיצות) ועל השגת רמה גבוהה של כושר גופני כללי.

המשחקים השונים ותחרויות הספורט מהווים חלק בלתי-נפרד ממכלול מקצועות האימונים הגופני. ערכם של אלה רב, מאחר והפעילות הגופנית מתבצעת בדרך המשחק והתחרות, באיירה מהנה ומשעשעת.

בצבא, ערכם המיוחד של המשחקים והתחרויות הוא בכך שהם, נוסף לאמור, מפתחים גם את רוח ההשתייכות של החייל ליחידתו. כי בעת תחרות כל חייל אשר נוכח בה, אם כשחקן פעיל ואם כמסתכל, הופך להיות חלק בתוך-כלל, המעוניין במאבק קבוצתו ובנצחונה. תחושה זו — יש בכוחה לתרום לפיתוח רוח הלחימה של היחידה, תוך שאיפה לנצח.

בצבא אנו מחלקים את התחרויות והמפעלים הספורטיביים לשני סוגים: האחד, כאלה הנושאים אופי צבאי מובהק — כגון, צעדת ארבעת הימים, מסע-מואץ למרחק 15 ק"מ, משיכת חבל, "קרב-חמש" צבאי ותחרויות שחיה שימושית למרחקים ארוכים בים הפתוח; השני, תחרויות הנושאות אופי ספורטיבי "טהור", — כגון כדורגל, כדורסל, כדורעף וכיו"ב.

אחד התנאים העיקריים לנצחונה של קבוצה בתחרות הוא האימון. רק ע"י אימון מוקדם, יעיל ומודרג אפשר להשיג את התוצאות הרצויות. האדם המאומן מסוגל לבצע כמות עבודה מסוימת תוך ניצול כמות קטנה-יותר של קלוויות — ולכן מסוגל הוא למאמץ במשך זמן ממושך.

כדי להתכונן כראוי לתחרות, על המאמן או המפקד לקחת בחשבון את הגורמים הבאים:

- א. סוג המשחק או התחרות.
- ב. הזמן הנתון.
- ג. כוח-האדם וסגולותיו.
- ד. הציוד והאמצעים.

סוג המשחק

המאמן חייב לבדוק בהקפדה את אופי המשחק ולנתח כראוי את האלמנטים מהם הוא

חדשים לפני מועד התחרות, במקצועות הכלרי לים בתחרות זו.

הציוד והאמצעים

המאמן הטוב ידאג כי הציוד העומד לרשותו, תו, יישמר כראוי במשך כל השנה. נוסף לכך, ישקוד על הקמת מתקני-ספורט ביומנתו-הוא, בעזרת עבודת חיילי היחידה. מגרשי כדור-עף, כדור-סל וכדורגל ניתנים להכשרה ע"י חיילי היחידה, ואין הכרח בתקציב כספי מיוחד. אנו עדים לדוגמאות רבות בשטח זה בבסיסי צה"ל.

לסיכום

כדי להכין נבחרות למשחקים השונים יש הכרח בתכנית-פעולה שנתית מתוכננת, בה תוכשרנה הקבוצות משך כל השנה בצורה הר נכונה — ולא בתקופות קצרות ומרוכזות, וב- אופן מבוהל, שתוצאותיו השליליות ניכרות אח"כ בתחרות.

עדים אנו, לפעמים, לתופעה שבמשך רוב חדשי השנה לא מתקיימת ביחידה שום פעולה ראויה לשמה בשטח הספורט והאימון הגופני, ורק לקראת ה"אליפות" מתעוררת גאותו של המפקד כאשר ה"גביע" מתחיל לקרוץ לו. נכון הוא, כי השגת ה"גביע" דבר מהנה הוא, אשר מביא אתו כבוד ליחידה.

אך נגיד זאת באופן ברור: לא ה"גביע" הוא העיקר, אלא ההכנות והאימונים הממוש- כיים והשיטתיים ביחידה כולה המתנהלים לק- ראת משחקי הגביע ואשר מביאים אתם העלאת הכושר לכל אלה העוסקים באימונים, ויחד עם זאת תורמים להעלאת רוח היחידה כולה.

מהאמור לעיל נראה כי רק מאמן המכיר היטב את היסודות מהם מורכב המשחק עשוי לתת לקבוצתו את האימון המתאים ולהביא אור- תה אל הנצחון המקוה.

הזמן הנתון

המאמן המכין קבוצתו לתחרות יקח-נא ב- חשבון את משך-הזמן העומד לרשותו. טעות חמורה היא לרכז את האימון, ולבצעו באופן אינטנסיבי, במשך מספר ימים בלבד; כי ע"י כך יגיעו במהרה המתחרים ל"אימוניתר" — אותו מצב אליו מגיע הספורטאי המפריז במא- מץ והמנצל יתר-על-המידה את מלאי הכוחות העצורים בו. רק ע"י תכנית-אימונים המתמ- שכת לאורך זמן רב ככל-האפשר, וב"מנות" קצובות, יוכל המאמן הטוב להגיע לכך שכל שחקן ירכוש את התנועות והתכונות המסוי- מות הדרושות לאותה תחרות. לכן יש צורך להתחיל באימונים בכל המקצועות מיד עם פרי- טום תכנית-העבודה בה מופיע לוח-האירועים השנתי.

כוח-האדם וסגולותיו

על המאמן להקפיד כי ייעשה מיון של אנ- שי היחידה, לצורך חלוקתם למקצועות השור- נים — וזאת על-מנת להבטיח שכל חייל ישובץ למקצוע-הספורט המסוים לא רק בהתאם לרצו- נו, אלא גם בהתחשב עם מבנה גופו ועם היותו בעל אותן הסגולות והתכונות הדרושות למק- צועות האימון הגופני השונים. בחירה המתב- ססת על הנטיה הטבעית ורצונו של החייל בל- בד, איננה מספקת.

כך למשל יתאימו למשיכת-חבל חיילים כבדי-משקל, בעלי יכולת של ריכוז כוח ובעלי כושר סבילות. חיילים זריזים ובעלי כושר-הס- תגלות מהיר יתאימו יותר למשחקים קבוצתיים. למשחק הכדורגל יש למיין חיילים בעלי גוף איתן, נועזים ובעלי רוח תוקפנית שלא יירתעו ממגע קרוב בין שחקן לשחקן. לכדור-עף ית- אימו חיילים מהירי-תגובה, גבוהים ככל-האפ- שר, ובעלי כוח נתירה לגובה, ויכולת הנחתה ביד. ב"קרב-חמש" צבאי יכול להתחרות כל חייל אשר יתאמן במסגרת יחידתו במשך 3

צ'ינות

מה בין אדם למכונה ?

(פינוי נפגעים בעוצבת־שריון)

חס, לשם מיצוי מירבי של יכולתו, תלויה בגורמים רבים — והחשוב שבהם היא הכרתו שהוא שייך לחברה מגובשת אותה הוא משרת; וכי אם ייפצע, לא ייעזב לנפשו. גורם זה עשוי לסייע לחייל להתגבר על פחדו בקרב.

כאן המקום להזכיר כי הסיכויים להחלמתו של הפצוע מותנים במשך־הזמן החולף בין רגע הפגיעה עד לרגע בו מוגשת העזרה הראשונה. ככל שהעזרה מוגשת קרוב למועד הפגיעה כן גדלים הסיכויים להחלמתו המהירה של הנפגע.

הדומה פינוי נפגעים

לפינוי רכב ?

אין אפשרות לדמות את פינוי הנפגעים לפינוי רכב או לתיקון רכב, אם פינוי רכב ניתן לעתים להשהותו, הרי במרבית המקרים השהיתו של הפצוע בשדה עשויה לגרום להרעת מצבו של הנפגע ולעתים אף למותו.

יצוין כי השהית נפגע בשדה מחייבת הצמדת סגל רפואי וציוד רפואי לנפגע — כי הנפגע זקוק לטיפול רפואי במקום־שהיתו. לא כן המכונה שניזוקה, אשר לעתים אפשר להשהותה בשדה ללא פיקוח עד לפינויה.

טיפול בנפגעים

ופינוי בעוצבת־שריון

בבואנו לחשוב על פינוי נפגעים בעוצבת־שריון, אסור לנו להתעלם מהגורמים הנ"ל, שפירושם כאן: — א. העזרה הראשונה לנפגע, צריכה להינתן ככל האפשר קרוב למועד הפגיעה; ב. פינויו של הנפגע חייב להעשות מוקדם וללא דיחוי.

נוסף לכך, עלינו להבטיח כי הסגל הרפואי

אל"מ ואלאך במאמרו המאלף "תם התמרון הגדול" ("מערכות" ק"ל) כותב בין היתר "בעוד שמבני־אדם ניתן לעתים לדרוש מאמץ בלתי רגיל, הרי כשמדובר במכונות — אין לך דרך אחרת אלא להזיגן בתדירות קבועה".

הדומה האדם למכונה ?

לא אחת אנו רגילים לשמוע השואות בין אדם למכונה, אולם סבורני שלא תמיד אנו מסיקים את מלוא הלקחים מהשואה זו. לדעתי, דומה האדם למכונה במובנים מסוימים — ומאידך גיסא שונים הם. כמכונה כן האדם — דרוש שים לו אמצעים להזנתו; כלומר, כשם שלמכונה דרושים דלק, מים וטיפול בחלקיה לשם הפעלתה, כן זקוק האדם למען "תפעולו התקיין" למים, למזון ולטיפול — ולטיפול נפשו; וכשם שהמכונה לא תופעל בהיעדר מים ודלק, כן יחדל מלפעול האדם אשר לא קיבל מים בכמות מספקת ובמועד.

אולם אנו יודעים שאדם בעל רמת־רוח גבוהה ורצון חזק עשוי לעתים להתגבר על מגבלות של מחסור בחומרים מסוימים. לא כן המכונה — כל "ציונות" לא תשפיע עליה להתקדם אף מטר נוסף ללא דלק, ובזאת רגילים לראות את השוני בין האדם למכונה. אולם גם זה אינו מדויק, כי לדוגמה, אדם אשר הפסיד 11% מכמות המים שבגופו — שום שכ"נ "ציוני" לא ישפיע עליו להמשיך ולפעול, והוא ידום כשם שתדום המכונה ללא דלק. אלא שהדבר אשר ניתן לעשותו לאדם, הוא לחנכו ולהמריצו על־ידי גיוס הכוחות הנפשיים שבו למען יעשה המכסימום שביכולתו — וזאת גם כן רק במסגרת חוקי הפיזיולוגיה, שלא ניתן לשנותם.

האפשרות של גיוס הכוחות הנפשיים שבלו־

הליקופטרים — אין לותר על הסיוע הרפואי בדרג העוצבה עצמה. אין להסיק מכך שהיחידה הרפואית בדרג העוצבה יכולה להודנב בזנב העוצבה — כי הפצועים מהיחידה לא יגיעו אליה, והסגל הרפואי של היחידה יוצמד אל הפצועים, בלי אפשרות לדלג אחרי כוחות-השריון. לכן מוצאים נקודות עזרה-ראשונה גידות כבר בדרג של פלוגת השריון ואילו תחנות האיסוף הגדודיות ופלוגות חיל-הרפואה העוצבתיות בנויות על אפשרות של פיצול כדי להבטיח את ניידותן; כך שכאשר פלגה אחת קולטת, נעה השניה בעורף הכוח.

כל אלה באים כדי לקרב ככל האפשר את הטיפול הרפואי אל הנפגע ולקצר את משך הזמן מרגע הפציעה עד להגיעו של הפצוע לידי המטפל.

סא"ל א. תדמור

של היחידה לא יוצמד אל הפצועים, אלא שיהיה באפשרותו לדלג אחרי כוחות-השריון המתקדמים.

מן האמור לעיל מסתבר כי פינוי נפגעים בעוצבת-שריון, טוב שייעשה על ידי הליקופטרים. איני חולק על כך, אולם אסור להתעלם מן המגבלות של הפעלת הליקופטר, והן: —

א. יש להבטיח את המספר הנדרש של הליקופטרים למשימת פינוי נפגעים לכל עוצבת-שריון;

ב. הפעלת הליקופטרים מותנית בשליטה באויר;

ג. הפעלת הליקופטרים מותנית בתנאי מזג-אויר;

ד. ההליקופטר היורד — פגיע לאש נשק-קל של האויב.

לפיכך "תאחו בזה וגם מזה אל-תנח את ידך". יחד עם השאיפה של פינוי אוירי ע"י

כיצד התפתח הספר-המוגן הרומאי?

רות, שבעורף הגבול בגליה ובראיטיה (Raetia) ⁽²⁾ למשל. גם בנגב עיבדו אנשי חילות-המצב את הקרקעות שבקרבת מצ-דיהם. ריתוק זה לקרקע — מגמתו היתה לתת לחייל הרגשה שיש לו על מה להגן. אכן, קיימת גם דעתם של חוקרים אחרים שלפיהם, בסופו של דבר, התגברה בפרובינציות מסוימות זיקתו של חייל-הספר אל אדמתו-הוא על נכונותו להילחם — והתפתחות זו סייעה אז לא-מעט להתמוטטות מערכת-ההגנה בפני הפולשים.

(המשך מעמ' 55)

כך נתגבש מושג ה"לימס" בתור מרחב-הגנתי שלם, המשתרע על-פני שטח נרחב. ⁽¹⁾ התפתחות זו משתקפת בשרידי ה"לימס" הצפון-אפריקאי המתואר לעיל, וכן בהפיכת ערים שונות לנקודות-בצור.

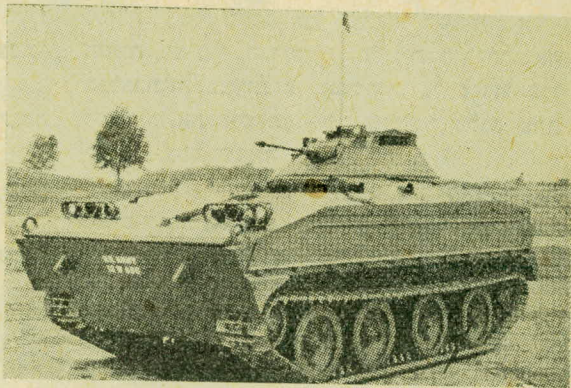
⁽¹⁾ השה את לשון הכתובת מימי המאה השלישית לספה"ג מטריפוליטיה שבצפון-אפריקה, "....חילקו את המחוז של ה"לימס" הטתהיטאני, ואתו ואת הכביש שלו חסמו נגד פשיטות הברברים ע"י הקמת מצידים-ליחידת-מאה".

⁽²⁾ מזרח-שביצ'יה ודרום-בואריה.

עם כל היות החזיונות שתוארו (ולעתים — שוערו) כאן מיוחדים, וקשורים כל-אחד למקומו ולתקופתו — לשלבי-ההתפתחות המסוימים אליו הוא שייך — ענינם הנו בכל-זאת רחב מזה. אין ספק כי אלו הן השתקפויות, כמסגרת תנאי הרגע והמקום הנתונים, של בעיות כמעט-,"נצחיות" של הגנה על ארץ נושבת ובת-תרכות למול מרחבי שוממה ומדבר, שבטי נודים ועממים כרבריים. כנגלולי צורות ודפוסים, קיים בכל-זאת גרעינין של בעיות אלו גם בחלקים לא-מעטים של העולם כן-זמננו.

נשק וטכניקה – חידושי המחר?

נושאי-משורין לתותח לאירטע

„מי שטרח בערב שבת — יאכל בשבת.“ המתכנן ומפתח מבעוד-מועד — עתיד לזכות בכוא-הזמן בתוצאת ראית-הנולד שלו: — בכלי-נשק שכבר „הבשיל“. לא-מעט שומעים בזמן האחרון על נושאי-הגייסות-המשורין האמריקאי החדש M-113, שהגו קטן וקל (בצירוף עוד כמה תכונות חדשות) מקודמו, ה-M-59 הידוע. אך מאז יוני 1957 עומד בפיתוחו גם „אח“ לרכבי-נושא זה — הדומה לו מבחינות רבות והידוע לע״ע בציונו הזמני כ-T-114. כלי זה הועד בדרך-כלל לשמש „כרכבי-חלי משורין קל-משקל לתפ-

קידים של רכבי-פיקוד ורכבי-סיוע. וצרכים אלה — הם שקבעו ללא-ספק את מבנהו של החלק העליון של רכב זה, כולל צריח-המקלע שבו. אלא שעוד שליחות „צדדית“ נועדה לו, ואין לדעת האם לא תהפוך לעיקרית: לשמש (לאחר סיגולים ידועים) כרכבי-נושא ל-„כלי-חזן הנגד-טנקי הגדודי“ — שקיצור-שמו „באט“ — דהיינו, „תותח-נגד-טנקי לאירטע“. מן הדגם שבתצלום קשה במקצת לעמוד על כך היכן וכיצד בדיוק יוצב בו כלי לאירטע זה, המעלה כידוע רשף-אחורי חזק, סברה אפשרית היא כי יורכב על גגו של הצריח — בתנאי, כמובן, שיתפתר לשם כך בעית התפעול-מרחוק של הכלי ע״י אנשי-הצוות, וזאת באמצעות מנגנונים אבטומטיים, הנמצאים בתוך הרכב, גם בהיותו סגור. ניידותו האופרטיבית והטקטית הגבוהה של כלי זה נקבעת — נוסף על זחליותו — ע״י כך שהוא ניתן להסטה ולהצנחה ושיש ביכולתו לחצות נחלים ונהרות בכוח-הוא. תודות לשימוש רב באלומיניום, ובתחבולות מכניות שונות, הוקטן משקלו הכולל של הרכב (במצב של כוננות-יקרב) עד ל-6 1/8 טון, מהירות-המסע שלו היא כ-65 קמ״ש ביבשה וכ-6 1/4 קמ״ש במים.

ה„טרפן“

הטכניקה הצבאית לא זו בלבד שאינה דורכת במקום — אלא שממש „דוהרת“ בהתפתחותה. דומה, רק לא-זמון נתבשרנו על הטיל הנייב האמריקאי הנייד והקליחסי, שנועד לגייסות-השדה — ה„הוק“ (Hawk) — „פרס“). והנה, כבר נמצאת בצבא-ארה״ב בשלבי-פיתוח מתקדמים „מערכת-הגנה נגד-מטוסית“ של המח, המכונה „טרפן“ (Mauler); טרם ניתן אפילו לזכות בתצלומה, וכל המתפרסם על אודותיה — מבחינת „מראה-עייניים“ — אינו אלא בגדר „רשמיו של הצייר“ (מובן שרשמים אלה יכולים להיות קרובים מאוד-מאוד למציאותו של כלי-הנשק ולמראהו החיצוני — ועם זאת לדלוג על „פרט קטן“ חיוני זה או אחר, שאולי בו טמון כל ה„מסמך“ שביצור המכני-האלקטרוני החדש). נראה כי שלושה הם עיקרי-הגורמים שצירופם יהיה את ה„טרפן“, על מכלול-תכונותיו: — טיליו; רכבו; מערכת-ההבחנה-הזיהוי-המורכבת עליו. החלק הברור והנתפס-בעין ביותר שבו — הוא הרכב: הוא זחלי, ויש כמובן לשער כי זהו אחד מכלי „רכבי-סוד אחיד“ אשר כה שוקדים עתה בצבא ארה״ב על פיתוחם והאחדתם. אין צורך להרבות דברים על הגמישות

הטקטית המוחלטת אשר רכב כזה, דמוי נושאי-גייסות-משורין, מקנה לכלי הנ"מ החדש. כמובן, שכושרי-המחפה של כלי כזה, שלכל-היותר יכול להיות לו שריון קלי-שבקלים, אינו רב כל-כך אף בשביל צוותו — וכמה-רכאפס בשביל נשקו ובשביל מנגנוני-ההכונה שלו. אלא שיעקר-בטחונו של כלי כזה חייב כנראה להיות בנריונותו, מזה — ובקוטגיה-החסי, מזה. אשר לטיליו — אין התמונה מלמדת אותנו הרבה; אך היות וכלל גדול הוא בענף-הטילים של צבא-ארה"ב לפתח תמיד את החדש על בסיסו של הקיים — הרי יתכן מאוד כי כאן לפנינו פיתוח וסיגול מסוימים של ה"הוק" שכבר הוזכר לעיל. הידוע עליהם במפורש הוא כי הם מונעים ע"י חומר-מוצק. אחדות מן

התכונות, הן של הטילים עצמם והן של מנגנוני חיפוש-המטרה וההכונה שלצדם, נרמזות בעצם מתוך תיאור התפקידים שלשמשם נוצרו: — "להשיג מיד טילים ורקיסות קצרי-טווח של האויב, וכן מטוסים טקטיים רבי-בצעון שלו, אשר מפציצים, מבזיקים, מטרידים או מסיירים בסמוך לעמדות שבאזור-הקרב הקדמי". התגורה שניתנה לטילים, בתפקידם ה"נגד-טילי", מתאימה בעצם למדי לאותו מעשה ברקיסה-הבליסטית האמריקאית "יוחנן-הישר" אשר עליו נתבררנו לפני שבועות לא-רבים: — כאשר רקיסה זו הושמדה — מעשה ראשון מעין-זה — ע"י טיל נ"מ (ש שמו היה "הוק"); ויש לשער כי הגדרה זו, שהתאימה לתכונותיו של "יוחנן הישר", הולמת למדי גם כלים מסוג דומה המצויים בידי

יריבים אפשריים של צבא-ארה"ב. אשר למטוסים "רבי-הבצעון", הרי ברור למדי כי הפנה כאן הן לכלי-טיס מגביה-טוס והן (ואולי במיוחד) למנמיכ-טוס. לפיכך יתכן מאוד (אם כי לא ניתן לעי"ע כל רמז על כך) כי לטילים אלה ראשי-נפץ משני סוגים (גרעיניים — ו"רגילים"). יצוין, כי טילי ה"טרפן" יהיו ארוזים-מראש בתיבות קלות-משקל, שתשמשה לא רק כמיכלים לטלטלתו, אלא אף כנוורות-שיגור. אחת הסגולות העיקריות המיוחדות לכלי הנ"מ החדש היא ירי מדויק תוך-תנועה. סגולה זו מבוססת, כמובן, על מציאות תכונות מסוימות בטיל וברכב — ובין תכונות אלה נמנה, בודאי, גם "משטח-השיגור" הסובב-על-צירו, המוצב על "נג" הרכב, מאחרי מושביהם של הנהג והמפקד-המפעיל. אך ברור שמעל-לכל מתגלמת סגולה זו בצידו (ראדאר ואחר) לגילוי מטרות, המשולב ב"תורן", המתנשא מעל "ירכתי-הסיפון" של הרכב, ובמחשב האלקטרוני, התורם הרבה להכונת הירי ולבקרתו. ועוד שני הישגים גדולים של טכניקה ותכונה ("design") מוצאים, לפי הידיעות שישנן, את ביטויים ב"טרפן": א. על אף משקלו הבלתי-נמנע של הרכב עצמו, ושל "מגת-היסוד" של טיליו אותה הוא נושא עמו, בתוספת כל הציוד שהוזכר (וכן התקן מיצור-שמול, להפעלת הציוד) — הריהו קל-ידיו בשביל להיות מוטס, במטוס "קבוע-כנף" או בהליקופטר, ואף בשביל להיות מוצנח לתוך אזורי-קרב; ב. יהיה ביכולתו של איש אחד לשמש כמפעילה של "יחידת-הירי" אשר ל"טרפן". כרגיל, ישא כל "טרפן" צות בן שניים: — נהג-אלחוטאי — ומפעיל. במקרה הצורך, יתנסף על אלה גם שלישי — מפקד לכלי-הרכב ולזינו.

שינויי פנים שני תוך עשור אחד

(כולל ארטילריה-משורינת ונושאי-גייסות משור-ינים). אולם בשתי הדיביזיות תהיה מכסת הטנקים גדולה מזו שבסוגי-הדיביזיות המקביליים כיום; ובשתיהן יגדל מספר כלי-הטיס התקניים שלהן יותר מכפליים. אך הדמיון במבנה יתבטא גם בתוך יחידת-היסוד של הדיביזיות החדשות — שכן בשתיהן יהיו לכ"א מחמשת "פיקודי-הקרב" פלוגות רבות יותר של "דרג-מסער" מאשר אותן חמש פלוגות המצויות כיום ב"קבוצת-הקרב".

את הסיבה לשינויים אלה במבנה אפשר אולי למצוא בציון הכללי האומר כי "ניידות ועצמת-אש מוגברות, כושר רב יותר לתצפית ו"תשגחת", ושלטת-פיקוד משופרת, יאפשרו פיזור רב יותר של הכוחות — ו"פיקוד-קרב" אחד יחזיק או בתוך אזור-הקרב באותו מרחב כמעט, בו החזיקה במלחמת-העולם השנייה דיביזיה שלמה". לפנינו, לכאורה, פרדוקס: הגדלת ההרכב-המספרי של "קבוצת-הקרב" — על אף העובדה שזו-עצמה הוקמה לפני 5—4 שנים בגלל הרצון להקטין את המטרה לגבי הנשק-האטומי של האויב (שבתור כזאת ראוי עד אז רגימנט-רגלים שלם) ולעשותה ל"כדאית" פחות. אלא שהדגשת הפיזור הרב-עוד יותר, הצפוי בדיביזיה העתידה — וממילא אף ב"פיקוד-הקרב" שלה, היא הנותנת אולי את התשובה: — הכוונה, כנראה, לעשות עדי-כמה שאפשר את הפלוגה (יש לשער — פלוגה-מוגברת) לאותה "מטרה כדאית-פחות", שתימצא בכל מצב שלפני ההתכנסות הקצרה לתפעול מרוכז, או שלאחריה, במרחק "על-גרעיני" מחברותיה. ומענין מאוד יהיה לראות מן הידיעות המפורטות-יותר אשר ודאי תתפרסמה במשך הזמן, האם באמת תתאשר סברה זו.

אך גדולה-מכל: — כל התכנית הזאת, אשר בקויה הכלליים כבר ניתן לה כנראה ה"אישור מלמעלה", אינה אלא "תכנית א'" שכן נמצאת עתה בתהליכי-הכנה תכנית "מומר ב'" — וזו עתידה להיות מוגשת למיניסטריון-הצבא האמריקאי בראשית 1961. אכן, תמורה דוחקת תמורה בימינו אלה.

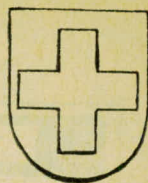
גדולות ונצורות מבשרת התכנית החדשה לשידוד-מערכתיו של הצבא האמריקאי, אשר בה שלושה דברים המושכים מיד את תשומת-הלב: — ראשית, כמובן, עצם תוכנה של התכנית; שנית, זמנה המיועד, ולבסוף — שמה. נלד-נא מן הקל — אל הכבד (ומן הקצר — אל הארוך-יותר). בעברית יהיה שמה של התכנית דר-משמעי במקצת: "מומר". אך הכוונה, כמובן, איננה לענינים-שבדת כי אם ל"ארמיה מודרנית מובילית" ("Modern Mobile Army"). דהיינו "צבא חדיש נייד", והשם — הוא המבטא נאמנה את תמצית-שאיפותיו של ציבור אנשי-הצבא האמריקאי בימים אלה: להקנות הן לציבור האמריקני הרחב, והן לעצמם, את מלוא-ההכרה בכך כי אמנם צבאם צבא חדיש הוא — ולפתח בשבילו את מלוא הניידות האפשרית.

אך המועד להתגשמות התכנית הוא "70—1965"; וברור, איפוא, כי את התכנית יהיה הכרח לערוך בקפדנות — ואח"כ להגשים שלביס-שליבים.

ברם, מהו תוכנה של תכנית זו? הפעם נציינו רק בתכלית-הקיצור — ובגלל כך גם לא בתיאור שיטתי, ראשית כל, שלושת סוגי-הדיביזיות הקיימים כיום (רגלית, משורינת, מוטסת) יוחלפו בשניים: הדיביזיה ה"בינור-נית" — וה"כבדה". במבנה הפנימי של שתי דיביזיות אלו (המקבילות, פחות או יותר, ל"רגלית" ול"משורינת" של כיום — שהרי מוטסות תהינה בעתיד, בחלקן העיקרי, השתים גם-יחד) יחולו שינויים, שכתוצאתם יהיה הוא הרבה יותר מקביל (בין השתים) מכפי שהנו כיום. לעומת חמש "קבוצות-הקרב" הקבועות שבדיביזיות-הרגלים, ושלושת "פיקודי-הקרב", בעלי ההרכב-המשנתה, שבדיביזיה-המשורינת, ימנה כל אחד משני סוגי הדיביזיות החדשים חמישה "פיקודי-קרב"; ואף הרכבם של אלה יהיה "מקביל" יותר: — מ-1500 עד 1900 איש כ"א.

לעומת אחדות זו שבמבנה-היסוד יתבטא ההבדל בין השתים בכך שלדיביזיה ה"כבדה" יהיה מספר רב-יותר של רכב-משורין הבד

בעולם החמוש

מה משנה

הרובה המיטען בעצמת גודוֹרְגֵלִים ?

לפני הנהגת "רובה־הסער" האבטומטי־למחצה (והעשוי אף להיות אבטומטי־בשלמות) להנהגת הכלי החדש, הגורם לתמורה "מהפכנית" בעצמת־אשה של יחידת־הרגלים.

והרי טבלה מאלפת, המציגה את המספר הממוצע של כלי־זין שונים לכל מאה חיילי־רגלים:

"רובה־הסער" השביצרי הנודע טרם הפך ל"מציאות־של־היום" בצבא רפובליקת־ההרים. רק במשך 1960 יוחל בהכנסתו בקנה־מידה רחב לעוצבות שלמות — תהליך אשר לא יסתיים לפני 1964 (ויתכן כי מן־הראוי יהיה לעמוד עוד ב"מערכות" על פרטי תהליך הנהגתו זה כעל נושא בפני־עצמו). בינתיים מדרבנת השואת עצמת־חימושו של גודוֹרְגֵלִים שביצרי

בגודוֹרְגֵלִים של :	תת־מקלעים, קרבינים אבטומטיים, מקלעים קלים, מק"בים מטולי־סרקטיים	מרגמות	תותחים נ"ט	כלי־זין אבטומטיים —
צבא־שביצריה עד כה	15	1.4	0.5	3.2
צבא־שביצריה לאחר שיצוייד ב"90, "רובי־סער"	41			
לכל פלוגת־רגלים	65	2	2	0
הצבא הסובייטי	86	1.2	1.7	2.4
צבא ארה"ב				

יחידות־הרגלים בצבאות השונים — כי אז נגיע לידי ההערכה הבאה לכות־האש היחסי לדקה של אש "תיאורטית" (אילו הופעלו כל כלי־הזין בבת־אחת וברציפות...): —

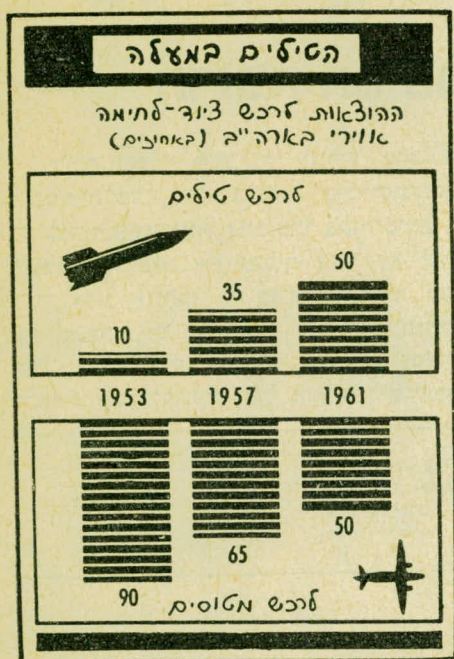
באם ננסה להביא לידי "מכנה־משותף" את עצמת־האש של כל המקלעים, הרובים־האבטור־מטיים, הקרבינים והתת־מקלעים הללו, כבסיס להשוואה מציאותית בין יכולת־הירי־לאיש של

פלוגה	גודו	
76.5 יריות	63.5 יריות	בשביצריה עד כה
155 יריות	112 יריות	בשביצריה לאחר הנהגת "רובה־הסער"
101 יריות	108 יריות	בצבא ברה"מ
104 יריות	146 יריות	בצבא ארה"ב

בצבאות האחרים שהוכללו בטבלה — לא זו בלבד שחיל־הרגלים השביצרי ייצא מכלל מעמדו הנחות שבעבר באשר לעצמת־אשו, אלא שאף יגיע לכך שיחידותיו תהיינה בין עתירות־האש ביותר שבעולם.

כל אשר עיניים לו ייוכה בנקל מטבלה זו כי כאשר יושלם במלואו חימושו של פלוגות־הרובאים השביצריות ב"רובה־הסער" — ובמידה שלא תבוא בינתיים התפתחות מקבילה נוספת

האמנם כבר סוכלו טילי-הביות אויר-אויר?

ידיעה, אשר יתכן והנה רבת-מש-
מעות מאוד (אם רק תתגלה כנכונה!)
הופיעה בעתונות האמריקנית. המדובר—
באותם טילי אויר-אויר, מסוג „סאיד“
וינדר“, אשר ניתנו לפני כשנה ע”י
ארה”ב למטוסי חיל-האוויר ה”סיני-של“
פורמוזה; נודע אז שהם שהביאו לידי
הפלת כמה וכמה מטוסי”מיג” „סיניים“
של-פקין בקרבות-אויר עם טייסיו של
ציאנג-קאי-שק. והנה, כך מסופר:

”ידיעות בלתי-רשמיות על קרבות-אויר
שהתנהלו בזמן האחרון בין הטייסים הסיניים
הקומוניסטיים מזה, והלאומניים מזה, מעוררות
את הרושם כי יתכן שבחיל-האוויר של סין-
העממית פותחו, או נתקבלו, אמצעי-נגד תכ-
ליתיים לסיכול פעולתם של טילי-סאידויני-
דר, בעלי ראש-ביות המופעל ע”י השפעת
הקרניים האינפרא-אדומות“.

כמובן, אין לדעת (במקרה שתתאמתנה
ידיעות אלה) האם זוהי אמנם „המילה
האחרונה“ בתחרות-המצאות כזו בין אמ-
ציה-הנגד לבין שיכלולים נוספים של
אמצעי-הקרב עצמו — קשה לנחש יד
מי תהיה על העליונה. אך ישנו, על-
כל-פנים, ענין רב בגילוי ראשון זה
לעצם מציאותם של אמצעים-מסכלים,
העשויים לגנון מפני פגיעת קליעים
המונחים ע”י „ביות אינפרא-אדום“; ומה-
גם שאפשרות כזו, באם יתברר שיש לה
יסוד עובדתי, תעיד ודאי גם על אפשרו-
יות של סיכול הראיה-הלילית ה”אינפרא-
אדומה“ של האויב — ושל „הסתתרות“
מחודשת מפניה.

נוהי עצמתה

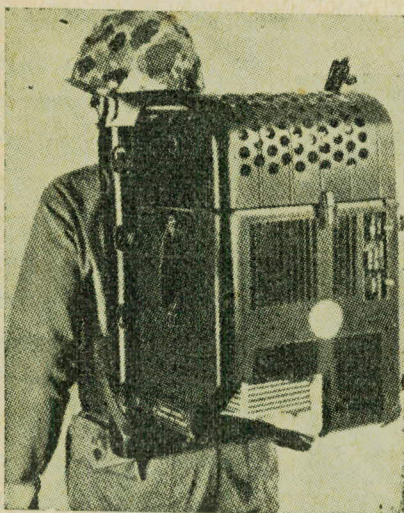
של תורכיה?

בספרו האחרון („הרתעה או הגנה“)
אומר קפ. ב. לידל-הארט על עצמת-המגן
של תורכיה:

...”הטבע העניק לה ארץ בעלת מתרסים
חזקים; והללו נשענים על צבא-עומד שמונה
קרוב ל-400,000 איש — והמאורגן בכעשרים-
וחמש דיביזיות, מהן בערך שש מן הסוג ה-
משוריק, הגם שאינן עדיין מצוידות בשלמות
ואף לא חדישות כנדרש. התורכים הוכיחו עצמם
בעבר כלוחמים קשוחים — ובעבר הלא-רחוק
הדגימו זאת שוב, בקוריאה. הצבא נמצא עתה
בתהליך של מודרניזציה, המתבצעת בעזרת
אמריקה. הוא סובל מכאבי גידול, אבל יש
לחשוב כי יהיה מסוגל להחזיק מעמד בהגנה —
שהיא מתמיד, היתה הצד החזק שבו“.

חידושי נשק ומכניקה

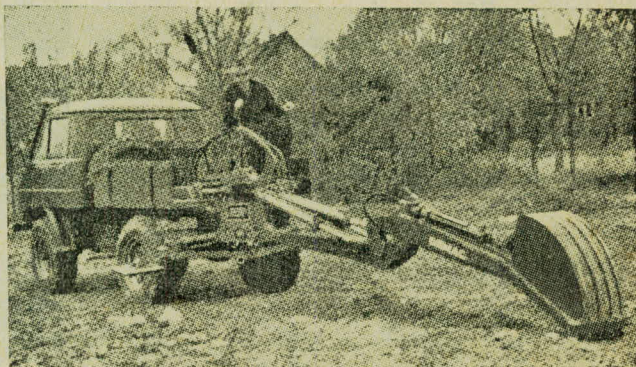
„עיניים בגב“

מכשיר שנועד לו בודאי ערך טקטי כביר — מכ"מ נישא על גב — עומד עתה בבחניו האחרונים בארה"ב. בואו מבשר את הופעת מכ"מ הרגלים האמתי (שמו — מכ"מ פלוגתי?). אמנם, לע"ע דרושים שני אנשים לטלטל ולתפעל אותו: שכן "תחנת הכוח" המיטלטלת — היא בלבד מוצגת בתצלום על גבו של הנושא הרגלי האחד, ואילו המסך נישא על גבו של איש שני. נחקרות עתה האפשרויות להקטנה והקלה נוספות של הכלי. עכ"פ, כבר כעת — לטענת מומחי מכ"מ — יש ביכולתו „לגלות כל קסדת פלדה המופיעה בטווח“; וכידוע, נעשים מאמצים לשכלול מכשירי מכ"מ השהדה — גם לצורך גילוי אנשים הנעים גחונים או זוחלים.

כלי חפר גרמני

בצו הטיפוסים האחדים של מכונית חפירה המותאמת לתנאי שדה, אשר פותחו ושוכללו בשנים האחרונות בארה"ב, עוצב עתה גם מכשיר חפירה מתוצרת גרמניה המתאים לשימוש לצרכים צבאיים. המדובר הוא בצירוף של רכבי נושא וגורר „לכל התכליות“ (המכונה „Unimog“) של מפעלי „דאיימלר-באנץ“ — ושל התקן החפירה גופו, המופק עתה ע"י בית החרושת למחפרים של חברת „דאמאג“. „מיכל החפירה“ שבקצה ההתקן (המתחבר אל הרכב הנ"ל) עשוי להכיל מ-100 עד 200 ליטר, שכן מצוי הוא בתצורות שונות. עומק חפירה מכסימלי — 2.90 מטר. במצבים ותנאי עבודה תקינים, מניחים כי הבצעון יהיה 10 עד 20 מ"ק לשעה, הכל לפי טיב הקרקע. הפעלת ההתקן ע"י מנועו של הרכב מתבצעת באמצעות חיבור הידרוי סטטי, ע"י שתי משאבות נפרדות. בשעת חפירה ניתן להשעין את גוף הרכב על שתי סמוכות מתארכות הידרואוליות, שניתן גם להשתמש בכ"א מהן לחוד — דבר המאפשר, בשטח „מחוספס“, להציב את התקן החפירה לתפעול אנכי מבלי להתחשב בכך

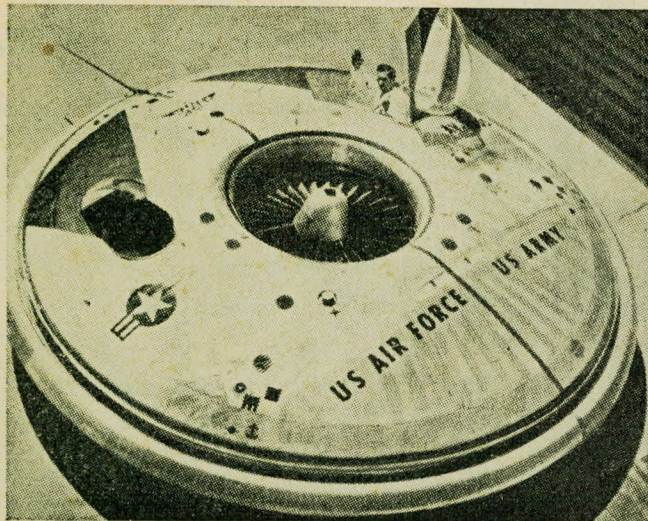

באיוה מצב בדיוק עומד אותה שעה הרכב. באם נחוץ להשתמש ברכב לצרכי הובלה, ניתן עלידי מספר תנועות יד לקפל את ההתקן כולו אל מדה הטעינה של הרכב; ובמצב זה לא יפריע ההתקן המי קופל לווהגריה העורפי של ה„אונימוג“ — באופן שניתן יהיה להוסיף ולהשתמש בו אף בתור רכבי גרייה.

גם ארה"ב מטפחת "צלחות"

הדגמים הנסיוניים של "כלי־רחף" אמריקאיים שהובאו בעבר לקוראי "מערכות" — היתה להם, בעיקר־של־דבר, צורה של טירות (כמו בחובי קכ"ו עמ' 95 ועמ' 62) אך אין פירושו של דבר כי הונח שם מבנה־הדיסקוס. אדרבא, הדגם שבתצלום הניתן כאן הוא על טהרת עיגולה־של־צלחת. מקובל כי ישנו למבנה זה

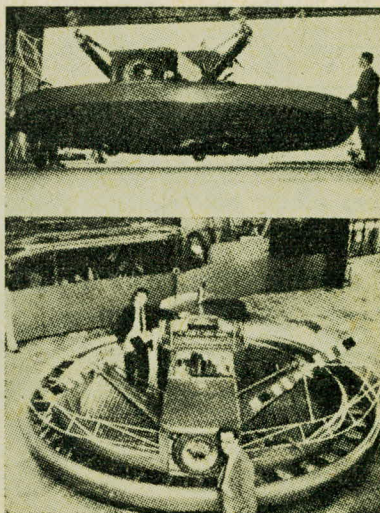
מעלות רבות, שכן מקל הוא, בין־השאר, על השגת מהירות רבה בגבהים מוגבלים. אולם, בדומה למה שידוע גם על מטרי־סי־המראה־האנכית, הבעיה היא עיקרית המתיצבת כאן היא בעית היציבות, משפחת קצב־התנועה; ועל־כן מרבים עתה בניסויים, הנערכים ב"מנהרות־רוח" ענקיות. הצלחה מלאה טרם הושגה; אך עם זאת סבורים כי הבעיות העומדות עדיין על דרכו של כלי־הטיס העיגולי אינן בלתי־ניתנות לפתרון.

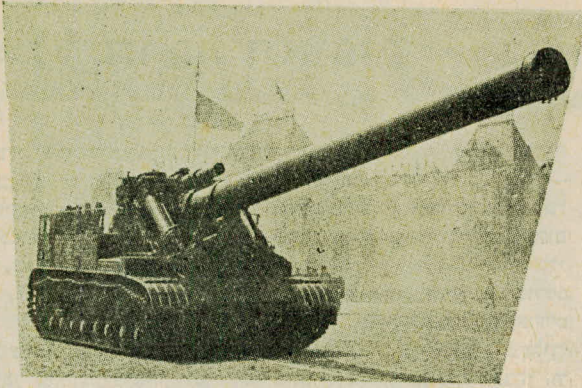
"דוגמת־מרחפת" ?

"רכבי־רחף", או "ספינות־מרחפות" — הם מן האותות־באופק המבשרים תמורות מהפכניות בתחומי הלוגיסטיקה (אספקה! היעסיים!) והטקטיקה ("דליגה מעל מכשולים"). למגמת־פיתוח זו של השנים האחרונות כבר הוקדשה סקירה מקפת ב"מערכות" (חובי קכ"ו).

אך מאז נתחדשו חידושים וחדשות לרוב. בתצלום הניתן כאן נצטרפו שני חידושים כאלה. הכלי מתוצרת־בריטניה המוצג כאן הנו קטן (וע"כ — גם זול) בהרבה מן ה"ספינה־המרחפת", למשל, שנשאה עשרים וכמה חיילי־גוארדיה בריטיים מעל לשדות־אנגליה ומימי ה"תעלה האנגלית". אך הוא גם מבשר ראשית שימוש מעשי — שכן נשלח הוא לא־מומן לקאמרון שבמערב־אפריקה על־מנת שייבחן בשירות. קוטרו — 6 מ' בלבד, והוא מופעל ע"י מנוע רגיל של מכונית־ספורט, המחזיק אותו בגובה של 30 ס"מ מעל לפני הקרקע או המים — שכן מספיק המנוע בשביל ליצור את "כרית־האוויר" הנדרשת בעובי זה. משקל הכלי — כטון אחד, בערך. בשעת העמסתו ניתן לדחפו ולגלגלו בעזרת 6 גלגלים זעירים. בכלי־רכב אירי זה ישנו מקום לטייס ולעוד שני אנשים.

ה"תותח-גרעיני" הסוביטי — כלי מוגבל-רתע

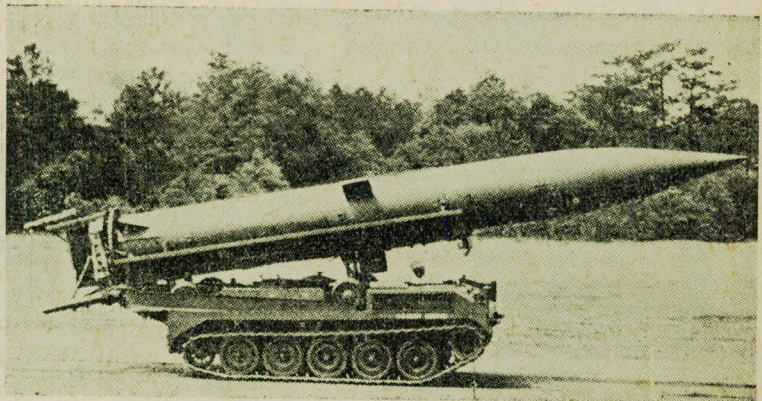
כבר צוין במדור זה (ב"מערכות" חובי ק"ל, עמ' 96) כלי-הירי הסרי ביטי הממונע-הזחלי הגדול, כ-300 מ"מ קוטרו. עתה מתאשרת, לפי מספרי מקורות, ההשערה כי המדובר הוא בכלי-מונע-ללא-רתע (ונראה, שהוא הגדול שבכלים כאלה, במידה שזודעו עד כה). כמוכך, שקוטרו ואורכו של הקנה, לעומת קוצרו וקוטנו היחסיים של כלי-הרכב עליו הוא נישא (דבר שנתאפשר גם ע"י דקות קירותיו של הקנה), עוררו מלכתחילה השערה כזו. אלא שעתה מתברר גם באינו מגמה חלה התפתחות מסוימת בשנים האחרונות: —

כלייריה זה, בגלגולו המקובל בצבא הסוביטי כיום, איננו קנה "לא-רתע" — כי אם כלי "מוגבל-רתע"; בכך נבדל הוא מגלגול אחר (כנראה — ראשוני-יותר) של "תותח-גרעיני" זה, אשר הופיע במצעד-הצבא כבר בשנת 1957 והיה, לפי כל הסימנים, כלי חסר-רתע מובהק. מענינת מאוד, כמוכך, השאלה מה היו השיקולים — הטכניים והסקטיים — אשר הביאו לידי בחירה זו, בכלייריה מוגבל-רתע? עכ"פ, לא מהמנע כי שיקולים כאלה היו כרוכים בצורך להבטיח טוח מספיק לכלי זה, וביחוד במצבים של ירי פגזים גרעיניים.

טיל "פארשינג" נייד

קוראי "מערכות" עלולים לזכור את הידיעות על שלבי פיתוחו של הטיל "פארשינג", אשר בא להחליף את ה"ראדסטון" — ואשר הוא שיהיה מעתה (לאחר ניסויו המוצלחים בפברואר 1960) הכבד וארוך-הטוח שבטילי קרקע-קרקע אשר בירי צבא-ארה"ב: — נושא מטען גרעיני רבי-מחץ — ומועף למרחק של מאות קילומטרים אחדות (גם לפי ידיעות הרשמיות — "למעלה מ-200 ק"מ") — אם כי ניתן לקבוע בשבילו גם טווחי-ירי קצרים-יותר, כדרוש. טוחו זה קובע, ממילא, את עובדת ה"ניידות האופרטיבית" הגדולה שלו. אך ניידותו וריזותו הסקטיית ניתנו לו, במידה מרעת, ע"י הרכב-הנושא שלו: — "כלי-היסוד-הזחלי" החדש (XM-474) של צבא-ארה"ב. כלי זה נועד "לשאת על פני שטחים חסרי-דרכים, מסוג אלה המכבידים המורות על תנועת רכב, משא במשקל עד 5½ טון" (משקל כלי-הרכב עצמו — כ-5¼ טון). בפועל יכול הוא לשאת יותר מזה — אף למעלה מ-7 טון — אך בצעונו יורד אז. עכ"פ, את "פארשינג" רבי-המחץ והלא-קטן (כ-10 מ' אורכו — וכ-2 מ' קוטרו) יכול הוא לשאת במהירות — ובזריזות ותמרינות. הרכב שבתצלומו נושא את הטיל עצמו — ואת המתקן, שמבנהו פשוט למדי, המשמש לו לשלוש תכליות: כ, "אריות-טלטה", כמוקף וכמשגר גם-יחד; ואת המשטח שממנו ממריא הטיל, מונח בדרך-כלל על ירכתי-הרכב, אך לצורך הירי נשלף הוא אחורנית, ואז נשען הוא על הקרקע באמצעות סמוכות הידראוליות. ואילו שאר חלקי "מערכת-הטיל" (המשמשים לקביעת-מטרה, להכוונת הטיל וכיו"ב) נישאים על שלושה כלי-רכב נוספים, מאותו דגם (XM-474) עצמו. מן-הראוי לציין כי כלי-הרכב זה הנו "רכב-נושא אחיד", שנועד למספר תכליות: — כ, "סוס" של "פארשינג", כשלדתו של

טרקטור משרוין מ-הירמסע ובתור-נו-שאיגייסות-משורין; ואין זה אלא חלק של מגמה כללית בצבא-ארה"ב (כהמ"שך ל"רכב-נושא אחיד" בשביל התור-תח בן 175 המ"מ החדש, להוביצר-המתנייע הכבד בן 8 האינץ', או 203 המ"מ, ולטנק-הבינוני הנסיוני T-95).

שלל חרבת-תאופיק - בראי טרנס-אטלנטי

Soviet Antitank Rocket
Models of the RPG-2 armor-piercing rocket now being produced in the Soviet Union have been captured by Israeli

Copyright Hamabaneh, Israeli Army

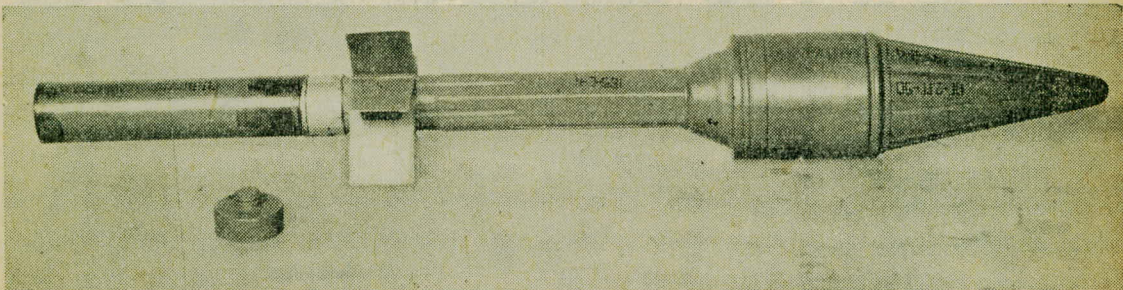
Israeli troops examine Soviet rocket

troops from the forces of the United Arab Republic. A short-range squad-level antitank weapon, the rocket is reported to be capable of penetrating 200 millimeters of armor at ranges up to 100 meters. It employs the hollow-charge principle and appears to be a development of the German World War II Panzerfaust. The pro-

הדי ההתנגשות הלא-גדולה בראשית 1960, בפניה שמדרום-מזרח לכנרת, הגיעו עד אל מעבר לאוקינוס. אלא נראה שלכל אחד — זוית-התענינות מיוחדת משלו. ירחון בית-הספר לפיקוד-ומטה של צבא-ארה"ב בחר לו, לפרסום בגליון אוקטובר (ובלוית תצלום מ„במתנה“), את הפגזים למטול נגד-טנקי סובייטי חדש, שנלכדו שעה שנתפסה חרבת-תאופיק התחתית. על פגזים אלה כבר פורסם בשעתו ב„מערכות“ (בחוב' קכ"ז, עמ' 81), ובכתבי-עת אחרים בישראל. אלא שלקוראי „מערכות“-„צקלון“ ניתן אח"כ „צקלון“ מס' 87, גם תיאור נוסף מפורט-למדי, בלוית „סיפור-הדגמה“ חי ממקור סובייטי, על המטול עצמו, הוא כלי-הירי אשר לו נועדו הפגזים — ואשר לא נמצא בעמדות-הסורים הנוששות שבתאופיק. הציון שניתן עתה בירחון המקצועי המכובד שמעבר-ההוא של האוקינוס האטלנטי, נוסף על הצד „הקוריוזי“ שבו, (שתקרית זו משתקפת לפתע בעמודיו של כתבי-עת בארץ כה רחוקה) — נתן גם הזדמנות להשלים במקצת את הנתונים על אותם פגזים (או „פצצות“) — או, כביטוי האמריקאים, רקיסות — ועל כלי-ההזין עצמו — שהוגשו בשעתם לקוראי „מערכות“. מה היו אותם נתונים? ב„מערכות“, חוב' קכ"ז, נאמר:

פצצה על-קליברית הנועדת לירי נגד-טנקים, מופעלת ע"י אדם אחד; תחמושת — R.P.G.-2; קוטר הפגז — 82 מ"מ; קוטר הזנב והחומר-ההודף — 40 מ"מ; אורך — 43 ס"מ; משקל — 1.600 ק"ג. ומה ניתן עתה להוסיף עליהם בעקבות הציון שבירחון האמריקאי הנ"ל? „הרקטה R.P.G.-2“ היא, כידוע, נשק נגד-טנקי כיתתי קצר-טווח; אלא שמספר נתונים נוספים מגדירים עתה בדיוק רב יותר, מה ובאיזו מטיבות, יכולה היא לפעול. ביכולתה לחדור, בירי ישיר, בטוחים עד 100 מטר שכבת-שריון בעובי עד 200 מ"מ; ואילו בירי בלתי-ישיר ניתן להשתמש בה (כמובן, בכושרי מחץ וחדירה פחותים) בטוחים עד ל-160 מטר. הרקטה,

המושגת על עקרון „מטען-החלול“, נראית למומחי צבא-ארה"ב כשכלול נוסף של „אגרוף-השריון“ הגרמני מימי מלחמת-העולם השנייה. בין השאר, מתחור עתה יותר מובנו של משפט אחד ב„סיפור ההדגמה“ שנתפרסם ב„צקלון“ מס. 87 (ראה שם, עמ' 22). „הטוראי סקליארוב התכוון לירי, בחר מטרה...“. נראה ש„ההכנה לירי“, הנדרשת לפני כל תפעול של המטול, היא חיבור של המטען-ההודף, הכלול בקופסה נפרדת קטנה, המתברגת אל חלקה העורפי של הרקטה; אך ניתן לשער שפעולה זו אינה דורשת אלא שינוי אחדות. כן ישנו עתה ציון מפורש לכך כי הסנפירים הקצרים, המשמשים ליצוב הרקטה בתעופתה, והמחבורים אל חלקה האחורי (שהנו „קליברית“ — לעומת ראש-הנפץ עצמו, שהנו כידוע „על-קליברית“), מתקפלים עם הכנסתם לתוך קנה המטול — ומתישרים כשהרקטה מגיחה מתוכו, עם הירי.

מה הציב את?

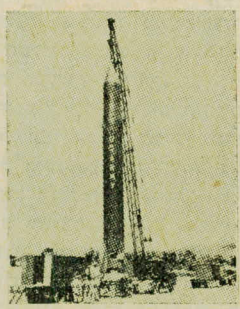
ממשלת הודו מכינה תכניות להקמת צבא טריטוריאלי גדול, בן 500 אלף איש (כוח קטן מאוד בשם זה היה קיים בהודו כבר בשלהי תקופת השלטון הבריטי, אך ערכו היה מוגבל). הכוח החדש, שבעצמתו המספרית יעלה במידה רבה על צבאה הסדיר של הודו (המבוסס על שירות קבע), יהיה את צבא העתיד, שישמש תגבורת לגינות הסדירים במצבי-חירום. נקל להבין, מה הם מצבי-החירום שלאפשרותם מתכוננת ממשלת-הודו בומן האחרון.

מנהג נאה מקיימים בתי-הספר הצבאיים האמריקאים מזה — ובטאון חיל-השריון של ארצות-הברית מזה.

51 מהתניכים שסיימו השנה את ה"אקדמיה הצבאית" (וסט-פוינט) נועדו לשרת כקצינים בחיל השריון — ולכל אחד, ערב הסמכתו, נשלחה חבילת ספרים על נושאים שונים בתורה-הצבאית וביסודות השריון. ואילו כל התניכים המצטיינים בענף השריון שב"גודייה-הכשרת-הקצינים", הקיימים ליד כל מכללותיה של ארה"ב, זכו כלי-אחד בחבילת ספרים ובחתימה לשנה על בטאון-השריון.

קצר מעגל-חיינו של כלי-זין בזמננו. הטיל-הבליסט טי "ראדסטון", רק לפני 8 שנים (בראשית 1952) נכנס לייצור כטייל ה"גדול באמת" הראשון של צבא ארה"ב — והנה, הקיץ כבר הופק האחרון בטייל לים אלה, שיצורם יפסק מעתה. אמנם, הוא יוסיף עוד לשרת, ביחידותיו המיוחדות, עם כוחות צבא ארה"ב שבאירופה — עד שיבואו שם תחת טיל זה, בעל הדלק-הנוזל (ועל כן מסורבל במימדיו ומשקלו, ואטי לתפעול) טילי "פארשינג" מוצקי-דלק; וכן יוסיף לשמש, כבעבר, לשילוחי לויינים, וכוכבי-מחקר שונים. גאות "ראדסטון" על דיוקת-פעולו — הבלתי-שכיח לגבי רקיטה: 61 נסיונות-הירי שלו — עלו 59 יפה.

גם אוסטרליה במטפחי רכבי-גיפים צבאי משלה! אך אם ה"גיפ" הצרפתי, למשל, שומר בצורתו על עיקרי-קויו של הגיפ ה"מסורתי", הרי ב"משאית רבעי-הטון" האוסטרלית ניכר השוני. יתכן, כי יש בכך גם משום רצון להתאים את הרכב לתנאי הארץ. עכ"פ, בעונותיו אף בשטח "מד חוספס" ביותר זכו לציון; וקוטנו היחסי מאפשר לו להשתחל ולעבור גם במ"קומות בהם כלי-רכב "עובי-רימב"ל" אחרים נתקלים בקשיים. משקלו — 580 ק"ג, כושר-המטען שלו — 400 ק"ג. מציינים כי קלותו וחוסנו מסגלים אותו ביותר למבצעים-מוצנחים. הרכב שבתצולם שייך לפלוגת-סיור קלה.

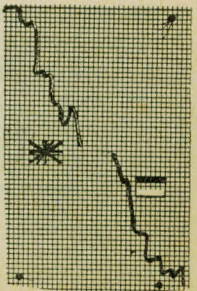

זו הפעם הראשונה מאז ערב מלחמת-הערב למ השניה יפוג כוחו המספרי של צבא-בריטניה מזה שהיה לו או. הסיבה: ביטול חובת-השירות, שהובנה (עם תפיסת ציכוס לבוקיה ע"י היטלר)

באביב 1939. עצמת הצבא תרד באביב 1961 מ-240 אלף איש ל-216 אלף איש — ורבות-הרבות התמורות במערך-היחידות ובהרכבן (הכונה כאן, כמובן, לחיל-הצבא הבריטי — ולא לכלל-הכוחות-המוזינים, הכולל גם את הצי-המלכותי והחיל-האוויר). אך ההקטנה תימשך עוד — והמגמה הרשמית היא ל-165 אלף איש; ורבים הייסוסים והספקות באותו חלק לא-גדול של הציבוריות הבריטית הנותן דעתו ברצינות על בעיית הבטחון וכוחות-המגן.

לאט-לאט נע צבא מערב-גרמניה המתרחב לקראת נקודת-ה"מפגש" עם צבא-בריטניה המצטמצם. מתוך 256 אלף איש שבכוחות-המוזינים הגרמניים מונה הצבא 158 אלף. כנראה, עוד כשנה — ועקמות-ההתרפתחות תפגשנה.

מה הציב את?

מה חדש בספרי "מערכות"

"אודט — סיפוריה של מרגלת" — כך כתוב בשערן של

ספר חדש זה באנגלית על צעירה צרפתייה — ספר הזוכה עתה לגלגול עברי (בהוצ' "מערכות"). אך היש בכותרת-משנה זו משום מיצוי התוכן האנושי והנפשי של הספר, ומשום הגדרה מספקת? אמנם, ה"טכניקה" ומכלול בעיות-המעשה המוצגים בעלילת סיפור זה מעוררים במציאותו של "מקצוע-הריגול"; אך רקעו היסודי הוא, בעצם, רקע של תנועת-התנגדות ומחתרת-לוחמת. ברם, מציאותו ה"שימושית" של איש-הריגול — ושל ארגון-הריגול, מבחניו האכזריים ותביעותיו החמורות — ודאי שנושקים נאמנה מתוך הספר. ובכך, אולי, המקור האפשרי הנוסף להתענינות אזרחי ישראל בספר ובנושאו — על הענין הטבעי שיש להם בגילויי עזרה-פעילה לתנועות-התנגדות. שהרי במדינה קטנה זו, הנראית כפתוחה למדי בפני פגיעה-לרעה של מערכות-ריגול זרות, רב הצורך כי שכבות רחבות של הציבור תקנינה לעצמן מושגים על מלאכה זו ועל דרכי עושיה — למען נטיב לעמוד גם בבחינה זו של המבחנים הבטחוניים המלוים בהתמדה את קיומנו. ספר זה, שמצויים בו גם רגעים ליריים, ולעומתם רגעי מתדען ושפוכה בו טרגיות רבה — לאחר-הכל נושבת ממנו, בכללותו, רוח אֶפֶית. לעתים — זו של עמידת-גבורה לנוכח מעשי-זועה, שקשה אפילו לתארם; ולעתים — רוח אפית של "מעשה יום-יום, המובן מאליו". גם רגעי המתח והזועה שבספר, גם תיאוריו ה"יום-יומיים" — רב בהם המעורר-הרהור, המניע-למחשבה, המשחזר את כושר-הראיה. ויתכן — אף המחסן את הנפש.

"זהו סיפור — ותו לא... טכניסיה ופעולותיה של צוללת,

שתוארו בו, אפשריים מבחינה טכנית — אך קיימים רק במוחו של המחבר, אולם, המייעים, האירועים ומעשי-הקרב שתוארו כאן אינניים לאותה תקופה אמיצה שבין 1941 ל-1945, ומשקפים אותה נאמנה". כיצד להשלים בין הגדרות שונות אלו, לספרו-הוא, של (אז) קומנדר אדוארד ביץ', בעל הספר "נצלול עמוק ובדומיה" המופיע בעברית בהוצ' "מערכות". האמת היא כי זהו גם רומן-מלחמה — וגם תיאור מציאותי, של סדרת אימונים ומסעות, קרבות, טכניסיה ותחבולות, בתולדותיה של צוללת המסמלת מגמות-פעלו של ה"צי התת-ימי", הכובש בדורנו את השליטה בימים. הסיפור, המשובץ דמויות-אנוש חיות ופעולות, מרתק את הקורא; אך הוא גם ממדו לאימץ לגבי ההויה וההוי של אנשי-המצולות, — ודפוסי-היחסים ובעיות השליטה-הפיקוד דית בסטינה סגורה ובודדה זו, בשלב גיבוש-הצות ובשלב המאבק-הגורלי כאחד. בגלל היות ספר זה תיאור כה נאמן ועניני של מבנה

הצוללת ומבחינה, של מגבלותיה ויכולתה, של הנדרש מה"צוללנים" ושל המבוצע על ידם — יש בו משום פתח לעולמות משונים אלה של "משרתים-בצוללת" — עולמות המכונים כ"א בתוככי "קליפת-פלדה" קטנטנת משלו — ועם זאת מקיפים בטבעת-מסעיהם את כדור-הארץ כולו. ידע ולקח אלה, העסופים במעטה של סיפור רבי-מתח, ודאי שחשובים גם לאנשי ציינו הקטן והצעיר, ששלוחת-הצוללות החדשה שלו כבר תופסת מקום כה נכבד בתוכו; וכמוכך, אף לכל איש-צבא הער לבעיות-הפיקוד ולהיוונות חיי-צות. אך הם ודאי שיענינו גם חוגי-קוראים הרבה יותר רחבים — ובראש-הראשונה את חוגי הקוראים הצעירים. ערכו של ספר זה גדל שבעתים בשל אישיות מחברו, שכן כל אשר תיאר בסיפורו הקולח — ראה, חי ופעל בעצמו, כמפקדה של צוללת לוחמת. ולאחרונה — נתפרסם שמו ברבים. שהרי זהו אותו קריטן (מקביל לאלוף בצה"ל) אדוארד ביץ' אשר צוללת-האטומית "טריטון" השלימה ב-11 במאי 1960 את מסעה סביב כדור-הארץ שנמשך 84 יום רצופים, מתחת לפני-הים ושבו צפה היא על פני הים פעמיים בלבד. ונקל להבין, מה טיבו של קצין-צוללות שבידיו הופקדו כלי כזה ומשימה כזו.

המחר - ליחידת-הרגלים הזעירה

„דברי־אמת יהיו בפיך אם תאמר למחלקתך כי לא זו בלבד שהמחלקה, בתור יחידת־יסוד בלחימה, רחוקה מאוד מלהיות, דבר שעבר עליו הכלל” — אלא שעתה אפילו גוברים־והולכים הסיכויים כי לאורח־הקרב הצפוי לנו תהיינה אופיניות סדרות־סדרות של התנגשויות זעירות, שברבות מהן עשויות מחלקות, ואפילו כיתות, להיות פועלות בנפרד ובאופן „עצמאי”.

מתוך „אימונו של מפקד־רגלים” לגנ. בריג
דוד גריי ב„אינפנטרי” האמריקאי קיץ 1960

האמנם עוצבת־טילים אטומית של „נאטו”?

להכנת תכניות (ובודאי — תכניות אלטרנטיביות), ולהתאמת העוצבה אל הצרכים לביצוע התכניות השונות; ואילו אחריות ההחלטה על תפעול ודאי שאינה כלולה בכך. דומה שההעדר רכה שהוזכרה־לעיל, בענין גורל ההחלטות על הפעלת „יכולת־גרעינית משותפת של נאטו” בכלל, חלה במידה רבה גם על המצב החדש. לעומת זאת, קביעת מצביא צרפתי לתפקיד זה אינה משנה הרבה מבחינה פוליטית־צבאית — אך נראית כצעד פוליטי־פסיכולוגי מחושב.

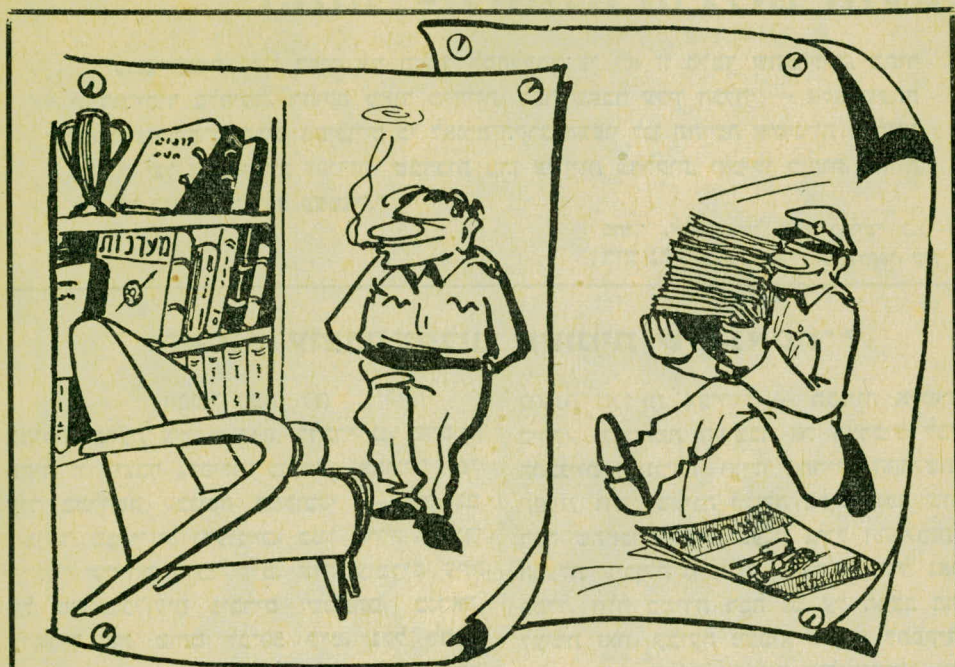
כיצד יפול דבר? היתה עוצבה־ניידת אטומית זו, המבשרת של אותו „כוח גרעיני אשר לנאטו תהיה שליטה עליו”, כהצעותיו האחרות של גנ. נורסטד? לעתיד הקרוב פת־רונים. אך אחת השאלות המענינות הכרוכות בצעד החדש היא — האם, או באיזו מידה, יגרום הוא ל„שרשרת־תגובות” של צעדים מקבילים או דומים בהרחבת תחולתו הבינ־לאומית של החימוש הטילי והאטומי.

כאשר רשימה זו נמצאה כבר בבית־הדפוס, נתפרסמה (ב־11.12.60) הידיעה על כך כי ארה״ב מציעה להעמיד „לרשותה הגמורה של נאטו” שש צוללות נושאות טילי־פולריס — שנועדו, כידוע, לשאת ראשי־נפץ גרעיניים. אם הצעה זו תתממש, תהיינה איפוא שתי פנים ל„עצמה־הגרעינית שלרשות נאטו”: ה„עוצבה־האטומית”, שמ־שימתה היא, להלכה „חוסס” או „מאתר”; וטילי־הצוללות, שתפקידם יכול אולי להיות בגדר „הרתעה” — או „הגבה”. אלא שכל אלה הן לע״ע השערות תיאורטיות גרידא.

(המשך מעמ' 17)

במידה־מכרעת ע״י חימושו. לדברי גנ. נורסטד תהיה זו עוצבה „כפולת־יכולת”: מסוגלת לפעול במלחמה „בנוסח המקובל” — אך גם חמושה בכלי־זין גרעיניים, כגון טילי „יוחנן־הישר” שטוחם כ־25 ק״מ. אלה עומדים עתה על סף שכלולים ניכרים שכונתם, כנראה, להאריך את טוחם לכ־50 ק״מ. נקל להבין שבתור „כוח בנוסח־מקובל” לא יעלה בהרבה משקלה המבצעי של העוצבה החדשה על זה של כל הטיבה בעלת ציוד חדיש וניידת־כהלכה; ואפילו חימושה החלקי בטילים, אם גם יוסיף לא־מעט ליכולתה, לא יהפוך אותה עדיין לגורם שהפעלתו תהווה נקודת־מוצא להתפתחות חדשה־לגמרי בכל מצב צבאי. לעשותה לגורם כזה, יכולה רק העמדת נשק אטומי לרשותה — על כל האפשרויות ועל כל הסכנות. הנוספות הצומחות ממעשה כזה. (ציון רב־ענין על אלה ועל אלה ניתן, בינ־השאר, במאמרו הקצר אך הממצה של קפט. לידל־הארט על „נשק אטומי זעיר” שבחוב' זו).

אך מה בדבר הסמכות שתחלוש על עוצבה־אטומית כזאת? לגבי צד זה של התכנית ניתן ללמוד גם מתוך מה שנאמר בהודעת גנ. נורסטד וגם ממה שלא נאמר בה (עכ״פ — לפי מברקי־העתונות הקצרים, בשבוע הראשון של דצמבר). לדבריו, „אחריות־התכנון” לשימוש בכוח החדש תופקד בידי גנ. מוריס שאל, גנרל־האיריה הצרפתי המשמש כיום כמפקד כוחות־נאטו שב־זירת מרכז־אירופה. „אח־ריות־התכנון” — פירושה, כנראה, הסמכות

לקוראי „מערכות“!

נמצאים ברשותנו מספר מוגבל של כרכי „מערכות“ מהשנים —

1950 כרך יז—יח (חוב' סה—עא)

1952 " יט—כ (חוב' עב—עג — עח)

1953 " כא—כב (חוב' עט — פד—פה)

1956 " כז—כח (חוב' צט — קד)

המחיר 3.25 ל"י — כולל החוברות.

המועונינים יפנו את הזמנותיהם אל:

מישרד הכמחוק, החוצאה לאור, ת.ד. 7026 ת"א, בצירוף
התמורה.

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

הופיעו

מהדורה חמישית
תולדות מלחמת הקוממיות

דברי הקדמה

ראש הממשלה ושר הבטחון
ד. בן-גוריון

פרי מחקר של ענף היסטוריה במטה הכללי שהוכן בהסתמך על עדויות, מסמכים ותעודות. התיאורים מלווים שבעים מפות מפורשות, וכ־80 עמודי תצלומים בעלי ענין היסטורי רב, המזכירים את מאורעות העבר לאלה שנטלו בהם חלק, ומאלפים לנוער ולמבוגרים שלא זכו להשתתף במלחמת הקוממיות.

המחיר 8 ל"י — לאנשי צבא ולמנויים הנחה.

*

מהדורה שניה
ירושלים העתיקה
במצור ובקרב

מאת אהרון לירון

תיאור נאמן, מדויק ורבי-ענין של החיים והקרובות בירושלים שבתוך החומות — מפי לוחם עדראיה, המכניס אותנו בספרו לאוירה המיוחדת של ימי המצור.

המחיר 6 ל"י — לאנשי צבא ולמנויים הנחה.

*

מסיפורי בית אחד
מאת ברוך אורן

הספר, שבעיקרו נועד לבני הנעורים, בניקוד חלקי, מספר את המעשים והמופת של העובי מימי "ההגנה" במחתרת, מבחינה של מלחמת הקוממיות וקרבות מבצע סיני. כל סיפור ב"מסיפורי בית אחד" רבי-ענין ומרתק מתחילתו עד סופו.

המחיר 4.40 ל"י — לאנשי צבא ולמנויים הנחה.

מן הביקורת

"הספר מומלץ בכל לב כספר קריאה והדרכה מרתק לתולדות מלחמת השחרור".
"במעלה"

"הסיפורים ראוים להקבע במקראות לתלמידים".

ב. מרדכי

"ייטיבו ההורים אם יתנו פרקי קריאה אלה לילדיהם".

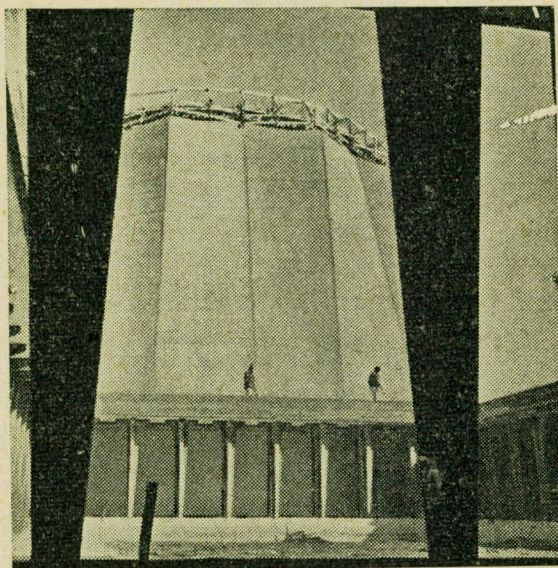
מ. אבי-נורית, "אורים"

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

חברה לבנין ולעבודות צבוריות

מיסודו של סולל בונה, בע"מ

הקבלן הגדול ביותר בארץ לבנינים, כבישים, גשרים, שדות-
תעופה, ביוב ומבנים למטרות מדע מיוחדות. בנה הכור

האטומי בנחל שורק, המרכז הרפואי „הדסה“ בירושלים
ובניני מגורים ותעשייה ללא ספור בארץ הזאת. מבצע
פעולות בניה ופיתוח מצפון הגליל ועד לפינות המרוחקות
של הנגב בואכה אילת.

משרד ראשי: תל-אביב, רח' אלנבי 111 — ת.ד. 1267 — טלפון 7-61031.

משרד מחוז הצפון: חיפה, רח' יבנה, בית סולל-בונה — ת.ד. 4994 — טלפון 66501.

משרד ירושלים: ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 47 — ת.ד. 1344 — טלפון 7-24315.

סניפים בכל הארץ

לצ"הל

שלוחה ברכת

ת. ע. ל.

תעשית עץ לבוד

קבוצת משמרות

לצ"הל

שא ברכה

לחג האורים

„מסדה“ בע"מ

האנציקלופדיה העברית

עלה והצלח!

לצה"ל ולכוחות הבטחון

בחג המכבים

כל הברכות

„הדפוס החדש“

חנוכה

תשנ"א

מפעלי הקלאות התישבות תעשיה הקלאית

יבין-חקל בע"מ

לצה"ל

לחג האורים
שא ברכת

מרכז "תנובה"

לצה"ל

שא ברכה

תעשית „אבן וסיד” בע"מ

ברכתנו לצה"ל

לחג הגבורה

חברת **זניוק ושות'** בע"מ

נשק חמרי נפץ וצרכי דיג

חיפה. דרך העצמאות 13

לכוחות הבטחון

מיטב הברכות

בחג האורים

התעשייה הצבאית

הצינקוגרפיה הידועה

יונה רינדז'ונסקי

רח' פרץ 12 ת"א - יפו, טל. 66548

מבצע כל עבודות

רשת וקו

למדינה, לצ"ה ולעם -

כל הברכות לחג האורים

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו לחג הגבורה
עלה והצלח!

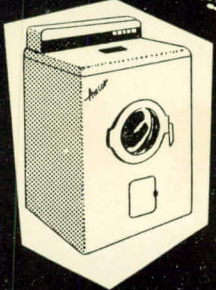
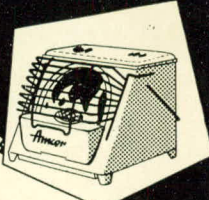
צ. ד.

חברת נצרת לממתקים בע"מ

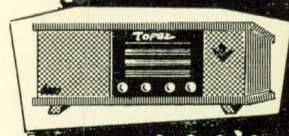
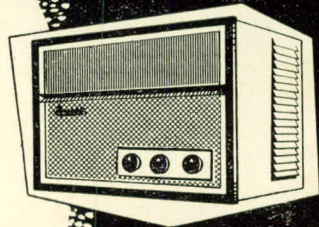
לצה"ל

שאו ברכה
לחג האורים

„ברזלית“ בע"מ

מוצרי
אמקור
 ארוכה
 לאיכות!

החביבים:
אמפא בע"מ
 תל אביב-חיפה-ירושלים
 וסוכנים מומחים

טסקין-כהן

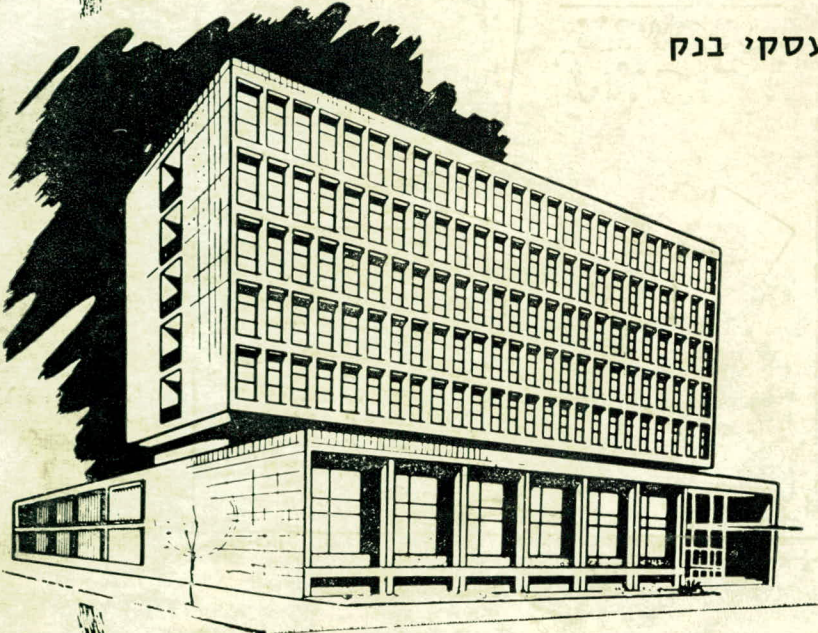
דואר גשמי

סה"כ האקטיבה
248 מיליון לירות

93 סניפים
בכל רחבי הארץ

כל עסקי בנק

בנק הפועלים

נוסד 1921

קול את שחם